

EESTI STATISTIKA

KUUKIRI

RECUEIL MENSUEL

DU

BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

1933

M A I

SISU:

Palgaolud tööstuses 1932 a.

Rahvusvaheline maksibilanss 1929—32.

Väljaränd 1932 a.

Avalikud raamatukogud 1931/32 a.

Enesetapped 1932 a.

Tähtsamad Eesti majandus- ja ühiskondliku
elu nähtused 1922—33 a.

Alalised tabelid.

Nr. 138(5)

TALLINN

Nr. 138(5)

RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO
BUREAU CENTRAL STATISTIQUE DE L'ESTONIE

SISUKORD

TABLE DES MATIÈRES

Lihk.	Page	
Palgaolud tööstuses 1932 a. — R. Sõrmus	241—254	241—254
Rahvusvaheline maksibilanss 1929—32. —		254—268
A. Tooms	254—263	
Valjaraänd 1932 a. — G. Tomberg	268—271	268—271
Avalikud raamatukogud 1931/32 a. — A. Tuisk	272—277	272—277
Eneesetapped 1932 a. — H. Reiman	277—279	277—279
Tähtsamad Eesti majandus- ja ühiskondliku elu nähtused 1922—33 a.	292—295	292—295
Salaires dans l'industrie en 1932		241—254
Balance des paiements de 1929—32		254—268
Emigration en 1932		268—271
Bibliothèques populaires en 1931/32		272—277
Suicides en 1932		277—279
Données principales concernant la vie écono- mique et sociale de l'Estonie 1922—33		292—295

ALALISED TABELID — TABLEAUX PERMANENTS

(Standard-
numerat-
sioon)

(Numération
permanente)

<i>Tab. 1.</i> Väliskaubandus märtsis	280	<i>Tab. 1.</i> Commerce extérieur en mars	280
" 2. Väliskaubandus muude riikidega märtsis	282	2. Commerce extér. avec les autr. pays en mars	282
" 3. Tähtsamate ainetega väliskaubandus märtsis	282	3. Commerce extér. des princip. artcl. en mars	282
" 4. Tolliameti läbiräk märtsis	284	4. Activité des bureaux douaniers en mars	284
" 6. Eiigraaditeed veebruar ja märtsis	286	6. Chemins de fer en février et mars	286
" 7. Tallinna sadama tegevus aprillis	287	7. Mouvement du port de Tallinn en avril	287
" 8. Besti Panga ärisels 30. IV 33	287	8. Bilans de la Banque d'Estonie le 30. IV 33	287
" 10. Erapanikade ärisels 1. XII 32	58*	10. Situat. financ. des banq. privées au 1. XII 32	58*
" 11. Tähtsamatud ühispankade ärisels 1. XII 32	58*	11. Bilans des princip. banques coopér. au 1. XII 32	58*
" 12. Eiigri riisutulekulud veebruaris	288*	12. Recettes de l'Etat en février	288*
" 13. Valutaga hinnad Tallinna börsil märtsis	288*	13. Cours du change à Tallinn en mars	288*
" 14. Vabariigi piirides ülesõitnud aprillis	288	14. Nombre de personnes ayant passé les confins de la Répu- Blaque en avril	288
" 15. Linnade rahvastik aprillis	288	15. Mouv. de la populat. dans les villes en avril	288
" Laikevel olev raha	292	Billets en circulation	292
Pankadevahelise arvkoja tegevus	292	Mouvement de la chambre de compensation	
Protestitud veksaid	292	Effets protestés	292
Kapitali emissioonid	292	Emissions des capitaux	292
Tööstusettevõtang	292	Production de quelques industries	292
Loomatauditid	292	Epizooties	292
Tapamajade tegevus	292	Fonctionnement des abattoirs	
" 24. Suurkülgühinna märtsis	295*	Prix de gros en mars	295*
Toitainete maksumus mälorilise sisalduse järgi 1926—33	292	Coût des denrées alimentaires à la base de leur valeur nutritive 1926—33	292
" 26. Turuhinnad aprillis	293	26. Prix de détail en avril	293
" Ilumaksumusindeksid	292	Nombres-indices du coût de la vie	292
" Suurkülgühindeksid	292	Nombre-indices du prix de gros	292
" Töötung märtsis	293	29. Marché du travail en mars	293
" Tööstusettevõtted ja töölöö 1. aprilliks	291	30. Entreprises industrielles et leur main-d'œuvre au 1. avril	291
" 31. Töömuutused tööstusettevõttelis märtsis	296	31. Accidents du travail dans les entreprises industrielles en mars	296
" 32. Tööstusettevõttate arvu liikumise indeksid	296	32. Nombres-indices du mouvement du nombre de la main- d'œuvre dans les entrepr. indust.	296
" 38. Nakkusohagaused märtsis	296	33. Maladies contagieuses en mars	296

* Vihased andmed ilmunud selmisest kuukirjades.

Por * sont désignés les tableaux parus dans les NN précédents.

R. Sõrmus.

PALGAOLUD TÖÖSTUSES 1932 a. SALAIRES dans L'INDUSTRIE en 1932.

Sisu: 1. Töölise nominaal- ja reaalteenistuse liikumine, lk. 241. 2. Üldine töömaht ja palgasumma tööstuses 1927—32 a., lk. 242. 3. Tunniteenistuse liikumine suur- ja kesktööstuses, lk. 243. 4. Teenistuse liikumine välketööstuses 1927—32 a., lk. 244. 5. Suur-, kesk- ja väliketööstuse töölise teenistuse valekord 1930—32 a., lk. 245. 6. Töölise teenistuse vahekorde tööstuseharude ja töölise soojärgi 1932 a., lk. 246. 7. Töölise teenistuse koostis suur- ja kesktööstuses 1930—32 a., lk. 246. 8. Töölise riühmitus 1932 a. juuli teenistuse järgi, lk. 246. 9. Töölise teenistus ületunni- ja tükitööli suurtööstuses juulis 1932 a., lk. 253. 10. Administratiiv-personaali palgad, lk. 253.

Andmestiku iseloom ja ulatus.

Caractère des données,

asjalikult kirjeldatud juba ennen avaldatud sellekohastes tulevadates*, soopärast ei ole vaja just peatuda selle küsimuse juures pikemalt. Võib üldiselt vaid tähendada, et andmestik on suur- ja kesktööstuse suhtes ulatuselt küllalane, välketööstuse suhtes aga väga piiratud. Ka sisulise viiartuse poolest suur- ja kesktööstuse andmestikku tuleb pidada enamvähem rahulikaks, välketööstuse oma aga kannis piudulikkuks. Vastavalt sellele tuleb hinnata ka järgnevaid tulemusi.

1. Töölise nominaal- ja reaalteenistuse liikumine.

*Mouvement des gains
effectifs nominaux et
réels.*

Nagu näha tab. 1, töölise keskmise teenistus, arvatult keskmiselt ühe töötunni kohta, on vähenenud suurtööstuses 2 snt ehk ligi

Kõigepealt tekib küsimus, kuidas mõjutas palgaolusid 1932 a. süvenenud kriis, mis kõigi teiste eluavalduste suhtes väljendus teraval kujul depressiivselt.

Nagu näha tab. 1, töölise keskmise teenistus, arvatult keskmiselt ühe töötunni kohta, on vähenenud suurtööstuses 2 snt ehk ligi

7 protsendi võrra võrreldes eelmise aastaga. Kuna aga samal ajal umbes samal määral on langenud ka tarbeainete hinnad, siis on tunniteenistuse ostujöud jäänud endiseks, s.o. võrdseks 1931 a. tasemele. Selline on üldine seisukord. Peab tähendama, et sama tendentsi vähese kõrvalekaldumisega üldisest olukorrast võib märkida peaaegu kõigis tööstuseharudes. Erandina vaid puutööstuses palga langus on erakordsest suur. Seal on keskmise tunniteenistus langenud 32,2 snt pealt 26,3 snt peale (100 : 81,7) võrreldes eelmise aastaga. Selle tagajärvel ka tunniteenistuse ostujöud on langenud rohkem kui kuski muul (15%).

Toodud arvud (tab. 1) näitavad töölise teenistuse ja selle ostujöu liikumist vaid sel määral, kuivõt seda mõjutavad palganormide, tükitööhindade ja ületunnitöö ulatuse muutused. Kui aga käsitada palgakuusimust sellest seisukohast, milline on töölise kogu

**Töölise teenistuse liikumine suurtööstuses 1923—32 a.
Mouvement des gains des ouvriers dans les grandes entreprises industrielles de 1923—32.**

1.

	Teenistus tunnis ühes matruualtaasidega (sentides) <i>Gain effectif horaire, y compris la subvention en nature (en snt*)</i>					Teenistuse nimivärtuse indeksid (1923 = 100)* <i>N.-indices des gains nominaux (1923 = 100)*</i>					Reaalteenistuse indeksid (1923 = 100)* <i>N.-indices des gains réels (1923 = 100)*</i>					
	1922	1931	1930	1929	1928	1923*	1932	1931	1930	1929	1928	1932	1931	1930	1929	1928
I. Murrud ja kaevandused — <i>Industries extractives</i>	32,2	33,6	36,0	33,7	32,7	31,5	102	107	114	107	104	109	107	110	92	93
II. Mineralide ümbertöötamine — <i>Transformation des pierres et des terres</i>	30,2	31,4	31,9	31,8	31,5	29,6	102	106	108	107	106	109	106	104	92	95
III. Metallitööstus — <i>Industrie des métaux</i>	30,7	41,7	44,3	44,0	43,4	37,0	107	113	120	121	117	114	113	115	103	105
IV. Keemiatööstus — <i>Industrie chimique</i>	29,1	29,8	30,1	32,5	29,3	22,1	132	135	136	147	133	140	135	131	126	118
V. Nahatööstus — <i>Industrie des cuirs et peaux</i>	31,2	33,0	37,0	36,7	37,2	30,3	104	110	123	122	124	111	110	118	104	110
VI. Tekstiilitööstus — <i>Industrie textile</i>	23,9	23,8	23,1	23,8	23,7	21,4	112	111	103	111	111	119	111	104	95	99
VII. Puutööstus — <i>Industrie du bois</i>	26,3	32,2	33,5	33,1	30,6	27,5	96	117	122	120	111	102	117	117	103	99
VIII. Paberitööstus — <i>Industrie du papier</i>	29,2	33,1	35,2	32,7	30,6	27,4	107	121	120	119	112	114	121	124	102	100
IX. Poligraafiatööstus — <i>Industrie polygraphique</i>	40,7	41,5	41,9	40,8	41,1	38,0	107	109	110	107	108	114	100	106	92	97
X. Toit-, maitsseain. ja jookide tööstus — <i>Ind. de l'alimentation et des boissons</i>	27,6	28,6	29,9	29,7	29,0	25,4	109	113	118	117	114	116	113	118	100	102
XI. Kehakatte ja pudukanpade tööstus — <i>Conf. des vêtem. et fabr. de mercerie</i>	20,3	30,4	33,2	33,6	35,7	33,0	89	92	101	102	108	95	92	97	87	97
XII. Elektrijaamad ning gaasi- ja veevarustus — <i>Usines électriques, à gaz d'éclairage et distribution d'eau</i>	48,0	49,5	48,7	48,3	46,3	37,0	132	134	132	131	125	140	134	127	112	112
Kokku — Total	29,9	31,9	32,5	32,1	31,1	28,6	105	112	114	112	109	112	112	109	96	97

* Eesti Statistikla nr. 80(7), 1928 a., lk. 402 ja nr. 102(5), 1930 a., lk. 253.

¹⁾ 1 sent = 0,01 Ekr. = \$1/avr. ²⁾ II poolaasta — II semestre. ³⁾ Tallinna kohta arvutatud elumakssumuse üldindeksi kõik, mille puhjal on arvatult reaalteenistuse indeksid, on tõlgmine; — Pour calcul des gains réels on s'est servi des nombre-indices du coût de la vie à Tallinn; 1923 — 100, 1928 — 112; 1929 — 117; 1930 — 104; 1931 — 100; 1932 — 94.

sissetulek palgatõöst, millest on selle nimutused ning milliseks on kujunevalt töödiskonna üldine ostuvõime, siis osutuvad toodud andmed puudulikukudeks. Siin käsitatakavat andmeist selgub, et mitte üksnes töötuid, vaid ka töölolevaid surub mitte sel määräl palgakärpimine kuivõrt tööpuudus. Ka töölolevate töö ja teenistusevõimalused on just tööpuuduse tagajärjel muutunud märksa vilesamaks. Tööpäev ja töönadal oli 1932 a. tunduyalt lühem kui enne kriisi. Tööpäeva pikkuse liikumisest annavad ülevante järgmised arvud:

Tööpäeva pikkus suurtööstuses (tundides):			
	mehed	naised	
1930 a., I poolaasta . . .	8,33	7,94	
" II	8,27	7,92	
1931 a., I	8,27	7,87	
" II	8,10	7,82	
1932 a., I	7,92	7,76	
" II	7,95	7,75	

Veel rohkem on mõjutanud tööliste teenistust töönädala lühendamine. Järjeat süveneva kriisi mõjutuse läksid 1932 a. lühendatud töönädalale üle mitmed ettevõtted. 1932 a. keskpaiku töönädala lühendamise tõttu kaotsiminevat tööaega, resp. ka teenistust, võis hinnata keskmiselt ca 6—7%, kusjuures üksikutes tööstuseharudes ulatus see ca 10% (vt. Eesti Statistika nr. 131(10), 1932 a., lk. 604).

Võttes arvesse kõik tööstusetööliste teenistuse käiku mõjutavad tegurid, saame päevateenistuse ja selle ostujõu liikumise kohta järgmiste pildi:

Tööliste teenistus suur- ja kesktööstuses II poolaastal 1930—32 a. — Gain des ouvriers dans l'industrie en II semestre de 1930—32.

3.	Keskmine teenistus II poolaasta kohta (kr) — Gain moyen au cours de la II se-mestre (kr)		% (1930 a. II poolaasta = 100)		Raalteenistuse indeks (1930 a. II poolaasta = 100) ¹⁾ N.-indices des gains réels (II se-mestre de 1930 = 100) ¹⁾		
	1930	1931	1932	1931	1932	1931	1932
	Mehed — Hommes:						
Ettevõtted 50 ja enam töötajaga (A)	453,1	392,0	367,9	86,5	79,0	87,4	86,8
" 20—49	394,2	361,8	318,2	91,8	80,7	92,7	88,7
" 5—19	343,9	313,3	283,6	91,1	82,5	92,0	90,7
Naised — Femmes:	"						
Entreprises, agant 50 et plus de travailleurs (A) . . .	284,2	221,7	207,6	78,0	73,0	78,8	80,2
" 20—49 töötajaid (B)	216,0	214,4	177,3	99,3	82,1	100,3	90,2
" 5—19	205,7	193,2	171,8	93,9	83,5	94,8	91,8

elamisvõimalused on kujunenud märksa vilesamaiks. Puutööstuses on teenistus erakordselt vähenenud töönädala ja palganormide kärpimise tagajärjel. Mõnes suuremas puutööstuse ettevõttes, näiteks, töötasu norme on vähenendatud kuni 25% j.n.e.

Selline on vahekord vörreldes 1927 a. Kui aga vötta võrdluse lähtepunktkiks konjunktuuri kõrge seisus ajavahemik, mil palganormid ja tööjõu rakendamise võimalused olid soodsamad, siis on 1932 a. teenistus ja koguni selle ostujõud, vaatamata elumaksu-muse langusele, tunduvalt läinud tagasi. Nii II poolaasta andmetel meeste teenistuse ostujõud on vastavalt ettevõtete suuruserühmadele vähenenud vörreldes 1930 a. ümmargusel 10—15%, naistel vastavalt

Tööliste päevateenistuse ja selle ostujõu liikumine suurtööstuses 1927—32 a. — Mouvement des gains et de leur pouvoir d'achat dans les grandes entreprises industrielles de 1927—32.

2.	Keskmine teenistus piervas (võtet arvesse töötava ja lühendamine) (kr) — Gain moyen effectif pour journaux (kr)	Indeksid (1927 a. I poolaasta = 100) — N.-indices (I semestre de 1927 = 100)	Nominaal-teenistus Gain nominal	Elu-maksumus Coût de la vie	Raal-teenistus Gain réel
1927 a., I poola.	2,29	100	100	100	100
1927, II se-ses.	2,37	103	102	101	101
1928, I . . .	2,42	106	107	99	99
1928, II . . .	2,53	110	109	101	101
1929, I . . .	2,50	109	115	95	95
1929, II . . .	2,59	113	110	102	102
1930 . . . I	2,52	110	102	108	108
1930 . . . II	2,52	110	97	113	113
1931, I . . .	2,33	102	96	106	106
1931, II . . .	2,23	97	96	102	102
1932, I . . .	2,08	91	92	98	98
1932, II . . .	2,08	91	89	102	102

Sellest nähtub, et kuigi teenistus 1927 a. vörrelades on langenud ca 10%, on tööliste ostujõud jäänenud siiski endiseks. Teenistuse vähenemisest põhjustatud ostujõu languse kompenseerib tarbeainete hinna langus ja sellega on saavutatud endine tasakaal.

Märgime jällegi selgituseks, et selline on keskmiselt üldine seisukord. Üksikute tööstuseharude ja töölisriihmade seisukord on aga tunduvalt erinev. Näiteks, tekstiiltöölised kannatavad tõsiselt tööpuuduse all. Nende töönadal on tunduvalt alla normi. Osa tekstiiltöölisi töötab juba pikemat aega vaid 3 päeva nädalas ja sellepäraast nende teenistus ja ära-

10—20% (vt. tab. 3). Samast tabelist nähtub, et tööliste teenistus on langenud rohkem suuremates ettevõtetes. Selle peamiseks põhjuseks on asjaolu, et suuremates ettevõtetes töötatakse rohkem lühendatud töönädalaga, kuna väiksemad ettevõtted nähtavasti eelistavad tööpuuduse puhul tööliste vallandamist.

2. Üldine töömaht ja palgasumma tööstuses 1927—32 a. — N. des heures de travail fournies et montant total des salaires.

Valitseva majandusekriisi mõjutuse läksid tööstuse aktiivsus ja selle inimtöömaht on tõmbunud tunduvalt kokku. 1928 a. vörreldes, mil suurtööstuses töömaht oli haripunktil, inimtöö rakendus on langenud ca 30%. Suuremat tagasiminekut näitavad eksporttarud. Nii tekstiil, puu- ja paberitööstuses on töömaht vähenenud (töö-

¹⁾ Elumaksumuse indeks: 1931 a. II p-a. 99, 1932 a. II p-a. 91. — N.-indices du coût de la vie: II sem. de 1931=99, II sem. de 1932=91.

listel tehtud töötundide arvu järgi) ca 40%, muis harudes aga, mis varustavad peamiselt siseturgu, on tagasiminek väiksem — ca 20% võrreldes 1928 a.

Töötundide ja palga üldsumma töötuses 1927—32 a. — Nombre des heures du travail journalles et montant des salaires de 1927—32.

4.	Tehtud töötundide üldarv Nombre total des heures du travail	Keskmine teenistus tunnis (ant) Gain moyen horaire (ant)	Üldine palgasumma Montant total de salaires			
			Indeks (1928 = 100)-N. milj. milj. indices (1928 = 100)	Indeks (1928 = 100) milj. kr. milj. de kr N.-indices (1928 = 100)		
A. Suurtööstus (ehitus arvestamata) <i>Grandes entreprises (bâtiment non compris).</i>						
1927 .	50,1	91,6	20,3	17,3 86,1		
1928 .	64,5	100	31,1	20,1 100		
1929 .	62,7	97,2	32,1	20,1 100		
1930 .	60,4	93,6	32,5	19,6 97,5		
1931 .	53,3	82,6	31,9	17,0 84,6		
1932 .	46,1	71,5	29,0	13,8 68,7		
B. Kesktööstus — Entreprises moyennes. <i>Mouvement des gains horaires des ouvriers dans les entreprises grandes et moyennes.</i>						
1927 .	7,75	87,5	26,8	2,1 84,0		
1928 .	8,86	100	28,5	2,5 100		
1929 .	9,13	103,0	29,8	2,7 108,0		
1930 .	7,57	86,4	29,8	2,3 92,0		
1931 .	7,24	81,7	20,0	2,1 84,0		
1932 .	7,35	83,0	26,3	1,9 76,0		

Kesktööstuses on töömahu tagasiminek umbkaudu sama, mis siseturgu varustavas suurtööstuse osas.

Ühes palganormide ja tükitöö hindade kärpmisega töölissele makstud palga üldsumma näitab veel suuremat tagasimineket kui töömaht.

Ummarguselt 20 milj. kr vastu, mis töölistele maksti palgaks 1928—29 a., ei küündinud palga üldsumma 1932 a. enam 14 milj. kroonini (vt. tab. 4). Seega on tööliste palgasumma langenud suurtööstuses võrreldes kõrgeseisuga üle 30%. Kesktööstuses on see langus väiksem — ca 25%, kuna seal töömahu vähenemine ei ole nii suur kui suurtööstuses.

3. Tunniteenistuse liikumine suur- ja kesktööstuses.
Mouvement des gains horaires des ouvriers dans les entreprises grandes et moyennes.

Tööliste tunniteenistuse liikumisest ettevõtete suuruse järgi annab ülevaate tab. 5. Sellest nähtub, et ainult 50 ja enam töötajaga ettevõtted (rühm A), samuti kesktööstus (rühm C) keskmise tunniteen-

nistus on jäanud 1932 a. veel püsima kõrgemale 1927 a. tasemest. Väiksemad, 20—49 töötajaga suurtööstusse kuuluvad ettevõtted (rühm B), samuti kesktööstus (rühm C) on kärpinud oma tööliste palku kõrgemal

Tööliste teenistuse liikumine suur- ja kesktööstuses 1930—1932 a.
Mouvement des gains des ouvriers dans les entreprises grandes et moyennes de 1930—1932.

5.		1932		1931		1930	
		Poo laastaud — Semestres					
		II	I	II	I	II	I
Keskmine teenistus tunnis (ant) — Gain moyen horaire (ant).							
Keskmine ^{a)}	A ^{a)}	30,1	29,9	31,3	32,0	32,8	32,3
"	B ^{a)}	28,7	29,6	31,6	30,5	32,0	30,0
"	C ^{a)}	25,0	26,6	28,7	29,5	29,3	30,3
Mehed A		34,6	35,1	36,6	37,8	38,0	39,7
" B		32,2	33,7	35,9	34,7	36,9	34,8
" C		28,8	30,3	32,0	33,0	33,3	33,9
Naised A		22,7	21,8	23,1	23,6	23,4	23,1
" B		20,4	21,2	22,0	22,1	22,0	21,3
" C		19,3	18,5	21,2	22,0	21,6	22,0
Teenistuse nimiväärtuse indeksid (1927 a. I poolnasta = 100). <i>N.-indices des gains nominaux (I semestre de 1927 = 100).</i>							
Moyenne A ^{a)}		105	105	109	112	115	113
" B ^{a)}		96	90	106	102	109	101
" C ^{a)}		97	100	107	110	110	114
Hinnoos A		101	103	107	111	114	116
" B		96	100	107	103	110	103
" C		97	102	108	111	118	115
Femmes A		106	102	108	110	109	108
" B		97	101	109	105	105	101
" C		98	94	108	112	110	112
Reaalteenistuse indeksid (1927 a. I poolnasta = 100). <i>N.-indices des gains réels (I semestre de 1927 = 100).</i>							
Keskmine A		118	114	114	117	118	111
" B		108	107	110	106	113	99
" C		109	108	111	115	113	111
Mehed A		113	111	111	116	118	114
" B		108	108	111	107	113	101
" C		109	110	113	116	116	112
Naised A		119	110	113	115	113	106
" B		109	109	114	109	108	99
" C		110	102	113	117	113	110

^{a)} Tööliste arvule võrdkaalutatud — *Moyennes pondérées.*

^{b)} A — ettevõtted 50 ja enam töötajaga — *entreprises ayant 50 et plus travailleurs.*

B — " 20—49 " 20—49 " 20—49 "

C — " 5—10 " 5—10 " 5—10 "

^{c)} Reaalteenistuse indeksi arvutamiseks kasutatud aliumaksümuse indeksi kõik " on järgmine: — *Pour le calcul des gains réels on s'est servi des nombres-indices du coût de la vie (pour Tallinn):*

1927 I poolnasta	100	1931 II poolnasta	96
1930 I	102	1932 I	92,4
1930 II	97	1932 II	89
1931 I	96		

määral. Nii, tunnитеенистус оли 1932 a. II poolaastal A rühmas meestel 1% ja naistel 6% vörra kõrgem kui 1927 a. I poolaastal. B ja C rühmas aga oli teenistus samal ajal juba madalam 2—4% vörreldes 1927 a. I p. a., mis on võetud lähetpunktiks.

Kuna elumaksumus samal ajal on langenud veel rohkem kui palgad (vt. märkus tab. 5 juure), siis jäid reaalpalgad püsima ka 1932 a. 1927 a. vörreldes kõrgemale tasemele. Üksikutes ettevõtete suuruserühmades meeste 1932 a. tunnитеенистус ostujõud tuletas 1927 a. taseme 9—13% ja naiste oma 10—19%.

4. Teenistuse liikumine väikelööstuses 1927—32 a. Mouvement des gains des ouvriers dans les petites entreprises de 1927—32.

Konjunktuuri ajal oli märgata tunduvat palga tõusu. Kriisi mõjul aga on ka siin meestel juba 1931 a. ja naistel 1932 a. peale palga tase nihkunud alla 1927 a. seisut. Tunnитеенистус ostujõud on aga jäanud ka siin püsima kõrgemale 1927 a. tasemest, mille põhjuseks osutub samuti elumaksumuse langus.

Töölise keskmise tunnитеенистuse ja selle ostujõu liikumine väikelöösustes 1927—32 a. — Mouvement des gains et de leur pouvoir d'achat dans les petites entreprises industrielles de 1927—32.

6.	Keskmine teenistus tunnls (snt) mediaan		Indeksid (1927 = 100) — N. indices (1927 = 100)			
	Gain moyen horaire (snt) médiane		Nominalteenistus — Gain nominal		Reaalteenistus — Gain réel	
	Mehed	Naised	Hommes	Femmes	Mehed	Naised
1927 . . .	24,6	16,0	100	100	100	100
1928 . . .	25,9	16,4	105,3	102,5	97,5	94,9
1929 . . .	27,7	17,3	112,6	108,1	100,1	96,1
1930 . . .	26,4	17,2	107,3	107,5	107,8	108,0
1931 . . .	23,9	17,2	97,2	107,5	101,3	112,0
1932 . . .	23,4	15,8	96,1	98,8	104,9	108,9

Väikelööstuse osas puuduvad andmed töölolu, töömahutuse ja tööaja kohta, sest jooksvat statistikat väikelööstuse kohta ei peeta. Võib arvata a priori, et olukord on lähedalt sama, mis kodumaa turgu varustavas suurtööstuse osas ja kesktööstuses. Kahtlemata on vallandatud tööjõude, keda turu kitsenemise töttu

Keskmine teenistus tunnis töölisel väikelöösustes juulis 1930—32 a. (snt) — Gain moyen horaire des ouvriers dans les petites entreprises industrielles en juillet de 1930—32 (snt).

7.	Pour la nomenclature s'adresser au tab. 9.		Mehed Hommes		Naised Femmes	
			1932	1930	1932	1930
I. Murrud ja lõavandused		33,6	39,0	—	—	—
II. Mineranlike ümbertöötamine		28,3	28,1	17,0	17,6	—
III. Metallitööstus		21,8	25,6	18,8	19,6	—
IV. Keenlätidustus		29,5	22,2	19,0	23,2	—
V. Nahatööstus		23,7	23,8	11,4	25,0	—
VI. Tekstilitäidustus		24,6	30,9	20,6	22,5	—
VII. Punktööstus		23,0	25,6	21,8	18,9	—
VIII. Paperitööstus		18,6	37,6	14,3	17,7	—
IX. Poligraafitööstus		28,6	21,1	18,0	22,0	—
X. Toit-, maitseain. ja joonikide ts.		27,2	23,1	14,1	17,9	—
XI. Kehakatte ja pudukaupade ts.		22,8	22,0	17,3	17,5	—
XII. Ehitusetööstus		25,3	30,0	10,0	10,0	—
XIII. Elektrojaamad ning gaasi- ja veevärk		40,2	43,5	—	—	—
XIV. Puhistusetööstus		27,0	29,6	16,9	20,9	—
Keskmine—Moyenne		25,5	25,0	16,4	19,2	—

*) Juuli — Juillet.

ei suudeta rakendada tööle; on lühendatud tööpäeva ja osalt võib-olla töötatakse lühendatud töönädalaga samuti kui suuremates ettevõtetes.

5. Suur-, kesk- ja väikelööstuse tööliste teenistuse vahekkord 1930—32 a. Comparaison des gains des ouvriers des entreprises industrielles grandes, moyennes et petites de 1930—32.

Vastavad arvud toome tab. 8. Andmete iseloomustuseks tähdame, et keskmised on arvutatud kõigi ettevõtete suuruserühmade kohta ühe ja sama meetodi järgi. Keskmiste arvutamisel on võetud köikjal arvesse rahas ja natuuras makstud lisatasud. Arvesse on võetud ka riigi ettevõtete tööliste palgad. Nii peaks andmed olema omavahel täiesti võrreldavad, niipalju kui see oleneb andmete läbitöötamise viisist. Ainuke asjaolu, mis mõjutab andmete sisulist ühtlust, seisab selles, et tööaja arvestus on väiksemates ettevõtetes ebatäpsam — seal jäetakse rohkem ületundu arvestamata. Selle tagajärel, loomulikult, kannatab teatud määral toodud võrdlus. Tuleb oletada, et töeliselt palga vahsu suuremate ettevõtete kasuks on veel suurem kui näitavad tab. 8 toodud arvud.

Keskmine teenistus töölisel tunnis (snt) suur-, kesk- ja väikelöösustes ja selle suhe %-s — Gain effectif moyen des ouvriers (par heure en snt) dans les grandes, moyennes et petites entreprises industrielles et leur comparaison en %.

8.	Keskmine teenistus tunnis (snt) Gain moyen horaire (snt.)		Teenistus suurtööstuses = 100 Gain dans les grandes entreprises = 100	
	M.	N.	H.	F.
1932 a. II poolaasta II semestre de 1932.				
1. Suurtööstus	34,2	22,5	100	100
2. Kesktööstus	28,8	19,3	84,2	85,8
3. Väikelööstus ¹⁾	25,5	16,4	74,8	72,0
1932 a. I poolaasta I semestre de 1932.				
1. Suurtööstus	34,9	21,8	100	100
2. Kesktööstus	30,3	18,5	86,8	84,9
1931 a. II poolaasta II semestre de 1931.				
1. Grandes entreprises	36,6	22,4	100	100
2. Entreprises moyennes	32,0	21,2	87,0	94,6
3. Petites entreprises ¹⁾	23,9	17,2	65,3	76,7
1931 a. I poolaasta I semestre de 1931.				
1. Suurtööstus	37,4	23,4	100	100
2. Kesktööstus	33,0	22,0	88,2	94,0
1930 a. II poolaasta II semestre de 1930.				
1. Suurtööstus	38,6	23,2	100	100
2. Kesktööstus	33,3	21,6	86,3	93,1
3. Väikelööstus ¹⁾	26,4	17,2	68,4	74,1
1930 a. I poolaasta I semestre de 1930.				
1. Suurtööstus	38,8	22,8	100	100
2. Kesktööstus	33,0	22,0	87,4	96,5
Kuni 1932 a. teenistuse vahekkord üksikute ettevõtete suuruserühmade järgi oli kaunis stabiilne. Meeste palk oli kesktööstuses ca 15% ja väikelööstuses ca 30—35% vörra madalam kui suurtööstuses. Kesktööstuse suhtes see vahekkord on jäanud püsima ka 1932 a. Kuid meeste teenistuse vahe väike- ja suurtööstuses on vähenedud ca 25%-le endise 30—35% vastu.				

Naiste suhtes olukord on vastupidine. Töölise teenistuse vahekord on väike- ja suurtööstuses jäanud püsima ligikaudu endiseks (palk on vähenenud suhteliselt võrdsest) — teenistuse vahekord ümmarguselt 75 : 100. Naistööliste teenistuse vahe kesk- ja suurtööstuses on aga kasvanud ümmarguselt 5% pealt 15% peale. Teiste sõnadega, väikelööstuses palgad on meestel suhteliselt vähem langenud kui suurtööstuses; kesktööstuses aga meeste palk on langenud tunduvalt rohkem kui suurtööstuses.

6. Töölise teenistuse vahekord tööstuseharude ja tööliste soorünnak 1932 a.
Comparaison du gain des ouvriers d'après les industries et le sexe des ouvriers en 1932.

Kvaliteediga töölised esinevad arvuliselt suure erikaaluga.

Kõrgeima teenistusega esinevad suurtööstuses 1932 a. teenistuse järgi elektrijaamade, gaasivabrikute ning veevärgi töölised. Tuleb tähendada, et need on joudnud esikohale alles viimasel ajal, kuna ennen esikoha omasid trükitöölised vaheldamisi kehakatte- ja

Üksikute tööstuseharude järgi töölise teenistus on väga erinev nii suur- kui kesktööstuses. Keskmiselt kõrgema teenistusega esinevad just need harud, kus kõrge kutseoskusliku

pudukaupade töölistega. Selle põhjuseks on asjaolu, et kõigil muil aladel on palganorme ja tükitööhindu kärbitud rohkem kui omavalitsuste ettevõtetes — elektrijaamades, gaasivabrikutes ning linnade vesivarustuse alal. 1932 a. II poolaasta andmetel suurtööstusse kuuluvates elektrijaamades, gaasivabrikutes ja vesivarustuse alal oli meeste keskmene tunnienteenistus 44% ja naiste oma 36% vörra kõrgem üldkeskmisest. Kui võtta arvesse asjaolu, et elektrijaamades j.n.e. ei töötata lühendatud tööajaga, kuigi jaamat töötavad nõrgema koormisega, siis on teenistuse vahe nende töölise kasuks, vörreldes teistega, kelle hulgas on teatud osa lühendatud töönädalaga töötajaid, veel palju suurem. Nii tuleb omavalitsuste ettevõtetes teotsevate tööliste majanduslikku seisundit pidada praegu võrratult soodsamaks. Neile järgnevad lähdeldalt vörde teenistusega trükitöölised ning kahe suurema pesukoja töölised (puhastusetööstus), milliseist üks kuulub samuti omavalitsusele (Tallinna linnavalitusse). Siin on teenistus meestel ümmarguselt 30—35% ja naistel 25—30% kõrgem üldkeskmisest. Keskmisega vörreldes kõrgema teenistusega tööliste kihti kuuluvad veel metallitöölised, ning kehakatte- ja pudukaupade töölised (arvud vt. tab. 9).

Töölise teenistuse suhe tööstuseharude ja tööliste soorünnak 1932 a. II poolaastal.
Relation du gain des ouvriers d'après les industries et le sexe des ouvriers en II semestre de 1932.

9.

	Suurtööstus — Grandes entreprises		Kesktööstus — Entreprises moyennes		<i>Rapport entre les gains des ouvriers et ouvrières (gains masculins = 100)</i>	
	Teenistuse suhe üksikutes tööstuseharudes üldkeskmisega %	Naistööliste teenistus suhe teenistuseharude üldkeskmisega (naistööliste teenistus = 100)	<i>Relation du gain à la moyenne</i>			
			M.	N.		
I. Murrud ja kaevandusid — Industries extractives	97	104	71	...	...	
II. Mineraalide ümbertöötamine — Transformation des pierres et des terres	94	80	56	104	55	
III. Metallitööstus — Industrie des métaux	117	105	59	108	59	
IV. Keemiatööstus — Industrie chimique	90	100	73	121	61	
V. Nahatööstus — Industrie des cuirs et peaux	104	76	48	92	58	
VI. Tekstiilitööstus — Industrie textile	81	98	80	94	68	
VII. Puutööstus — Industrie du bois	87	87	66	96	64	
VIII. Paberitööstus — Industrie du papier	80	96	71	83	87	
IX. Poligraafiatööstus — Industrie polygraphique	130	128	65	103	112	
X. Toit-, maitscain. ja jookide ts. — Ind. de l'alimentation et des boissons	101	91	59	95	66	
XI. Kehakatte- ja pudukaupade ts. — Confect. de vêtem. et fabr. de mercerie	109	114	59	99	65	
XII. Ehitusetööstus — Industrie de bâtiment	99	115	76	100	72	
XIII. Elektrijaamad ning gaasi- ja veevärk — Usines électriques, à gaz d'énergie et distribution d'eau.	144	136	62	126	—	
XIV. Puhastusetööstus — Industrie du nettoyage	136	124	60	107	120	
Keskmine — Moyenne		100	100	66	100	
1931 a. arvud	—	—	61	—	66	
1930 — ciffres pour	—	—	59	—	65	
1929 — „	—	—	60	—	63	

Teisest küljest, rida alasid esineb keskmiselt tunduvalt madalamana teenistusega. Tekstiilitööstuses, näiteks, mis on ka mujal madalaima teenistusega alasid, meeste teenistus oli 1932 a. II poolaastal 19% ja naiste oma 2% alla üldkeskmise. See vahe oli tekstiilitöölistel ennen veel suurem; 1930 a. meestel ca 27%, naistel ca 10%, 1927 a. meestel ca 20% ja naistel ca 7% alla üldkeskmise. Ühes palgakärpmisega teistel aladel — tekstiilitööliste palgad on olnud

alati äärmiselt madalad, mille töttu kärpmine on vaevالت möeldav — tekstiilitööliste palgad on joudnud ligemale üldkeskmisele. Tekstiilitööliste järgi puutööstuse töölised kuuluvad madalapalgaliste rühma. Nende keskmene tunnienteenistus on 13% vörra alla üldkeskmise.

Kesktööstuses, samuti kui suurtööstuseski, on esikohal elektrijaamade töölised, kelle teenistus ületab üldkeskmise 26% vörra. Teisel kohal on siin keemia-

tööstus — kosmeetilised laboratooriumid, väikesed seebivabrikud ja mitmesugused muud keemilisi aineid valmistavad ettevõtted. Nende palk ületab üldkeskmise meestel 21% ja naistel 11% vörtra. Trükitöölisid on siin teenistuse poolest kolmandal kohal — meeste tunniteenistus 3% ja naiste oma 12% üle üldkeskmise. Teistel aladel teenistus kõigub üldkeskmise ligidal üle ja alla selle maksimaalselt 10%-lise amplituudiga, peale mõningate erandite.

Meeste ja naiste teenistuse vahekord on ebaühelase teenistuse languse tõttu suurtööstuses 1932 a. tunduvalt muutunud. Eelmiste aastate 59—61% vastu naiste tunniteenistus moodustas meeste omast 1932 a. juba 68%. Selline vahekord võis kujuneda vaid meeste teenistuse kiirema vähenemise, resp. suurema palgakärpmise tagajärel. Kesktööstuses aga meeste ja naiste teenistusevahekord on jäänud endiseks — 100 pro 67, eelmisel 2 aastal 100 pro 65—66.

Niisama kui töölud ja teenistus tildse, on ka meeste ja naiste teenistuse vahekord üksikute tööstuseharude järgi kaunis köikuv. Mõnes harus näiteks naiste teenistus on vaid 50—60% meeste omast — suurtööstuses naha-, mineraalide töötlemise, metallitoit-, jookide ja maitseainete tööstuses j.n.e., niisama mõnes harus kesktööstuses. Teistes harudes aga, vastuoks, naiste teenistus on meeste omale tunduvalt ligem (üksikasjad vt. tab. 9).

7. TÖÖLISTE TEENISTUSE KOOSTIS SUUR- JA KESKTÖÖSTUSES 1930—32 a.

Composition du gain des ouvriers dans les grandes et moyennes entreprises industrielles de 1930—32.

Teenistuse koostis on 1932 a. kriisi ja tööpuuduse, osalt nue tööaja seaduse jõusseastumise järele tunduvalt muutunud. Rahaliste lisatasude ja naturaaltasude osaline tähtsus tööliste teenistuses on jäänud tildjoontes endiseks. Oluliseks muutuseks osutub aga köikjal ületunnitöoga teenitud palgaosa vähenemine. Kõigepealt mõjutas seda tööstuslikkude käitiste tööaja seadus (RT 61 — 1931), mis astus jõusse 1. sept. 1931 a. ja millega ületunnitöö on tunduvalt piiratud. Eelpool nägime juba, et tööpäeva pikkus oli 1932 a. tunduvalt lühem kui eelmisel aastal, veel lühem vörreldes kriisielse ajavahemikuga. Tööpäeva lühenemine on sündinud just peamiselt ületunnitöö arvel. Seepärast, loomulikult, on ületunnitöoga teenitud palga osa läinud tublisti tagasi. Tagasiminekut on närgata mõlemas ettevõtete suuruserithmas nii meestel kui naistel. Nii on ületunnitöoga teenitud palga osa suurtööstuses meestel 1932 a. 3—4% endise 8—10% vastu, naistel vastavalt 0,4—0,5 pro 4—7% teenistuse üldsummast. Toodud arvude kohaselt kesktööstuses on see suhtes tagasiminek väiksem. Ent tuleb kahelda kesktööstuse kohta saadud tulemuste juures. Oleme korduvalt juhtinud tähelepanu asjaolule, et just ületunnitöö ulatuse suhtes kesktööstuse andmed ei ole päris täpsad. Arvatavasti tööliselt on kesktööstuses ületunnitöö ja sellega teenitud palga osa vähenemine tunduvalt suurem. On põhjust arvata, et kriisielsel perioodil, mil töökoormis

TÖÖLISTE TEENISTUSE KOOSTIS % SUUR- JA KESKTÖÖSTUSES 1930—32 a.
Effectif du gain des ouvriers dans les grandes et moyennes entreprises en % de 1930—32.

10.	Poolaastad — Semestres					
	1932		1931		1930	
	II	I	II	I	II	I
Suurtööstus — Grandes entreprises.						
Mehed — Hommes.						
1. Normal-tööaja teenistus	90,6	89,8	88,0	83,2	83,9	82,3
2. Ületunnitöö teenistus	2,6	3,7	4,6	9,1	8,3	9,9
3. Lisatasud	5,6	5,4	5,4	9,7	7,0	7,1
4. Naturaaltasud	1,2	1,1	1,1	1,0	0,8	0,7
Kokku	100	100	100	100	100	100
Naised — Femmes.						
1. Gain pour le travail ordinaire	95,1	95,0	94,4	93,2	86,4	92,1
2. Gain pour le travail supplémentaire	0,4	0,5	0,9	2,0	6,9	4,1
3. Gains divers supplémentaires	2,7	2,7	3,0	3,0	6,0	3,2
4. Subvention en nature	1,8	1,8	1,7	1,2	0,7	0,3
Total	100	100	100	100	100	100
Kesktööstus — Entreprises moyennes						
Mehed — Hommes.						
1. Normal-tööaja teenistus	94,5	95,0	94,3	93,1	92,1	92,9
2. Ületunnitöö teenistus	2,4	2,3	2,8	3,6	4,7	4,5
3. Lisatasud	1,4	1,0	1,3	1,2	1,5	1,0
4. Naturaaltasud	1,7	1,7	1,0	2,1	1,7	1,6
Kokku	100	100	100	100	100	100
Naised — Femmes.						
1. Gain pour le travail ordinaire	98,0	97,9	97,7	97,2	96,4	96,5
2. Gain pour le travail supplémentaire	1,0	1,1	0,9	1,8	2,1	2,2
3. Gains divers supplémentaires	0,5	0,5	0,9	0,6	0,6	0,7
4. Subvention en nature	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6
Total	100	100	100	100	100	100

oli suurem, kesktööstuses tehti rohkem ületunnitööd, kui näitasid kesktööstuses koostatud andmed. Nüüd aga, mil maksev kindel seadusepärane kord ületunnitöö suhtes ja vähese töökoormise töttu ületunnitöö tegemiseks vajadus puudub, kesktööstuse andmed vast rohkem vastavad tööle. Nii peaks tõenäoliselt ületunnitööga teenitud palga osa langus olema kesktööstuses suurem kui näitavad tab. 10 andmed. (Üksikasjad vt. tab. 11).

8. TÖÖLISTE RÜHMITUS 1932 A. JUULI TEENISTUSJÄRGI.

Répartition des ouvriers d'après leur gain en juillet 1932.

Keskbiroo jaotab kord aastas töökusetöölsid ja ettevõtete administratiivpersonalil palgarühmitadesse. See jaotus teostatakse juuli kohta kogutavate n.n. üksikkude palgaandmete põhjal, kus ettevõtete närgivad iga palgalise kohta craldi tehtud tööaja ja palgasumma. Sellisel andmed kogutakse kõigi töökaitse järelevalve alla seadut ettevõtete palgaliste kohta. Nende andmete põhjal Keskbiroo arvutab iga tööliste keskmise teenistuse, arvutult normaal-töötunni kohta, vötte arvesse kõik lisatasud rahas ja naturaars. Teenistuse keskmiste arvutamisel esialgu jäeti välja parekonnaabiraalu. Kuna aga parekonnaabiraalu maksumisest paljud on juba loobunud ja kohati see on ettevõtete kalkuleeritud põhiplanga normilde juure, tulib parekonnaabiraalu alates 1929 a. võtta teenistuse sisse. Seda arsjaoitu tuleb pidada silmas andmete ajalises võrdluses. Osalt see ongi põhijustanud mudala-palgaliste arvulist vähenemist juhu 1929 a.

Kui juha eelpool võisime konstateerida tööliste teenistuse võrdlemisi suurt kõikumist üksikute tööstuseharude ja tööliste soo järgi, siis seda suuremat erinevust võime konstateerida tööliste palgarühmituses üldiselt ja üksikutel kutsealadel, kus on teatud määral körvaldatud aritmeetiliste keskmiste tasandav möju. Tab. 11—14 selgub, milline suur vahe võib olla teenistuse poolest töölistel ühel ja samal kutsealal, olenevalt iga üksiku tööliste kutsecskuslikust kvaliteedist,

kord töölise tühilisest jõust ja paljudest muist, osalt puhu psühhologilise iseloomuga töö produktiivsust mõjutavaist tegureist. Erakordsest suurt erinevust tööliste teenistuses põhjustab peale mainitu veel Eesti tööstusetööliste palgaolusid omapäraselt iseloomustav asjaolu. Nimelt, meil puuduvad peaaegu täielikult kollektiivlepingud, millistega tavajärselt mää-

ratakse ühtlased palganormid tervete teatud töölisrühmade, töö- või töölisiikide kohta. Meie palganormid on rohkem individuaalset iseloomu, mida põhjustab nende kujunemise kord. Tavaliselt on ju meie palganormid vähemalt vormiliselt ettevõtja ja iga üksiku töölise individuaalkokkuleppe tulemus.

Oskus- ja lihttööliste ning õpilaste jaotus tunnитеenistuse järgi junilis 1932 a.
Répartition des ouvriers qualifiés, des manœuvres et apprentices d'après leur gain en juillet de 1932.

12.	Tööliste arv, kelle kolada andined kätavd N. des ouvriers, concernant lesquels on dispose des données	Sellest % — Dont en %							Keskmine teenistus tunnis (snt.) — Gain horaire (snt.) Keskmine teenistus tunnis (ent.) — mediane Gain moyen horaire (ent.) — médiane	Teenistus sturtööstuses = 100 Gain dans les grandes entreprises = 100	
		Teenistus tunnis (snt.) — Gain horaire (snt.)									
		— 12,5 —	12,6—25,0	25,1—37,5	37,6—50,0	50,1—62,5	62,6—75,0	75,1 —	Kokku — Total		
Keskmine	A. Mehed — Hommes. Suurtööstus . . . . . Kesk tööstus . . . . . Väiketööstus	11 236	1,2	33,5	38,7	19,1	5,4	1,5	0,6	100	28,8
		3 345	7,6	36,0	33,2	17,5	4,1	1,1	0,5	100	27,8
		1 711	15,0	44,0	26,3	11,0	2,0	0,9	0,8	100	23,4
Oskustöölised	Suurtööstus . . . . . Kesk tööstus . . . . . Väiketööstus	5 711	0,0	19,9	42,0	26,2	8,0	2,7	1,2	100	34,0
		2 237	2,3	29,5	37,4	22,7	5,5	1,4	0,7	100	30,9
		1 110	1,4	40,2	36,8	16,3	2,9	1,2	1,2	100	27,9
Lihttöölised	Suurtööstus . . . . . Kesk tööstus . . . . . Väiketööstus	5 081	0,5	46,6	37,0	12,6	2,9	0,4	—	100	25,6
		769	7,4	40,7	31,5	8,7	1,6	0,7	0,4	100	24,1
		273	15,0	67,0	13,2	2,6	1,1	1,1	—	100	19,0
Õpilased	Suurtööstus . . . . . Kesk tööstus . . . . . Väiketööstus	444	25,7	59,5	13,7	0,9	0,2	—	—	100	17,9
		289	46,0	50,5	3,5	—	—	—	—	100	13,0
		328	60,7	37,8	1,5	—	—	—	—	100	10,3
B. Naised — Femmes.	<i>Entreprises grandes . . . . .</i> <i>Entreprises moyennes . . . . .</i> <i>Entreprises petites . . . . .</i>	8 886	3,0	73,6	19,9	3,1	0,4	0,0	0,0	100	20,6
		1 246	18,3	67,6	13,8	1,8	0,2	0,2	—	100	18,3
		574	32,4	57,3	7,7	2,4	0,2	—	—	100	15,8
Ouvrières qualifiées	grandes . . . . . moyennes . . . . . petites	5 247	1,0	60,0	25,8	3,7	0,5	0,0	0,0	100	21,4
		660	8,9	60,5	18,2	2,6	0,5	0,3	—	100	19,3
		374	20,9	65,2	9,9	3,7	0,3	—	—	100	17,9
Manoeuvrières	grandes . . . . . moyennes . . . . . petites	3 593	5,4	80,3	11,0	2,4	0,3	—	—	100	18,0
		536	22,0	68,2	8,0	0,9	—	—	—	100	17,4
		139	42,5	53,2	4,3	—	—	—	—	100	13,4
Apprenties	grandes . . . . . moyennes . . . . . petites	46	43,5	54,3	2,2	—	—	—	—	100	13,4
		50	55,0	38,0	6,0	—	—	—	—	100	11,3
		61	80,4	18,0	1,6	—	—	—	—	100	10,5

Tab. 12 nähtub kõigepealt, et tööliskond, muidu näiliselt homogeenne ühiskondlik kiht, ei kujunda teenistuse, selle järgi ka oma elatisstandardi, ilmavaate poolest j.n.e. tervikut, vaid et siin tuleb eristada mitut sotsiaalselt teravalt erinevat tüüpi. — Kõrgemal palgalistile kihti kuuluvad kõrge kutseoskusliku kvaliteediga oskusetöölised. Nende palgad on kõrgemad kõigis kolmes ettevõtete suuruserühmas. Nende keskmise tunnитеenistus on meestel suurtööstuses 34,0 snt, kesktööstuses 30,9 snt ja väiketööstuses 27,9 snt. Sellele vastavalt lihttöölise tunnienteenistus on samades ettevõtete suuruserühmades 25,6 snt, 24,1 snt ja 19,0 snt ning õpilaste teenistus vastavalt 17,9 snt, 13,0 snt ja 10,3 snt. Samas järjestuses on ka naiste teenistus vastavalt nende kutseoskusele ja ettevõtete suurusele, selle vahega vaid, et oskusetööliste, lihttööliste ja õpilaste teenistuse vahe ei ole nõnda suur kui seda võis konstateerida meeste teenistuse juures.

Vastavalt teenistuse üldisele tasemele üksikutes ettevõtete suuruserühmades ja tööliste kutseoskuse

liikides on ka tööliste asetus teenistuseredelil väga mitmekesine, üksikutes rühmades teravalt lahkuminev. Nii oskusetöölistest — meestest kuulub rühma tunnienteenistusega kuni 12,5 snt vaid kuni 3%, lihttöölistest aga 0,5 kuni 15% (väiketööstuses 15,0%, kesktööstuses 7,4%, suurtööstuses veel vähem) ning õpilastest ettevõtete suuruse järgi ca 25—60%. Naistöölistest, loomulikult, siia rühma kuulub arvuliselt veel rohkem. Sama erinev on rühmitus ka järgmistes teenistuserühmades (üksikasjad vt. tab. 12).

Tab. 12 selgub muuseas veel üks tösiasi. Nimelt, mida suuremad on ettevõtted, seda suurem on seal ka tööliste teenistus. Neil andmeil meeste teenistus on kesktööstuses üldiselt 3% ja väiketööstuses ligi 20% võrra madalam kui suurtööstuses. Naiste teenistuses on vahel veel suurem — kesktööstuses on vahel 10% ja väiketööstuses üle 20%.

Väärib ühtlasi tähelepanu asjaolu, et teenistuse vahe suur-, kesk- ja väiketööstuses on seda suurem, mida madalam on tööliste kutseoskuslik tase. Teiste sõnadega, mida madalam on tööliste kutse-

oskus, seda suurema riisikoga tuleb temal arvestada teenistuse mõttes, siirdudes tööle väiksemasse ettevõttesse. Kõrgema kutseoskusega tööline on aga igal pool hinnatud enamvähem ühtlaselt.

Tab. 13 annab ülevaate tööliste ümberpaigutustest teenistuseredelil, mis on teostunud üldise palgaliiumise — viimasel ajal palkade languse tagujärjel. Sellest kokkuvõtttest selgub, et tööliste asetus teenistuseredelil sarnanes 1932 a. ligikaudu 1928 a. asetusele, mil perekonnaabiraha jäeti kokkuvõttest välja. 1930 a. peale on aga ka siin märgata teenistuse langust ja tööliste nihkumist rohkem alustistele teenistuseastmetele.

Tab. 13 annab meile ühtlasi ülevaate riigi- ja eraettevõttes teotsevate tööliste teenistuse vahekorrast ja kõrvuti nende jaotuse teenistuseredelil. Neist andmetest nähtub, et riigiettevõtted maksavad oma töölistele tunduvalt kõrgemat palka kui eraettevõtted. Nii meeste teenistuse vahekord oli 1932 a. juulis riigitööliste kasuks vahekoras 100 pro 79 ja naiste oma vastavalt 100 pro 76. Tösi, need arvud ei ole omavahel täiesti võrreldavad, kuna tööalalt ja kutseoskuselt era- ja riigiettevõtete tööliskond on koostiselt tunduvalt lahkuminevad. Riigi ettevõtetena esinevad peamiselt vaid riiklik pôlevkivi- ja metallitööstus, kus palgad on üldiselt üldkeskmisest vеidi kõrgemad. Kuid kui võrrelda sisult täiesti identseid rühmi, siis saame üldjoontes umbes sama pildi.

Keskmine normaalitöötunnit teenistus (snt)
E t t e v ё t t e d

	riigi	era	% (teenistus riigi ettevõttes = 100)
Lukusepad	47,6	34,8	73,1
Laudsepad	49,0	32,1	65,5
Rauatreialid	53,3	40,0	75,0
Pôlevkivitöölised . . .	32,4	33,8	104,3
Lihttöölised	32,5	25,6	78,8
Valajad	48,3	42,1	87,2
Trükiladjad (käsitsi)	57,0	44,4	77,9

Siit näeme, et riigitööliste palgad on üksikutel ametadel ümmarguselt 15—30% kõrgemad kui eraettevõttes. Erandina vaid riiklik pôlevkivitööstus, milline teotseb komerts alusel, maksab ligikaudu samu palku kui samalaadsed era ettevõtted.

Eelpool mainisime, et tööliste kutseoskuslik tase osutub tähtsaimaks teguriks, mis mõjutab tööliste teenistuse teravat lahkumineku. Tab. 15 annab ülevaate teenistuse kõikumisest üksikute kutsealade järgi, samuti nende rühmituse teenistuseredell. Võttes võrdluse aluseks lihttööliste teenistuse, kui kindla baasi, näeme, et peaegu erandita kõigil aladel oskuse-töölised teenivad kaugelt rohkem kui lihttöölised. Nii, näiteks, suurtööstuses meeste hulgas käsitsi trükiladjate keskmise normaalitöötunnit teenistus on 73% võrra kõrgem lihttööliste teenistusest; metallivalajate teenistus ületab seda 64% võrra, rauatreialite 56%, toornahatööliste 54%, masinistide 46%, lukuseppade 36%, müürseppade 35% võrra jne. Lihttööliste keskmisele teenistusele on lähedalt võrdne

Tööliste jaotus järgi suurtööstuses juulis 1927—32 a.
(Koos arvatud õpilased).
Répartition des ouvriers des grandes entreprises industrielles d'après le gain en juillet de 1927—32 (y compris les apprentis).

14.		Teenistus 8-tunniliise tööpäeva est Gain par jour ouvrable de 8 heures								Kokku — Total	
		Kr.									
		1,0	1,0—2,0	2,0—3,0	3,0—4,0	4,0—5,0	5,0—6,0	6,0			
Keskmine	1932	410	10880	7 500	3 268	1 171	311	99	23 666		
	1931	357	10868	8 990	3 737	1 597	534	235	26 288		
	1930	326	11861	8 444	4 004	1 864	805	400	27 713		
Mehed	1929	438	11955	9 282	4 044	1 278	2878	28	692		
	1928	621	12781	6 097	2 089	1 855	25	243			
	1927	597	10912	5 430	2 750	1 367	21	071			
Naides	1932	151	4148	5 517	2 880	1 124	309	97	14 235		
	1931	175	4070	6 106	3 300	1 510	521	234	16 976		
	1930	182	3884	5 608	3 561	1 771	770	403	16 179		
Menne	1929	160	3787	6 300	3 659	2 785	16	790			
	1928	222	4425	5 158	2 737	1 808	14	567			
	1927	164	4108	4 184	2 578	1 321	12	364			
	1932	268	6741	1 102	379	47	2	2	9 431		
	1931	182	6798	2 854	377	87	13	1	10 312		
	1930	144	7977	2 836	443	98	35	6	11 534		
Moyenne	1929	273	8163	2 883	385	93	11	802			
	1928	399	8139	1 830	252	47	10	676			
	1927	433	8080	1 256	178	46	8	715			
%											
Hommies	1932	1,8	46,1	31,7	13,8	4,9	1,3	0,4	100		
	1931	1,4	41,3	34,1	14,2	6,1	2,0	0,9	100		
	1930	1,2	42,8	30,5	14,4	6,7	2,9	1,5	100		
Femmes	1929	1,5	41,8	32,5	14,1	10,1			100		
	1928	2,5	50,6	27,7	11,8	7,4			100		
	1927	2,8	51,8	25,8	13,1	6,5			100		
	1932	1,1	29,1	38,7	20,3	7,9	2,2	0,7	100		
	1931	1,1	25,5	38,1	21,0	9,5	3,3	1,5	100		
	1930	1,1	24,0	34,7	22,0	10,0	4,8	2,5	100		
	1929	1,0	22,6	38,1	21,8	16,5			100		
	1928	1,5	31,9	35,4	18,3	12,4			100		
	1927	1,3	33,8	33,0	20,0	10,6			100		
	1932	2,8	71,6	21,1	4,0	0,5	0,0	0,0	100		
	1931	1,8	65,9	27,7	3,7	0,8	0,1	0,0	100		
	1930	1,2	60,2	24,6	3,8	0,8	0,3	0,1	100		
	1929	2,3	69,2	24,4	3,3	0,8			100		
	1928	3,7	76,2	17,2	2,4	0,5			100		
	1927	5,0	73,1	14,4	2,0	0,5			100		

vaid paberivabrikute erikutseoskusesta tööliste teenistus. Poiss-õpilaste teenistus on suurtööstuses 30% võrra madalam kui lihttöölistel.

Umbes sama vahekord on kesktööstuses. Oskustööliste teenistus ületab siin lihttööliste oma luku-seppadel 47%, trükiladjatel 40%, laudseppadel 39%, masinistidel 29% jne. Ainult kütjate teenistus, kes arvatavasti enamjaolt töötavad ajaviisi (kuu-, päeva- ja tunnipalgaga), on lihttööliste teenistusest madalam. Lihttööliste enam-teenistuse, kütjatega võrreldes, põhjustab töenäoliselt esimeste suurem teenistus tükitööl.

Väiketööstuse suhtes on küll vaatlus kaunis piiratud. Ent olevail andmeil on ka seal teenistuse lahkuminek üksikute kutsealade järgi umbes sama ulatusega kui suur- ja kesktööstuses. Kõrgeima teenistusega esinevad siin endiselt meierid, kelle teenistus on keskmiselt ca 60% kõrgem kui lihttöölistel. Samal tasemel on pagarite teenistus. Neile järgnevad lukusepad (+47%), muud oskustöölisid,

Töötliste riühmitus keskmise tunnileonistuse järgi ning oskus- ja lihttöötliste teenistuse suhe (%) juulis 1932 a.).
Répartition des ouvriers d'après leur gain moyen et rapport entre le gain des ouvriers qualifiés avec celui des manœuvres en juillet 1932.

15.

Teenistus tunnis (snt.)

	Kesk. teenist. tunnis (snt.)	Medians Gain moyen horaire (snt) médiane	%		
			Gain horaire (ent.)		Total
			25,1—37,5	37,6—50,0	50,1—62,5
			12,5	12,6—25,0	25,1—37,5

A. MEHEED — HOMMES. I. Siurteüstitus (ettevõtted 20 ja enam töötajaga)	Grandes entreprises (ayant 20 et plus de travailleurs).
Üleriiklik keskmine — Moyenne générale	151 4 148 5 517 2 889 1 124 309 97 12 335 1,1 29,1 33,7 20,3 7,9 2,2 0,7 100 30,2 118
Sellest: feratööstus — Industrie privée	140 3 768 4 339 2 141 605 173 70 112 386 1,2 33,5 38,7 10,1 5,4 1,5 0,6 100 28,8 113
Dont: riigitoötust — Industrie d'Etat	11 380 1 178 748 519 136 27 2 909 0,4 12,7 39,3 24,9 17,3 4,5 0,9 100 36,0 143

	Eratööstus — Industrie privée.
--	--------------------------------

Põlevkivi-viljavõtjad — Extract. de schiste combustible	
Lukusepad — Serruriers	
a) metallitööstuses — en industrie des métaux	
b) tekstilitööstuses — en industrie textile	
c) puutööstuses — en industrie du bois	
d) paberitööstuses — en industrie du papier	
e) muus tööstusseharudes — en autr. ind.	
Rataatreid — Tourneurs en fer	
Valajad — Fondeurs	
Toornnahabölsed — Ouvriers en bois	
Poolmeistrid (tekstilt.) — Sous-maîtres	
Ketrajad — Fiseurs	
Tislerid — Menuisiers	
Punsepad — Charpentiers	
Puusaaegjal masinjal — Scieurs du bois à la machine	
Trükiladujad käsitsi — Composit. d'imprim. à la main	
Müritsepad — Marçons	
Masnitöid — Machinistes	
Kliitjad — Coiffeurs	
Paberivalmistajad — Ouvriers du papier	
Muud oskustöölsed — Autres ouvriers qualifiés	
Lihittöölsed — Manoeuvres	
a) murdudes ja kaevandusis — en ind. extractives	
b) metallitööstuses — en ind. des métaux	
c) tekstilitööstuses — en ind. textile	
d) puutööstuses — en ind. du bois	
e) ehitustöökutes — en ind. de construction	
f) muus tööstusseharudes — en autr. ind.	
Öpilased — Apprentis	

B. Kesktoötust (ettevõtted 5—10 töötajaga) — Entreprises moyennes (ayant 5—19 travailleurs).	
Keskmine — Moyenne	254 1 204 1 106 587 138 38 18 3 345 7,6 30,6 33,2 17,5 4,1 1,1 0,5 100 27,8 115
Lukusepad — Serruriers	
Laudsepad — Menuisiers	
Saevskitöölsed — Ouvriers des scieries	
Trükiladujad käsitsi — Composit. d'imprim. à la main	
Masnitöid — Machinistes	
Kliitjad — Coiffeurs	
Muud oskustöölsed — Autres ouvriers qualifiés	
Lihittöölsed — Manoeuvres	
Öpilased — Apprentis	

C. Väiketööstus (ettevõtted alla 5 töötajaga) — Petites entreprises (ayant moins de 5 travailleurs).	
Keskmine — Moyenne	256 7 753 450 188 35 16 13 1 711 15,9 44,0 26,3 11,0 3,9 0,9 0,8 100 23,4 123
Lukusepad — Serruriers	
Laudsepad — Menuisiers	
Melerid — Fabricants de beurre	
Pagarid — Boulanger	
Kingsepad — Confectionniers	
Muud oskustöölsed — Autres ouvriers qualifiés	
Lihittöölsed — Manoeuvres	
Öpilased — Apprentis	

D. NAISED — FEMMES. I. Siurteüstitus (ettevõtted 20 ja enam töötajaga)	Grandes entreprises (ayant 20 et plus de travailleurs).
Üleriiklik keskmine — Moyenne générale	268 6 741 1 992 379 47 2 9 431 3,8 71,6 21,1 4,0 0,5 0,0 0,0 100 24,9 111
Sellest: feratööstus — industrie privée	268 6 531 1 768 278 37 2 8 886 3,0 73,6 19,9 3,1 0,4 0,0 0,0 100 20,6 109
Dont: riigitoötust — industrie d'Etat	210 224 101 10 — 545 — 38,6 41,2 18,5 1,8 — — 100 27,2 144

E. Kesktoötust (ettevõtted 5—10 töötajaga) — Entreprises moyennes (ayant 5—19 travailleurs).	
Keskmine — Moyenne	210 843 166 22 3 2 — 24 16,9 67,6 13,3 1,8 0,2 0,2 — 100 18,3 105
Oskustöölsed — Ouvrières qualifiées	50 459 120 17 3 2 — 680 8,9 69,5 18,2 2,6 0,5 0,3 — 100 19,3 111
Lihittöölsed — Manoeuvrières	123 365 43 5 — 536 22,9 0,8 2 8,0 0,9 — — 100 17,4 100
Öpilased — Apprenties	28 19 3 — 60 56,0 38,0 0,0 — — — 100 11,3 65

F. Väiketööstus (ettevõtted alla 5 töötajaga) — Petites entreprises (ayant moins de 5 travailleurs).	
Keskmine — Moyenne	86 329 44 14 1 — 574 32,4 53,3 1,7 2,4 0,2 — 100 15,8 118
Oskustöölsed — Ouvrières qualifiées	78 244 37 14 1 — 374 20,9 65,2 9,0 3,7 0,3 — 100 17,9 134
Lihittöölsed — Manoeuvrières	50 74 6 — 139 42,5 53,2 4,3 — — — 100 13,4 100
Öpilased — Apprenties	49 11 1 — 61 50,4 18,0 1,6 — — — 100 10,5 78

1) Algatustulja on Keskküroos olemas tööliste jaotus absoluutarvudes pikema teenistusarell järgi (tunnileonistuse intervall 2,6 snt), mida soovikorral võib kasutada.

kelle kutseoskus kokkuvõttes eriti nimetamata (+48%), laudsepad (+31%) jne. Poiss-õpilaste teenistus on kesk- ja väiketööstuses võrdsest ca 45% madalam kui lihttöölistel.

Naistöölisid on teenistuselt homogeensem kompleks kui seda nägime eelpool meeste juures. Suurtööstuses eriti kõrge teenistusega esinevad vaid kõrge kutseoskusega trükitöölisid — käsitsi trükiladujad (võrreldes lihttöölistega +69%), ning tubakavaabrikute töölisid — paberossitöppijad (+59%), kes saavutavad oma suhteliselt kõrge teenistuse tükkitööga. Teistel kutsealadel aga teenistus ületab lihttööliste oma vaid ca 10—20% võrra. Väärib tähelepanu, et kompvekkivalmistajad (arvatud välja kompveki paberisse panijad), kes saavad palka enamjaolt aja-viisi, teenivad tunnis keskmiselt vaid 16,7 snt, seega üle 10% võrra vähem kui lihttöölisid.

Kesk tööstuses oskustöölisid-naised teenivad üldiselt 11% ja väiketööstuses 34% võrra rohkem kui lihttöölisid.

9. Tööliste teenistus ületunni- ja tükkitöösl suurtööstuses juulis 1932 a.
Gain du travail supplémentaire et du travail à l'heure dans les grandes entreprises industrielles en juillet 1932.

1931 a. 1. sept. maksma pandud tööstuslikkude käitiste tööaja seaduse § 13 kohaselt (RT 61 — 1931) ületunitöö eest tuleb maksa vähemalt 50% rohkem kui normaal-töötundide eest, arvatud välja vaid juhud, kus üks tööline asendab teist (§ 8 p. 8). Tab. 16 nähtub aga, et need juhud ei ole mitte haruldased, kus sellest seaduse nõudest ei peeta kinni. Ja seda mitte üksnes era-, vaid ka riigiettevõtetes. Riiklikud ette-

võtted maksid lisaks ületunni eest vaid 13,8% nõuetava 50% vastu. Eraettevõtetes reaal aladel maksti ületundide eest lisatasu rohkem kui 50% määral, mis andis 1932 a. juulis lisa pro 1 ületund keskmiselt koguni 54,2%. Kuid teisest küljest mitmel alal lisatasu ületundide eest ei kütündinud siiski nõuetava normini (üksikasjad vt. tab. 16).

Samast tabelist nähtub, et tükkitööga, milline töötasu süsteem on nii laialdaselt levinud, töölisid teenivad tunduvalt rohkem kui on nende palganormid. Keskmiselt enam-teenistus tükkitööga ulatus 1932 a. juulis meestel ja naistel riigi- ja eraettevõtetes ümarguselt 40—60%. Kuigi seda vahekorda tuleb pidada töölistele soodsaks, juhul kui on tükkitööd, peitub neis ühtlasi hädaoht juhul, mil tükkitööd teha ei saa. Sel juhul töölise kaotus on suur, sest palganormid on tükkitöölistel madalad.

10. Administratiiv-personaali palgad.
Salaires du personnel administratif.

Toodud andmestiku varal pole võimalik selgitada juhtiva personaali palgataseme üldist langeuse määra, kuna see annab läbilöikelise ülevaate vaid ühe kuu kohta. Üldiselt on teada, et võrdlemisi suur osa ametnikke enne surutist sai ettevõtetes suurte pühade puhul (jõuluks ja kevadpühiks), osalt ettevõtte aastategevuse aruande lõpetamise puhul — lisatasusid poole ehk terve kuupalga suuruses, kohati isegi rohkem. Administratiiv-personaali on palga kärpimine tabanud eesotsas just lisatasude osas ja just sellepärast 1932 a. põhipalgad (ühes juuli lisatasudega), körvutatuna eelmise aasta omadega, ei anna

Administratiiv-personaali jaotus palgarühmade järgi suurtööstuses juulis 1932 n. (%)
Répartition du personnel administratif d'après les groupes de salaire dans les grandes entreprises en juillet 1932 (%).

17.

	Kuupalk (kr) — Salaire mensuel (kr)												Kokku — Total	Palgatiske ari, kelle kolita saadine käivad. N. des salariés, concernés lorsqu'ils disposent des deniers	Keskmine (midaan) Moyenne (métairie)			
	-40	-41—60	-61—80	-81—100	-101—120	-121—140	-141—160	-161—180	-181—200	-201—220	-221—240	-241—260	-261—280	-281—300	-301—			
A. Mched — Hommes																		
1. Tehniline personal — Personnel technique	0,5	3,2	8,8	15,0	18,1	12,9	11,2	5,1	7,4	3,2	2,5	3,0	1,1	1,7	6,3	100	759	126,8
a) Insererid — Ingénieurs	3,8	—	3,8	7,7	19,2	27,1	15,4	3,8	11,5	—	7,7	—	—	—	—	100	109	243,9
b) Tehnikud — Techniciens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	26	181,4
c) Konstruktorigid ja joonistajad	—	—	17,1	28,5	22,9	17,1	2,9	2,9	5,7	2,0	—	—	—	—	—	100	35	103,8
Dont:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	396	183,3
Construteurs et dessinateurs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	40	76,7
d) Meistrid — Maîtres	—	0,8	3,5	14,0	21,0	15,2	14,1	7,3	9,1	3,0	2,8	2,8	0,3	2,0	3,5	100	160	99,3
e) Kümnikud — Chefs d'équipe	2,5	10,0	45,0	20,0	12,5	5,0	5,0	—	—	—	—	—	—	—	—	100	89	283,1
f) Muud — Autres	1,3	10,6	17,5	21,3	20,6	13,1	10,0	1,0	2,5	—	—	0,6	—	0,6	—	100	99	130,0
2. Ametnikud — Employés	1,3	6,6	14,9	19,6	19,0	8,1	6,8	4,6	4,6	1,7	1,9	3,2	1,1	2,2	4,4	100	949	108,0
Direktorid, juhatajad — Directeurs	—	—	—	—	—	—	2,2	2,2	0,0	2,2	6,7	10,1	5,6	19,1	33,9	100	89	91,3
Raamatupikkudajad — Teneurs de livres	1,0	3,0	4,0	19,0	20,0	6,0	10,0	6,0	6,0	6,0	6,0	5,0	3,0	1,0	5,0	100	55	285,1
Arvameetnikud — Comptables	—	7,3	18,2	25,6	21,8	14,5	3,6	3,6	1,8	1,8	—	1,8	—	—	—	100	159	71,2
Muud — Autres	1,6	7,0	18,0	21,7	21,1	8,9	7,2	4,8	4,1	1,0	1,0	1,0	0,3	0,4	1,0	100	155	55,5
3. Alamteenijad — Service	14,4	43,7	24,3	13,3	3,5	0,6	—	0,2	—	—	—	—	—	—	—	100	540	56,3
Autojuhid — Chauffeurs	—	5,2	30,2	42,7	18,8	2,1	—	1,0	—	—	—	—	—	—	—	100	96	86,8
Öd- ja väravavahvid — Veilleurs et gardiens des portes	18,2	56,9	19,6	5,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	285	51,2
Muud — Autres	16,4	43,4	28,9	10,1	0,6	0,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	159	55,5
B. Naised — Femmes	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1. Ametnikud — Employés	9,0	23,0	26,9	18,9	9,4	3,3	2,3	0,6	0,2	—	—	0,2	—	—	0,2	100	487	68,3
Masinakirjutajad — Dactylographes	8,7	29,6	29,7	18,5	7,4	7,4	3,7	—	—	—	—	—	—	—	—	100	27	71,2
Muud — Autres	9,8	29,0	26,7	18,9	9,0	3,0	2,2	0,7	0,2	—	—	0,2	—	—	0,2	100	460	68,8
2. Alamteenijad — Service	61,3	33,7	3,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	101	36,3

küllalast ülevaadet administratiiv-personaali töötasu liikumisest.

Kuupalga normid on küll administratiiv-personaali läimud tagasi vähe, nagu näha järgmisest võrdlusest:

	Keskmine kuupalk (kr)		-%
Mehed	1931 a.	1932 a.	
Tehniline personaal	132,2	126,8	4,1
Ametnikud	108,7	108,0	0,6
Alamteenijad	57,4	56,3	1,9

Naised			
Ametnikud	71,3	68,9	3,4
Alamteenijad	41,4	36,3	12,3

Antud võndluse järgi kõige enam on kärbitud matalapalgaliste naosalamteenijate palganorme ($-12,3\%$). Kuid kui võtta arvesse kõrgemapalgaliste lisatasude kärpmised, on võimalik, et administratiiv personaali palkade vähinemine ulatub üldiselt samuti üle 10%.

Töö- ja paigaolude kohta tööstuses Keskbüroo väljaandeis enneni ünnitud artiklid ja andmed:

Töölud tööstuses I poolaastal 1932 a., R. Sõrmus, Eesti Statistika nr. 191(10), 1932 a., lk. 602—607.
 Palgaolud tööstuses 1931 a., R. Sõrmus, Eesti Statistika nr. 125(4), 1932 a., lk. 231—245.
 Tööstuseolud 1931 a., R. Sõrmus, Eesti Statistika nr. 124(3), 1932 a., lk. 159—160.
 Töölud suur-tööstuses 1931 a., R. Sõrmus, Eesti Statistika nr. 122(1), 1932 a., lk. 49—54.
 Palgaolud olevikus (1930 a.), R. Sõrmus, Eesti Statistika nr. 114(5), 1931 a., lk. 286—303.
 Palgaolud tööstuses 1929 a., R. Sõrmus, Eesti Statistika nr. 102(6), 1930 a., lk. 253—268.
 Palgaolud tööstuses 1928 a., R. Sõrmus, Eesti Statistika nr. 90(6), 1929 a., lk. 290—304.
 Palgaolud tööstuses 1926—27 a., R. Sõrmus, Eesti Statistika nr. 80(7), 1928 a., lk. 402—417.
 Riigiteenijate palgaolud 1927—28 a., A. Tooma, Eesti Statistika nr. 84(11), 1928 a., lk. 633—649.

A. Tooms.

RAHVUSVAHELINE MAKSUBILANSS 1929—32.

BALANCE des PAIEMENTS de 1929—32.

Sisu: I. Jooksvad artiklid (kaubad, teened ja kuld), lk. 254. II. Kapitalide liikumise määritlemise katse, lk. 262. III. Rahvus-vahelise võla bilanss, lk. 264.

Maksubilansi andmete hankimisel saavutati 1932 a. teatud edu. Vabariigi Valitsuse otsuse (24. VIII. 32) kohaselt on selle koostamine võetud Riigi statistika keskbüroo töökavasse, mille juures kõik ministerruumid ja teised avalikud asutised peavad olema Riigi statistika keskbüroole abiks. Tänu sellele otsusele, on käesolevalt avaldatud materjalis saadud täpsamates arvudes rida andmeid, milliseid ennen tuli oletada ligikaudu. Samuti on Kaubandus-tööstusekoda seekord teinud omapoolt pingutusi andmete hankimiseks meie kaubalaevastiku sissetulekute kohta. Kuigi need veelgi ei andnud täielikke tulemusi, koos-

tati ometi Koja poolt saadud materjali alusel ligikaudne kokkuvõte, mida kasutame.

Nõrgemaks kohaks maksubilansis jäävad seni ikkagi väliskapitali ja -krediitide küsimused, kuigi ka sel alal on saadud mõningaid materjale. Materjali täiuse mõttes oleme siiski ka sel alal koostanud esmakordse ligikaudse arvutuse väliskapitali ja meie välivõlgnevust kohta. On loota, et vastavad seadused meil ligemal ajal täiendatakse selliselt, et tulevikus neid andmeid on võimalik saada.

Oma kokkuvõtte oleme toonud kahe ülevaatliku tabelina (v. tab. 13 ja 17), mille üksikute punktide järjekorras toome ülevaate arvude koostamisiisi kohta.

I. JOOKSVAD ARTIKLID (KAUBAD, TEENED JA KULD).

ARTICLES COURANTS (MARCHANDISES, SERVICES ET OR).

1. Kaubad. Tavalisi meil avaldatud väliskaubanduse arvusid tuleb täiendada andmetega müüdud ja ostetud laevade üle. Samuti tuleb arvata juure hõbeda väliskaubandus. Siia ei kuulu aga kulla ning kuldraha liikumine, mis arvestatud eraldi p. 22 all.

Väliskaubandus 1929—32 a. (1000 kr) — Commerce extérieur de 1929—32.

	1932	1931	1930	1929
Väljavõdu — Exportations.				
Väljavõdu — Ilma all-loetletuta — Exportation — sans articles sous-mentionnés	42 567	71 000	96 414	117 390
Välja veetud hõbedat kangid — En plus — argent en lingots	— 4	— 9	— 20	— 69
“ ” “ teoseis ja juveliirt — En plus — argent en orfèvrerie etc.				
Kokku — Total	42 571	71 009	96 434	117 470
Müüitud laevad — Navires vendus	29	22	67	46
Üldse — Gr. total	42 600	71 031	96 501	117 516
Peale selle kuldraha ja -kangid — En plus or monnayé et en lingots exportés	515	64	18	157
Sissevedu — Importations.				
Sissevedu kalendriaastal ilma all-loefletutu — Importation — sans articles sous-mentionnés	36 694	61 054	98 159	122 243
Sisse veetud hõbedat metallina — En plus importation de l'argent en lingots	73	95	67	604
“ ” “ teostena — En plus importation de l'argent en orfèvrerie	17	22	52	50
Kokku — Total	36 184	61 171	98 278	122 897
Peale selle ostetud laevade eest makstud (ostetud laevade väärtus, millised väliskaubanduses statistika poolt arvestamata) — Navires achetés non compris dans le commerce extérieur (achetés de l'étranger)	514	605	1 727	1 430
Sisse veetud kuld teostena — Importation de l'or en orfèvrerie etc.	26	30	46	52
Üldse — Gr. total	37 324	61 806	100 051	124 319
Peale selle sisseeveetud kuldraha ja -kangid — En plus or monnayé et en lingots importés	50	23	46	18

Laevade ost ja müük. 1927 a. alanud meie kaubalaevastiku täiendamine jatkus ka järgnevatel aastatel, eriti suure hooga 1929—32 a. kestel, kasutades ilmaturul valitsevaid madalaid hindu. Mitme-suguseil allikail oleme kogunud andmed kõigi ostetud ja müüitud laevade hindade kohta, millised toome järgnevas tabelis. Tegelik väljamaks võis stündida aastate järgi veidi erinevalt, ent kuna selle jälgimine pakulis ülepääsmatuud raskusi, on iga laeva hind arvestatud selle ostmise või müümise aastal.

Välismaailt ostetud ja sinna müüitud laevade arv ja väärtus 1929—32 a. — Nombre et valeur des navires achetés et vendus de 1929—32.

2.	Välismaailt ostetud — Achetés					Välismaaila müüitud — Vendus						
	Arv	Maht ton.		Väärtus 1 000 kr	Keskmine hind kr		Nombre	Tonnage		Valeur 1 000 kr	Prix moy. parton. kr	
		brutto	netto		brutto tonn	netto tonn		brut	net		net	brut
1932 a.												
Aurulaevad	12	17 790	11 052	390	22	35	—	—	—	—	—	—
Mootorlaevad	6	180	64	74	302	1 156	—	—	—	—	—	—
Mootorpurjelaevad	3	498	363	42	84	116	1	311	219	26	84	119
Purjelaevad	1	717	650	8	11	12	1	84	72	3	36	42
Kokku	22	19 200	12 138	514	27	42	2	395	291	29	73	100
1931 a.												
<i>Nav. à vapeur . . . . .</i>	<i>8</i>	<i>10 985</i>	<i>6 477</i>	<i>551</i>	<i>50</i>	<i>85</i>	<i>—</i>	<i>3</i>	<i>96</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
<i>Nav. à moteur . . . . .</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>
<i>Nav. à moteur et voiles . . . . .</i>	<i>3</i>	<i>951</i>	<i>708</i>	<i>43</i>	<i>45</i>	<i>61</i>	<i>—</i>	<i>4</i>	<i>305</i>	<i>262</i>	<i>13</i>	<i>43</i>
<i>Poiliers . . . . .</i>	<i>2</i>	<i>587</i>	<i>514</i>	<i>11</i>	<i>10</i>	<i>21</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>—</i>	<i>50</i>
<i>Total . . . . .</i>	<i>13</i>	<i>12 473</i>	<i>7 699</i>	<i>605</i>	<i>49</i>	<i>79</i>	<i>7</i>	<i>401</i>	<i>295</i>	<i>22</i>	<i>55</i>	<i>75</i>
1930 a.												
Aurulaevad	12	17 087	10 405	1 591	90	153	1	208	112	15	72	134
Mootorlaevad	1	28	5	5	179	1 000	2	367	207	40	100	103
Mootorpurjelaevad	2	384	296	72	188	243	1	214	166	12	56	72
Purjelaevad	4	563	490	59	105	120	—	—	—	—	—	—
Kokku	19	18 662	11 196	1 727	93	154	4	789	485	67	85	138
1929 a.												
Aurulaevad	12	14 675	8 711	1 332	91	153	1	143	76	5	35	66
Mootorlaevad	2	84	37	13	155	351	—	—	—	—	—	—
Mootorpurjelaevad	2	482	363	58	120	160	1	570	413	20	35	48
Purjelaevad	2	632	574	27	43	47	7	361	301	21	58	70
Kokku	18	15 873	9 685	1 430	90	148	9	1 083	790	46	42	58

Tähelepanu väärrib võrratu hindade langus. Kui veel 1929 a. maksti aurulaeva netto tonnist 153 kr, siis 1932 a. oli see langenud 35 kr peale.

Välismaile müüitud on tähtsusetu arv väiksemaid laevu.

4—5. Riigivõlgade protsendid
Intérêts sur les dettes intergouvernementales.

on võetud kokku Majanduseministeeriumi andmeil tegelik-kude väljamaksude järgi. P. 5 alla kuuluvad Rahvasteliidu kaasabil tehtud laen, Tallinna veevärgi elitamise laen, Rootsi kaubakreedit ja tuletikumonopoli laen.

Laenuude kustutamiseks makstud summad on arvestatud kapitalide liikumise all.

6-7. Protsendid ja dividendid väliskapitali pitalide pealt.
Intérêts et dividendes des capitaux étrangers.

on arvestatud väliskapitali ligikaudse summa kohaselt, mis tuletatud alpool (v. lõpus rahvusvahelise võla bilanss).

8. Laevade teenistus.

Transports maritimes.

Laevade teenistuse kohta väliissöidus ei leidnud Kaubtööstusekoda võimalikku asuda andmete kogumisele. Järjekordse katse neid andmeid hankida tegi Laevamanikkuude ühing, saates vastava küsimislike laevamanikkuude täitmiseks. Keskbüroo lubas oma poolel teha andmete kokkuvõtte, kui neid saadakse vähemalt 70% laevade kohta. Kahjuks saadi aga neid tunduvalt vähem. Kauband.-tööstusekoja Laevasöidu sektssiooni ülesandel seepärasel dipl. ins. E. Masik koostas järgnevalt toodud ligikaudse arvestuse.

1. Väliissöidus olevate laevade mahu määritluseks võeti keskmise arvust aasta algul ja lõpul, mis umb. vastab töösolevale mahule, kuna laevade juuretulek stünib enamasti aasta keskel. 2. Keskmiselt aasta jooksul töötä seisvat tonnaaži arvestati 1932 a. 12,5%, 1931 a. 8%, ja 1930 ja 1929 a. 5%, seejuures

reduktseerides purjelaevu koeffitsiendiga 0,3 ja mootor-purjelaevu koeff. 0,6. 3. Laevade brutto läbikäikude saamiseks oletati kogu laevastiku omalarvel töötamist, missuguse arvestuse puhul saab näiliselt suurem läbikäik kui tegelikult oli, sest osa laevu oli time-charteril. Kuid „nägemata eksporti” summa saamiseks oli see meetod hõlpsam, sest viimase summa % brutto-summast on siis üks ja sama, kuna ta time-charteri puhul on märksa kõrgem. Keskmise brutto läbikäigu summa on tuletatud kogutud andmete kohaselt, milliseid on saadud ligi 50% aurulaevade kohta mahu järgi arvestades. Arvestatud on peamiselt need, mis sõitsid omal arvel. 4. Rahvamajandusliku sissetuleku saamiseks on kasutatud koeffitsiente, milliseid mõningate andmete põhjal võis arvestada: 1932 a. 32%, 1931 a. 35%, 1930 a. 38%, 1929 a. 40%. 5. Väliissöidus olevate laevade tegevusele tuleb veel juure 1932 a. päästelaevade kaudu välismaalaevade päästmise ja m. sissetulek. Viimase summa kohta olid tarvitada tegelikud andmed.

Kokkuvõttes kujuneb neil alustel arvestatud Eesti lipu all sõitvate laevade tulu maksibilansi seisukoht järgmisena:

Laevade teenistuse arvutus — Calcul des recettes de la marine marchande.

3.	Väliissöidus tegev tonnaaz, reduktseeritud br. rg. tn. Tonnage vapeur occupé dans les transports à long cours (brut)	Brutto prahid br. rg. t. kr Recettes brutes par tonne kr	Oletatavad koguprahid Recettes brutes totales	Sellest makstud ja kulud vörtsis sadamais! Dont droits de port et frais aux ports étrang.	Ülejäänud sissetulek ja kulud kodumaa sadamais!) — Reste y compris les frais aux ports du pays	Päästelaevade j. t. tulu Recettes des bateaux de sauvetage etc.	Kokku rahvamajand. tulu Recettes totales pour l'économie nationale
				1 000 kr			
1932 . . .	72 500	105	7 613	5 177	2 436	100	2 536
1931 . . .	60 500	130	8 045	5 017	3 028	170	3 198
1930 . . .	55 500	135	8 048	4 990	3 058	260	3 318
1929 . . .	41 000	190	7 790	4 674	3 116	125	3 241

Ins. Masik on arvestanud samuti ka steividori, maakleri, laadimise ja lossimise ning remontkulud võõraste laevade pealt. Remontide alal olid käsitsada sadamatehastelt andmed välismaalaevadele tehtud remont-tööde eest, millele lisati veel 15% teiste töökodade ja tehaste arvel ning väljaspool Tallinnat. Steividori, maakleri jne. kulude arvestuse juures ei olnud kasutada täpsaid andmeid, mis töötu tarvitati järgmist arvestuseviisi: suurematelt maakleritel saadud kokkuvõtete järgi arvestati ülanimetatud kulud (peale remondi) keskmiselt 1 tn läbikäinud kauba kohta ning kuna välismaalaevadel veetud kaup tonnides teada, siis selle järgi saadi kogu sissetulek, misjuures võeti arvesse ka reisijate pealt saadud sissetulekud.

Kokkuvõttes saame nende kulude alal järgmiste tullemuse:

	Kanpade läbiküll Steividori ja Remont-tööd võllslipu all in	Kokku makster. kulud välismaalaevades Kr	Kokku vällalaevades Kr
1932 a. . .	361 683	435 000	60 000 495 000
1931 . . .	546 627	657 000	148 000 705 000
1930 . . .	537 031	645 000	59 000 704 000
1929 . . .	596 338	717 000	78 000 795 000

Sellest arvestusest remonttööd arvestame maksubilansis p. 21 all tuluna, sest meie laevadele välismaailt tehtud remondid on arvestatud vastukaaluks kulude all võõrais sadamais!

Steividori, maakleri jne. kulud aga jäävad arvestusest välja, kuna meil ligikaudu samasuuure väljaveo juures välismaailt tuleb teha vähemalt samas ulatuses kulutusi. Töepoolest, nagu selgub kaugemal all toodud väliskohustiste ülevaatest, arvestasid meie firmad mitmesuguste ärikulude alal omi väliskohustisi detsembris 1932 a. ligi 529 tuh. kr peale. Sellele vastu olid steividori, maakleri jne. kulud ligi 435 tuh. kr. Kui oletame, et meie kohustised tekkisid vast ligi aastase ajavahemiku kestel ja et teispools ka välismaailt oli teisi tulusid välismärkide ärikulude alal, siis võiksime töepoolest mõlemaid punkte arvata vastasku tasakaalustuvaiks.

Laevade teenistuse arvestame bilansis kogu toodud ulatuses, seades neile vastu teispools kulutused võõrais sadamais.

Seejuures peame tähelepanu juhtima asjaolule, et meie kaubalaevastik selle arvestuse kohaselt on

¹⁾ Ühes meeskonnuale makstud palkadega.

töötanud väga edukalt. 1928 a. arvestasime, põhjedes Skandinaavia ja Leedu andmeil, teenistuse nettotonnilt 183 kr peale, milline oletus tol ajal leidis pooldamist. Ins. Masiku arvestuste kohaselt on aga järgneval 1929 a. meie laevastiku teenistus brutto tonni peale olnud 190 kr, vähenedes 1930 a. 145 kr peale. Samal ajal (1930 a.) oli näiteks Norra laevastiku teenistus br. tonnilt vaid 124,5 kr, aurulaevade pealt 122,6 kr. Kuna meil pole mingit põhjust mitte usaldada laevaomanikkude ringkonnast tulnud arvutust, mis põhjeneb ligi 50% mahu andmetel, peame järeldamata, et meie laevastik väiksemate laevade ja vast ehit väiksemate palkade tööttu on suutnud teenida tunduvalt rohkem kui Norra oma.

9. Sadamamaksud ja kulud võõrais sadamais.

Droits de port et frais aux ports étrangers.

Sadamamaksude kokkuvõtmisel ei eristata meil seni kahjuks välismaa laevadelt saadavaid summasid. Järgnevast tabelis on esmakordsest koostatud vastavad andmed Tallinna sadama kohta kolmel viimasel aastal. Huvi pärast, mis need andmed pakuvad, toome kokkuvõtte nii laevade rahvuslipu kui maksuliikide järgi.

Suurema osa — ligi poolle — andis 1930 a. tuletornimaks. 1931 a. esimesel poolel muudeti see laevamaksuks, millega seletatakse vähenemine sel aastal. 1932 a. jäi laevamaks tähtsaimaks, kaugelt üle poolte andvaks maksuks. Lootsi ja jäälöhkuja maksud olid suuruselt järgnevad.

Välismaa laevadelt saadnd sadamamaksud Tallinnas kr 1930—1932 a. — Droits de ports perçus de navires étrangers au port de Tallinn de 1930—32 (kr).

4.		1932	1931	1930
Tuletornimaks	21	44 638	132 436	
Tervishoiumaks	6 459	8 170	8 753	
Mereõeste kodule	4 454	5 790	3 940	
Laevamaks	138 870	120 583	—	
Lootsimaks	25 004	31 228	38 410	
Päästejaama maks	4 454	4 562	1 401	
Veemaks	3 320	9 328	4 603	
Talvekorteri maks	280	2 723	81	
Jäälöhkuja maks	24 153	23 072	24 865	
Kaub-tööst-k. maks	3	23	1	
Bokkeri tehastele	114	47	—	
Vene-Balti tehastele	519	16	—	
Pettri tehastele	59	—	—	
Tonnaažimaks	—	22 400	74 694	
Kokku	207 809	272 592	284 202	

Raudtee rahaeline vahekord välisriikide raudteedega (ilmata transiidi, Raudteevalitsuse andmeil kr) — Situation financière des chemins de fer envers l'étranger de 1929—32 (kr) (sans transit).

6.	1932		1931		1930		1929	
	Sanda	Maksa	Orédit	Débit	Sanda	Maksa	Sanda	Maksa
Lütt	66 878	97 020	79 716	114 405	130 886	131 163	87 738	202 087
Leedu	1 403	34 737	4 367	11 400	5 054	17 187	1 679	31 892
Saksa	2 534	11 210	6 760	10 428	3 608	14 072	5 208	48 593
Vene	6 617	21 296	23 404	26 764	7 096	14 252	6 263	14 094
Poola	841	585	—	963	—	154	—	148
Kreeka	—	26	—	—	—	—	—	—
Jugoslaavia	—	—	—	—	—	27	—	—
Belgia	122	111	226	135	143	196	120	170
Prantsuse	300	45	830	57	655	73	680	94
Inglise	95	5	110	74	208	96	279	84
Ida-Hiina	5	—	10	100	29	—	36	—
Hollandi	121	2	126	7	197	8	107	9
Kokku	78 316	165 037	115 554	173 333	156 874	177 228	102 100	297 171

Välismaa laevade sadamamaksud Tallinna sadamas riikide järgi kr 1930—32 a. — Droits de port perçus au port de Tallinn d'après la nationalité des navires de 1930—32 (kr).

	1932	1931	1930
Saksa	70 855	106 178	120 610
Briti	16 436	22 593	38 814
Soome	33 420	33 504	30 490
Taani	15 917	25 171	25 519
Rootsi	25 619	28 354	20 162
Norra	10 227	13 784	15 576
Prantsuse	7 540	7 736	9 044
Vene	12 214	13 931	8 514
Läti	3 136	9 472	6 242
Poola	7 506	4 369	5 144
Hollandi	52	1 407	4 084
Tšehchoslovakkia	304	1 574	917
Panama	94	826	370
Danzig	2 017	—	194
Belgia	2 670	—	—
Rumeenia	49	—	—
Kreeka	185	763	—
Albaania	19	—	—
Boliviia	40	202	—
Ungari	—	1 551	1 190
Pärsha	—	1 177	458
Leedu	—	—	64
Tšili	—	—	10
Kokku	207 809	272 592	284 202

Teiste sadamate kohta, nende väikse läbikäigu puhul välismaadega, pole kokkuvõtteid teostatud täies ulatuses, vaid nende maksusummad on arvestatud välislaevade mahu alusel proportsionaalselt Tallinna sadama maksudele. Need summad ja kolukõvõte kujunevad järgmiselt:

Tuh. kr.	1932	1931	1930
Tallinna sadam	207,8	272,6	284,2
Teised sadamat	9,7	31,9	29,0
Kokku	217,5	304,5	313,2

1929 a. kohta kokkuvõtete puudumisel on võetud summa proportsionaalselt välislaevade läbikäigule (1930 a. võrreldes). See andis ligi 291 tuh. kr.

Kulutused, mis välislaevad meie sadamais teinud (süte ja moona ostud jne.) ja mis väliskaubanduses arvestamata, samuti meeskonna isiklikud kulutused, on arvatud vähemalt vördeks sadama-maksude summale.

Meie laevade kulutuste arvestus võõrais sadamais v. p. 8 ja tab. 3.

10. Transport raudtee — Raudtee rahaeline vahekord teedel. Transports aux chemins de fer — Raudtee rahaeline vahekord teedel. Välisraudteedega oli kogu nelja aasta kestel passiivne, kui arvestada eraldi transiidist saadud summad.

Transiidist saadud summa vähenes juba 1929 a. 235 tuh. kr, olles madalam kolmel eelmisel aastal saadud summast. Järgnevail aastail olid transiiditulud Randiteevalitsuse andmeil järgmised:

1932 a.	405 tuh. kr.
1931	804 "
1930	238 "

Peale transiidit on Vene kaubandusasutised teinud meil mitmesuguseid teisi kulutisi, millest meil mujal arvestamata osad ulatusid järgnevatele summadele:

Transiidiga ja kohalise transpordiga

ühenduses olnud kulud, peale transiidit eest raudteedele makstud summade, ligi	1932 a.	1931 a.
100	390	
228	300	
133	174	
Kokku	461	864

Kuna meil vastavad andmed puuduvad, ladude üür aga nende arvudega on kooskõlas, kasutame neid Vene andmeid.

1929 ja 1930 a. kohta, ka Vene andmete puudumisel, on oletatud nende proportsionaalsust transiidist saadud summadega (mis avaldub 1931 ja 1932 a.). Nii oletame neid tulusid ümmarguselt:

1932 a.	450 tuh. kr.
1931	850 "
1930	250 "
1929	250 "

11. Kindlustusepreemiat
Primes d'assurance

toome tab. 7 kokkuvõttes meie kindlustuseseltside andmeil. Arvud 1932 a., mis seni puuduvad, on oletatud mõningate eelandmete põhjal.

Posti, telegraafi, telefoni ja raadio rahaline vahekord välisriikidega 1929–32 a. (kr) — Balance financière du trafic postal, télégraphique etc. avec l'étranger d'après les pays de 1929–32 (kr).

Kindlustuseseltside vahekord välismaaga (1 000 kr) — Sommes reçues de et versées pour l'étranger par les sociétés d'assurance (1 000 kr).

7.	Eesti kindlustuseselts		Välismaa seltsede kulutused eestl. maksa välismaale — Obligations des sociétés d'assurance étrangères versées envers l'étranger	Tegelikult välismaale maksa — Montant effectivement payé	Välismaalt stada — Obligations des sociétés étrangères celles du pays	Välismaa seltsede oli rohkem maksa (-) ehk roikmen stada (+) Differențe
	oli maksa välismaa seltselle — Obligation des sociétés d'assurance étrangères presté en Estonie	Dont montant versé en dépôt				
1932	2 150	+90	2 060	1 750	-310	
1931	2 236	+103	2 133	1 709	-424	
1930	2 437	+106	2 330	2 828	+498	
1929	2 422	+94	2 144	2 050	-278	

12. Posti, telegraafi, telefoni ja raadio Posti, télegraph, téléphone etc.

rahalise vahekorra tile välismaadega toome Postivalitsuse kokkuvõtted nii arveliikide, kui välismaade järgi. Kõigil

Posti, telegraafi, telefoni ja raadio rahaline vahekord välisriikidega liikide järgi 1932 a. (kr) — Balance entre les institut, postales, télégr. etc. avec celles de l'étranger en 1932 (kr).

8.	1932	
	Saadud Kr Crédit	Makstud Kr Débit
Telegrammid — Télégrammes	24 526	42 433
Raadiotelegramm. — Radiotélégrammes	3 270	1 442
Telofonilitõned — Conversations téléphoniques	2 151	22 139
Kirjaposti transiitmakstud — Transit des envois postaux	—	38 356
Postpakid ja frankossaadetised — Colis Postaux	70 585	18 734
Vastuskupongid ja kahjustusid — Coupons av. réponse p. et dommagem.	860	44
Transferdid — Mandats de poste	211 346	503 672
Postivedu — Transport des envois postaux	—	612
Ajalehtede postiluba — Abonnements aux journaux	5 699	24 422
Kokku — Total	318 446	651 854

Posti, telegraafi, telefoni ja raadio rahaline vahekord välisriikidega 1929–32 a. (kr) — Balance financière du trafic postal, télégraphique etc. avec l'étranger d'après les pays de 1929–32 (kr).

9.	1932 a.		1931 a.		1930 a.		1929 a.	
	Saadud	Makstud	Reçu	Versé	Saadud	Makstud	Saadud	Makstud
Ameerika (USA)	143 973	562	257 900	218	247 681	391	317 869	17
Austria	2	17 718	40	11 432	1	11 034	6	12 138
Belgia	1 045	2 880	6 182	10	11 260	5 603	14 806	7 959
Brasilia	36	—	36	—	—	—	—	—
Bulgaria	—	—	—	—	—	—	—	—
Danzig	2 771	1 022	1 771	3 139	1 751	25 145	4 092	4 200
Egiptus	—	16	42	—	—	37	362	—
Hispaania	584	18	190	8	569	57	100	28
Hollandi	5 233	18 096	7 160	10 311	6 786	9 402	7 197	6 803
Ilandi	—	874	—	—	—	—	—	5
Itaalia	122	47 809	59	3 004	137	4 855	53	551
Kreeka	37	—	31	—	36	—	7	—
Kuuba	—	5	—	—	—	—	—	—
Lati	10 445	31 620	72 036	11 084	119 543	60 883	152 752	118 686
Leedu	16 274	2 007	20 801	619	33 699	1 975	22 864	4 110
Luksemburg	—	17	164	111	42	95	44	78
Norra	251	315	2 908	37	2 537	28	2 270	513
Poola	50	17 323	2 715	8 842	2 254	871	27	—
Portugal	—	12	4	—	—	—	—	10
Prantsuse	3 650	24 223	23 065	9 146	18 808	9 578	15 125	38 420
Rootsi	17 463	8 025	24 135	4 598	24 341	10 743	33 026	20 040
Saari territoorium	—	52	6	49	106	—	7	—
Saksa	53 525	398 485	91 059	157 350	153 181	197 415	307 510	325 190
Soome	4 005	37 989	29 403	18 239	51 771	34 356	69 298	47 630
Suur-Britannia	54 921	18 661	123 572	48 068	120 844	9 630	105 320	7 063
Sveits	88	34 187	1 003	7 853	402	12 653	1 452	2 768
Taani	1 600	4 145	6 621	837	637	2 685	4 948	5 180
Tsehhoslovakkia	16	28 164	55	16 705	1 888	11 727	1 599	13 420
Tunis	—	16	14	—	—	—	—	—
Türgi	—	18	16	—	—	—	—	—
Ungari	211	770	485	660	1 204	1 110	1 291	477
Vene (N.S.V.L.)	2 075	20 765	494	48 830	441	16 100	2 996	11 275
Kokku	318 446	651 854	678 901	360 515	800 052	440 019	1 135 596	636 175

eelmisel aastail on vahekord olnud meie kasuks ligi kahekordse ülekaaluga. Viimasel 1932 a. aga, saadud summade erakorralise väiksuse juures, on üle kahekordne vahemaa kasuks. On selge, et siin tegevist suurel määral raha saatmisega ostetud kaupade eest, mis pangakitsenduste tagajärvel levis seevõrra, et oldi sunnitud rahasaatmist isiku kohta piirama, isegi kahel korral vähendades lubatavat normi.

13. Välja- ja sisseränd. Väljaränd on viimaseil aastail vaibunud. Üle 1 000 ulatus

Fonds des migrants. see veel 1929 ja 1930 aastail, kuid enamjaolt oli siin tegemist mahajäanud perekonnaliikmetega ja teistega, kelle poolt väljaviidud summad kõrgele ei töusnud. Kui ühes sõidurahaga keskmise väljaviidud summa hindame Kr 700.— peale, saab järgnevad arvud:

Väljarändajate arv	Arvatav väljaväldid semm (ümmargusest 1000 kr)	
	1932 a.	1931
328	230	
644	450	
1 005	700	
1 439	1 000	

Tagasitulnud väljarändajate poolt sisse-toodud summad ei ole meil varem all aastail esinenud, küll aga kipuvad nad omama tähtsust viimase kolme aasta kestel, mil Am.-Ühendriigest on pöördenud kodumaale hulk perekondi tuues ühes kokku-hoidut summad. Viimaseid hindab A. Nippak (Välise-Eesti almanakis) oma kogutud andmeil järgmiselt:

25. väliseestlase kinnisvarad Tallinnas	650 tuh. kr.
15	
" " "	500 " "
Väliseestlaste varandused teistes lin-	
nades ja maal	300 " "
4 rikast perekonda (rahas toodud)	375 " "
Kokku 1 825 " "	

Võttes neid andmeid aluseks (vastutust nende tõelisuse üle koguja peale jäättes) jaotame selle summa ühtlaselt kolme viimase aasta vahel, mis annab keskmiselt aastas ligi 600 tuh. kr.

Väljarannanute poolt Eesti saadetud summad sama A. Nippaki arvamusel mõnel varem aastal võisid töusta isegi kuni 300 tuh. kr. 1929 a. alates aga on need jäändud ära. Kuna pealegi enam-jagu selliseid saadetisi tuleb posti kaudu, on nad seal arvestatud.

15. Reisijate kulutused. Reisijate kulutusi arvestab ju-

Dépenses des touristes. ba 1928 a. peale, mil me lakkasime neid avaldamast, Eesti Turistide ühing. Ühingu arvestusviis on äärmiselt lihtne. Iga välispässiga välismaalase ja Soome reiskaardiga reisija kogu kulutust meil hinnatakse 80 kr, sisepässiga meil käinud lätlase kogukulutust 10 kr. Vastupidiselt, meilt välismaail kainute kulu hinnatakse keskmiselt 150 kr, Lätis käinute kulu keskmiselt 10 kr. Sel alusel sai turistide ühing järgmised vahekorrat:

1 000 kr	Meil välismaalaste kulutused	Meie reisijad välismaail kulutused	Vahe
1932 a. . .	2 336	2 674	-338
1931 , . .	3 544	3 075	+469
1930 , . .	3 584	3 466	+118
1929 , . .	3 557	3 269	+288

Keskbüroo kogus viimase kahe aasta kohta kaunis täielikud andmed siinviibinud välismaalaste viibimise kestuse ja ühiskondliku kihituse kohta. Nende alusel ja pidades silmas riike, kust ja kuhu reisijad on sõitnud, on valmistatud ka üksikasjalisem arvestus, milles selgus, et turistide ühingu arvestus on igatahes väik-sendatud ülevaade. Nii meie reisijate kulutused, kui ka välismaalaste kulutused meil näivad olevat töeliselt kõrgemad. Tösisaks aga jäab, et 1932 a. meil läks reisijate kuludena välismaile rohkem, kui seal seime, ja et eelmisel aastail oli seisukord vastupidine.

Seepärast ettevaatuse mõttes tarvitame Turistide ühingu andmeid, celistades arvudes pigemini väiksendamist, kui suurendamist.

Sama punkti all kuuluvad arvestamisele ka välismaail öppijate kulutised. 1932 a. lõpul õppis välismaa kõrgemais õppeasutisis meie üliõpilasi 230 (v. E. Stat. nr. 137). Keskmene kulu õppija kohta on arvestatud umbes 1 000 kr aastas. Kuna edasiõppijad on arvestatud ka ülepiiriüliklajate hulgas, kus igaühe kohta oli arvatud 150 kr kulutis, jääb edasiõppija kohta lisada veel 850 kr. See teeb välja kogusummas ligi 200 tuh. kr, mis tuleb lisada reisijate kuludele.

Meie ülikoolis õppis välismaalasi

1932 a.	167
1930 , ...	125
1928 , ...	111

Arvestades meie odavama elumaksumusega ja asjaoluiga, et juba eelpool 80 kr iga sissesöitnu kohta on arvestatud, võiksime oletada täiendavat kulu umbes 700 kr isiku kohta, mis teeks aastate järele (oletades üliõpilaste arvu ühtlast kasvu):

1932 a.	117 tuh. kr.
1931 , ...	102 " "
1930 , ...	88 " "
1929 , ...	83 " "

Nende summade võrra täiendame p. 15 üldsummasid.

16. Välisesinduste kulud.

Dépenses des services diplomatiques.

neavad:

Eesti esinduste kulud välismaail — *Dépenses des services diplomatiques à l'étranger (1 000 kr).*

10.	1932		1931		1930		1929	
	Kulud välismaail	Sellest Eesti tagasi saadud ¹⁾	Dépenses totales	Dont montant destiné en Estonie (impôts etc.)	Kulud välismaail	Sellest Eesti tagasi saadud	Kulud välismaail	Sellest Eesti tagasi saadud
	502	47	604	41	615	27	796	50

¹⁾ Maksud j.n.e. ligikaudu oletatud andmed.

Välisriikide siinsete esinduste kulude kohta kavatsetud uus andmete kogumine pidid, kahjuks, jäädma ära. Toodud arvud on oletused mõningate teatimete ja varem kogutud arvude alusel.

20. Muud riigi tulud ja kulud.
Autres recettes et dépenses gouvernementales.

Muude kulude all on arvestatud köigepealt rahvusvahelistele asutistele makstud liikmemaksud, millised tabelina allpool toodud. Mitmesugused tulud on välisesinduste poolt välismail saadud, milliste kokkuvõte on samuti toodud.

Mitmesugused kulud sisaldavad mitmesuguseid riigi oste, välismaile komandeerimise kulusid jne.

Rahvusvahelistele asutistele makstud liikmemaksud (kr) —
Cotisations versées pour les organisations internationales (kr).

11.	1932	1931	1930	1929
Rahvastellidu maks	71 658	66 497	59 742	56 610
Põllumajanduse-instituudi maks	2 942	2 048	2 500	2 500
Rahvusvah. tolliunioni tariffide ühingu maks	1 100	1 920	—	823
Läänenemere geodeetilisele konfödjonile	942	940	939	939
Administr. teaduste kongressile	149	—	147	147
Parlamentide kaub. konverentside alalisele büroole	—	146	150	149
Külmutesasanduse instituudile	303	303	304	303
Rahvusvah. kirjand. ja kunstikaitse ühingu büroole	427	421	424	407
Rahvusvah. tööstusliku omanduse kaitse ühingu büroole	452	446	478	452
Randiteellidu maks	—	—	750	750
Keemikute seitsmle toetus	—	150	150	150
Rahvusvah. seemnekontrolli katsejaamale	132	365	—	—
Miljoniline maailma kaardi ühingule	454	—	—	—
Rahvusvah. majade ja linnade planeerim. riideratsioonil kongressist osavõtu maks	—	—	—	19
Kokku	78 559	74 136	65 584	63 339

Eesti välisesinduste poolt välismail saadud tulud (kr) — *Recettes perçues par les services diplomatiques à l'étranger (kr).*

12.	1932	1931	1930	1929
Kantsleli töivud ja maksud	12 752	14 083	5 670	3 025
Passide maks	33 686	39 681	40 854	39 008
Passide viiseerimine	12 969	19 186	19 805	27 014
Kodakondusse maks	849	930	756	425
Maksud lub. tunn. ja kinn. Protsendid fondideilt	9 901	16 104	22 928	31 351
Rent hoonestest	1 111	410	989	2 282
Mitinesutusid tulud	22 844	23 013	21 987	22 292
Trükkitööde müük	63	40	43	13
Mitimes. varand. müük	3	11	1	2
Kuludeks kantud summ. tagasim.	501	—	101	800
Trahvid ja vilviitusrahad	3 921	5 500	6 181	263
Juhustlikud tulud	1 863	1 305	487	374
Kokku	100 463	120 272	119 807	127 749

Jooksvate artiklite bilanss.
Balance des articles courants.

meid koondada. Puudutatud on enam-vähem kõik alad, välja jäänud osade osatähtsus võiks olla kaunis väike, kindlasti alla 5%. Tähtsaim neist oleks arvatavasti salakaubandus, mille tulemused varemaj

Tab. 13 toob jooksvate artiklite kokkuvõtte ses ulatuses nagu meil olnud võimalus and-

aastail töid meile raha sisso, nüüd aga arvatavasti viivad välja. Seda pole aga võimalik arvestada ligikaudseltski.

Kerkib küsimus kuivõrt täpsad aga on tulemused, kuna mitmed artiklid on arvestatud vaid ligikaudselts. Sellele annab vastuse tab. 14, kus oleme märkinud näiteks 1932 a. arvude kohta nende täpsuse arvatava määra protsendina summast. Väliskaubanduse andmed, mis kogutud rahvusvaheliselt parimaiks tunnustatud meetodite kohaselt, peaks olema niivõrt täpsad, kui seda praegu üldse on võimalik saavutada. See-pärast oleme nende täpsuse kõikumist hinnanud nulliga, samuti kui real andmeil, mis saavutatud otsesel, enamasti raamatupidamise andmeil. Laevaprahtide hinngus oletame, et võimalik viga ei tohiks ületada 10% ühele ehk teisele poole. Erikapitalide protsendid, mis põhjenevad suurelt osalt oletusil, võivad vast kõikuda 20% võrra, kuid selles võrdlemisi suures vahemikus peaks töeline summa asuma. Kui nüüd sellise hinngu alusel, mis vast küllalt arvustuslik, võtame kokku üldise tulemuse, siis leiate, et üldsumma võimalik viga pole kuigi suur. 1932 a. kreediti arvude kõikumus näiteks võiks olla vast 2,5% ehk summaliselt 57,5—60,4 milj. vahel, deebeiti oma 2,4%, summaliselt 54,1—56,8 milj. vahel. See oleneb muidugi asjaolust, et suuremad artiklid on arvestatud piisava täpsusega ja väikeste, ligikaudselts hinnatute osatähtsus pole suur.

Üldjoontes võetult on meie maksubilansi jooksev osa, peale suure defitsiidi 1929 a. ja väiksemaga 1930 a., viimasel kahel aastal lõppenud aktiivselt, vastupidiselt sellele, mis mõnelt poolt väidetud. Kestub nähtus, millele varemgi oleme juhtinud tähelepanu, et väliskaubanduse suure võrdkaalu juures meie maksubilansi jooksev osa enamjaolt lõpeb sama tulemusega, mis väliskaubandus, kuigi mitte just sel määral. 1929 ja 1930 a. passiivse väliskaubanduse puhul lõppesid arved sellest tunduvalt suurema passiivsusega. Ja võrdlemisi suure väljaveo ülekaaluga aastail 1931 ja 1932 lõppes ka üldsumma ülekaaluga, kuigi väiksemaga kui väliskaubandus.

Üldtulemus on ümmardatult järgmine:

1932 a. . .	+3,5	milj. kr.
1931 , , ,	+9,9	,
1930 , , ,	-5,0	,
1929 , , ,	-9,0	,

Tähtis uus nähtus ilmneb osade võrdkaalu muutuses. Väliskaubanduse kokkukuivamine on läinud tunduvalt kiiremalt, kui muude osade oma ja väliskaubanduse osatähtsus on vähnenenud nelja aasta kestel

kreeditis 86,2% — 72,4% peale,
deebeitis 85,5,, — 67,3,, ,

Varem körvalisemad alad, laevaprahid ja -kulud, reisijate kulud jne. omavad suureneva osatähtsusse. Deebeitis on riigivõlgade tasumine 2,7% pealt töusnud

RAHVUSVAHELISE MAKSUBILANSI JOOKSVAD ARTIKLID 1000 Kr 1929—32 A. — MARCHANDISES, SERVICES ET OR DANS LA BALANCE DES PAIEMENTS DE 1929—32 (1 000 Kr).

13.

	1932				1931				1930				1929			
	Kredit	Debet			Crédit			Kredit	Debet			Kredit	Debet			
			+	-		+	-			+	-			+	-	
I. Kaudad — Marchandises																
Välja- ja sissovedu — Exportation et importation	42 567	36 094	5 873	—	71 000	61 054	9 946	—	96 414	98 150	—	17 45	117 309	122 243	—	4 844
Hõbe kaugides ja metallina — Argent en lingots	—	73	—	73	—	95	—	95	—	67	—	67	2	604	—	602
Hõbe teoseis ja juveliirteostena — Argent en ouvrages	4	17	—	13	9	22	—	13	20	52	—	32	60	50	10	—
Kuld teostena — Or en ouvrages	—	20	—	20	—	30	—	30	—	46	—	46	—	52	—	62
Laevald — Bâteaux	20	514	—	485	22	605	—	583	67	1 727	—	1 060	46	1 430	—	1 384
Kokku — Ensemble	42 600	37 324	5 276	—	71 031	61 806	9 225	—	96 501	100 051	—	3 550	117 516	124 379	—	6 863
II. Protsendid ja dividendid — Intérêts et dividendes.																
4. Valitsusvaheliste völgade peat — Intérêts sur les dettes inter-gouvernementales	—	1 700	—	1 700	—	1 035	—	1 035	—	1 823	—	1 823	—	1 855	—	1 855
5. Muude laenuide peat — Intérêts sur d'autres dettes publiques	—	1 467	—	1 467	—	2 432	—	2 432	—	2 661	—	2 661	—	2 021	—	2 021
6—7. Kapitalipalgutuse % ja dividendid — Autres intérêts des capitaux à long et à court terme	500	2 400	—	1 900	900	2 500	—	1 600	1 300	3 300	—	2 000	1 400	3 400	—	2 000
III. Muud jooksvalt artiklid — Autres services.																
8. Laevaprahid — Transports maritimes	7 713	—	7 713	—	8 815	—	8 815	—	8 308	—	8 308	—	7 915	—	7 915	—
9. Sadumamaksud ja kulud sadamatu — Droits de port et frais aux ports	435	5 177	—	4 742	609	5 017	—	5 008	626	4 990	—	4 304	582	4 674	—	4 092
10. Transport raudteel — Transport par chemins de fer	78	165	—	87	115	173	—	68	157	177	—	20	102	207	—	195
Transit — Transit	405	—	405	—	804	—	804	—	238	—	238	—	235	—	235	—
Muud — Autres	450	—	450	—	850	—	850	—	250	—	250	—	250	—	250	—
11. Kindlustusopereenad — Primes d'assurance	1 750	2 060	—	310	1 700	2 133	—	424	2 828	2 330	498	—	2 050	2 144	—	94
12. Posti-telegraafii ja telefoni-operatsioonid — Poste, télégraphe et téléphone	318	652	—	334	679	361	318	—	800	440	360	—	1 156	636	520	—
13. Välija- ja sisserändajad — Fonds des migrants	600	230	370	—	600	450	150	—	600	700	—	100	—	1 000	—	1 000
15. Reisijad ja edasõppijad — Dépenses des touristes	2 453	2 874	—	421	3 046	3 275	371	—	3 672	3 666	6	—	3 640	3 469	171	—
16. Diplomaat- ja konsulaarsindustu kulud — Dépenses des services diplomatiques	1 000	455	545	—	1 100	563	537	—	1 200	588	612	—	1 300	746	554	—
17. Autoritaasid — Divers services personnels	—	30	—	30	—	35	—	35	—	25	—	25	—	20	—	20
20. Rahvusvah. asut. liikinemaksud — Cotisations des assoc. internationales	—	70	—	79	—	74	—	74	—	66	—	66	—	63	—	63
„Mujal arvestam. vältituse kulud ja tulud — Autres recettes et dépenses gouvernementales	101	600	—	490	120	720	—	600	120	1 320	—	1 200	128	630	—	502
21. Muud jooksvalt tulud — Autres articles:																
Laevalde parandus — Réparations des navires	60	—	60	—	148	—	148	—	59	—	50	—	78	—	78	—
Kinofilmid — Films cinématographiques	—	80	—	80	—	100	—	100	—	100	—	100	—	120	—	120
IV. Kuld — Or.																
22. Kuld ja kuldraha lilkumine — Espèces d'or et lingots d'or	515	50	465	—	64	23	41	—	18	46	—	28	157	18	130	—
Kokku jooksvalt artiklid — Total pour les marchandises, services et or	58 978	55 439	3 539	—	91 190	81 297	9 893	—	116 677	123 283	—	5 006	136 509	145 472	—	8 963

viimasel aastal ligi 6% peale, vaatamata sellele, et osa maksimisi lükati edasi. Kuid lõpptulemus ei ole muidugi jooksvast osast ükski. Otsustavaiks

rahvamajanduslikust seisukohast on kapitaliliikumised, mis sünnavad rahvusvaheliselt jooksva osa üksikute alade tasakaalustamiseks.

Maksubalanši joosva osa punktide osatähtsus ja arvestuse täpsus — Importance relative de différents postes de la balance des articles courants et le degré de précision.

14.

	Summad (1 000 kr)	Täpsuse umb- kaudne % (0 ti- hendab tippli)	Kõikumise pürlkl	Summad (1 000 kr) 1929 → 1931				% 1932 1931 1930 1929			
				1932	1931	1930	1929	1932	1931	1930	1929
Kaubad	42 000	0	—	71 031	96 501	117 516	72,2	77,9	82,7	86,1	
Riigivõlgaade %	—	0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eriakapitalide %	500	20	400—600	900	1 300	1 400	0,8	1,0	1,1	1,0	
Laevalprahil ja kuhud sadu- mata	8 148	10	7 333—8 903	9 424	8 934	8 497	13,8	10,3	7,7	6,2	
Muu transport	933	5	886—980	1 780	645	587	1,6	1,9	0,6	0,4	
Kindlustuspreemiat	1 750	0	—	1 700	2 828	2 050	3,0	1,9	2,4	1,5	
Post, tel. jne.	318	0	—	679	800	1 156	0,5	0,8	0,7	0,8	
Välja- ja sisserändajad	600	15	610—690	600	600	—	1,0	0,6	0,5	—	
Reisijad ja edastöppijad	2 453	10	2 208—2 698	3 046	3 072	3 640	4,2	4,0	3,1	2,7	
Välisesindused	1 000	15	850—1 150	1 100	1 200	1 300	1,7	1,2	1,0	1,0	
Riigi muud kuhud	101	0	—	120	120	128	0,2	0,1	0,1	0,1	
Muu	60	10	54—66	148	50	78	0,1	0,2	0,1	0,1	
Kuld	515	0	—	64	18	157	0,0	0,1	0,0	0,1	
Kokku	58 978	2,5	57 525—60 431	91 190	116 637	136 509	100	100	100	100	
Sellest:											
Täpsad andmed	45 284	0	—	73 603	100 207	121 007	76,8	80,7	85,9	88,6	
Võimaliku veaga	933	5	886—980	1 760	645	587	1,6	1,9	0,6	0,4	
" " "	10 661	10	9 595—11 727	13 218	12 605	12 215	18,1	14,5	10,9	9,0	
" " "	1 600	15	1 360—1 840	1 700	1 800	1 300	2,7	1,9	1,5	1,0	
" " "	500	20	400—600	900	1 300	1 400	0,8	1,0	1,1	1,0	

Deebet — Débit

Montant (1 000 kr)	Degré de précé- sion supposée (0 signifie donc préc.)	Extremités de l'erreur possible	Montants pour 1929 — 31 (1000 kr)				% 1932 1931 1930 1929				
			1932	1931	1930	1929	1932	1931	1930	1929	
Marchandises (1—3)	37 324	0	—	61 806	100 051	124 379	67,3	76,0	81,8	85,5	
Intérêts (4—5)	3 263	0	—	3 467	4 484	3 876	5,0	4,3	3,7	2,7	
Autres intérêts (6—7)	2 400	20	1 920—2 880	2 500	3 300	4 433	3,0	2,7	2,3	2,3	
Frets etc. (8 et 9)	5 177	10	4 650—5 695	5 017	4 990	4 674	9,3	6,9	4,1	3,2	
Autres transports (10)	185	5	157—173	173	177	297	0,3	0,2	0,1	0,2	
Primes (11)	2 060	0	—	2 133	2 330	2 144	3,7	2,6	1,9	1,5	
Poste etc. (12)	652	0	—	361	440	636	1,2	0,5	0,4	0,4	
Migrants (13)	230	15	195—265	450	700	1 000	0,4	0,6	0,6	0,7	
Touristes (15)	2 874	10	2 587—3 161	3 275	3 666	3 469	5,2	4,0	3,0	2,4	
Serv. dipl. (16)	455	0	—	563	583	746	0,8	0,7	0,6	0,5	
Frais d'Etat (20)	679	0	—	794	1 386	693	1,2	1,0	1,1	0,5	
Autres (21)	110	10	99—121	135	125	140	0,3	0,2	0,1	0,1	
Or (22)	50	0	—	23	46	18	0,1	0,0	0,0	0,0	
Total	55 439	2,4	54 100—56 278	81 297	122 283	145 472	100	100	100	100	
Dont:											
Données précises	44 483	0	—	60 147	109 325	132 492	80,3	85,0	80,4	91,1	
Erreur possible — 5%	165	5	157—173	173	177	297	0,3	0,2	0,1	0,2	
" " — 10,, ...	8 161	10	7 345—8 077	8 027	8 781	8 283	14,7	11,1	7,2	5,7	
" " — 15,, ...	230	15	195—265	450	700	1 000	0,4	0,6	0,6	0,7	
" " — 20,, ...	2 400	20	1 020—2 880	2 500	3 300	3 400	4,3	3,1	2,7	2,3	

II. KAPITALIDE LIIKUMISE MÄÄRITLEMISE KATSE. — MOUVEMENT DES CAPITAUX.

Võlgade tasumine ja laenuude tegemine kr.
Amortissement de dettes et emprunts.

Kapitalide liikumise tasakaalu määritlemine on meie oludes eriti raske, kuid teeme siiski esmakordse katse seda selgitada.

Otseste andmetena oleks siin käepärast kõigepealt riigi poolt toimitud võlgade kustutamine ja laenuude saamine. Need olid järgmised:

15.	Kredit Crédit	Deebet — Débit				
		1930	1932	1931	1930	1920
Valitsusvaheliste võlgade kustutamine — Amortissement des dettes intergouvernement.						
Teiste võlgade kustutamine — Amortissement d'autres dettes publiques.						
Rahvastellidu laenuubaerite tagasiost — Achats de titres nationaux (Empr. de Soc. d. Nat.)						
Laen Rootsiklikurustilt — Emprunt contracté auprès le trust d'allumettes						
Kokku — Total	7 684	458	727	1 012	620	

Teiste kapitaliliikumiste kohta puuduvad otsesed andmed, kuid kaundset ülevaadet neist võimaldavad pankade välisvaraade liikumise arvud.

Pankade väliskorrespondentide -vekslidiskondi, -rediskondi ja -võla arvete vahet 1928–32 a. (1 000 kr) — Correspondants à l'étranger, escompte et avances des banques privées de 1928–32 (1 000 kr).

16.	1932			1931			1930			1929			1928		
	Meie kasuks	Meie kahjuks	+	Credit	Débit	+	Meie kasuks	Meie kahjuks	+	Meie kasuks	Meie kahjuks	+	Meie kasuks	Meie kahjuks	+
Krediidipank A.-s.	660	171	+ 489	508	220	+ 288	978	809	+ 79	830	687	+ 143	809	472	+ 337
G. Scheel ja Ko	3 150	8 839	- 5 680	4 807	9 976	- 5 169	8 469	17 161	- 8 602	8 767	14 730	- 5 963	8 110	15 100	- 6 000
Tartu pank	24	845	- 821	456	1 441	- 985	137	1 530	- 1 402	39	1 613	- 1 574	152	936	- 834
Tallinna linnapank	—	—	—	44	2	+ 42	82	—	+ 82	80	—	+ 80	—	—	—
Tallinna aktsiapank	106	278	- 172	11	282	- 271	210	1 000	- 700	31	710	- 679	47	987	- 940
Pärnu krediidipank	1	—	+ 1	1	1	—	3	—	+ 3	8	1	+ 7	4	—	- 2
Valga pank	—	—	—	1	—	+ 1	2	—	+ 2	3	—	+ 3	1	—	+ 1
Tartu tööstuspank	13	—	—	+ 18	10	—	—	4	—	1	+ 3	2	- 1	5	+ 3
Viru pank	—	—	—	—	—	—	1	—	+ 1	—	—	—	1	—	+ 1
Eesti kommerspank	—	—	—	—	—	—	128	905	- 867	168	1 836	- 1 668	218	577	- 350
Pärnu pank	—	—	—	—	—	—	4	—	+ 4	25	80	- 64	76	—	+ 76
Diskonto pank	—	—	—	—	—	—	—	—	—	543	702	- 158	160	144	+ 16
E. Rahvapank	—	14	- 14	1	1	—	20	2	+ 18	26	23	+ 3	8	5	+ 3
Tall. juudi ühispank	18	—	+ 18	18	—	+ 18	16	10	+ 6	7	38	- 31	8	35	- 27
Tartu juudi ühispank	6	—	+ 6	—	—	—	4	12	- 8	—	—	—	—	—	—
Kokku	3 987	10 147	- 6 160	5 866	11 923	- 6 057	10 058	21 619	- 11 561	10 528	20 431	- 9 903	9 597	18 312	- 8 215

Selle kokkuvõtte oleme valmistanud tab. 16. Üldkokkuvõtte tulemused olid järgnevad 1 000 kr (seis aasta lõpuks):

	Meie kasuks	Meie kahjuks	+
1932 a.	3 987	10 147	- 6 160
1931 ,.	5 866	11 923	- 6 057
1930 ,.	10 058	21 619	- 11 561
1929 ,.	10 528	20 431	- 9 903
1928 ,.	9 597	18 312	- 8 215

Eesti Panga kohta olid samad andmed 1 000 kr:

	Meie kasuks	Meie kahjuks	+
1932 a.	5 021	2 039	+ 2 982
1931 ,.	15 147	1 057	+ 14 090
1930 ,.	23 241	445	+ 22 796
1929 ,.	24 884	288	+ 24 596
1928 ,.	35 346	3 504	+ 31 842

Suur vähenemine, mis E. Panga arvudes avaldub, ei ole aga sisuliselt õige; oma enamusas on vähenemine olnud tingitud kullatagavara suurendamisest 1932 a.

Sellepärasest annab kahtlemata õigema pildi, kui võtame kogu E. Panga välisvaraade summa, kuhu kuulub kuld, väliskorrespondendid, -vekslid, -tšekid ja raha. Kattevara ja väljaspool seda olev kohustusvaba välisraha oli panga aruande järgi:

	1 000 kr
1932 a.	20 306
1931 ,.	22 424
1930 ,.	30 259
1929 ,.	30 377
1928 ,.	35 432

Lahutades sellest erapankade välisvaraade puudujäägid, saame kogu meie kohustusvaba välisraha tagavara. See oli:

	1 000 kr
1932 a.	+ 14 146
1931 ,.	+ 16 367
1930 ,.	+ 18 698
1929 ,.	+ 20 474
1928 ,.	+ 26 717

Erapankade kaudu sündinud liikumine leibab väljenduse, kui võtame kokku nende väliskorrespondentide, -vekslidiskondi, -rediskondi ja -võla arved.

Correspondants à l'étranger, privées de 1928–32 (1 000 kr).

Kuna arvud on võetud iga aasta lõpuks, peaks nende muutumine aastast aastasse väljendama aasta kestel sooritatud tehingute tagajärgi. Me ei saa muidugi teada läbikäigu ulatust, küll aga bilansitulemuse.

Järelkult, iga aasta lõpuks vähenes meie välisvara, eelmise aastaga võrreldes, järgmiselt:

	1 000 kr
1932 a.	2 221
1931 ,.	2 331
1930 ,.	1 776
1929 ,.	6 243

Välisaenude tasumine, mille kohta andmed tõimne eelpool, teostati samuti E. Panga vahetalitusel, ja peaks sisalduma töodud arvudes, nii et nende kordamiseks pole tarividust. Jääb siis jooksvatele artiklitel vastuseadmiseks vaid saadud laen Rootsil tiku-trustilt ja töodud välisvaraade vähenemine.

Selle juures tuleks märkida, et maksibilansi koostamise tehnika seisukohalt jooksvate välisvaraade vähenemine esineb positiivse (+) summana kreeditis (ja vastupidiselt, välisvaraade suurenemine deebetis). See esialgu vastuksusena paistev töisisi saab kohe selgeks, kui mõtleme, et välisvaraade vähenemine on põhjustatud esijoones, näiteks, väliskaupade sisseveost. Seni kui sissevedu on võrdne väljaveole, seisab viimane tema vastuksalukas kreeditis. Ületab aga sissevedu väljaveo, siis peame tasakaalustamiseks makstud välisraha summa asetama kreediti. Samuti paigunevad väljaveost (kreedit) rohkem saadud välisraha summad deebetis. Esimene on võrdne välisyölgnevuse suurenemisele või laenusamisele, teine välisvölgnevuse vähenemisele või laenu tagasimaksimisele. On ju summade suurenemine välismaal sisuliselt kapitali väljavool, summade vähenemine seal — kapitali sissevool, kuigi enamjaolt mitte raha kujul.

Kui loeme õigustatust paranduse, millega võetud arvesse Inglise naela langusel arvestatud kahju, mis sisuliselt polnud mingi kapitali ühest riigid teise

MAKSUBILANSI JOOKSVATE ARTIKLITE JA KAPITALIDE LIIKUMISE KÖRVUTUS — BALANCE ENTRE LES MOUVEMENTS DES CAPITAUX ET ARTICLES COURANTS.

17.

Jooksvate artiklite bilansi vahel — *Balance des articles courants*.
 E. Panga välisvaraade ja erapanekude väliskorrespondentide, -veksilidiskondi, -rediskondi ja -võlaarvete vähenemine (+ kui välisvõlgnevuse suurenemine) — A ajouter le résultat net du mouvement des capitaux: diminution nette des réserves à l'étranger de la Banque d'Estonie et des banques privées . . . . .

Summa ja vale — Total et différence . . . . .
 Sellest maha: Kahjuks arvatud kursivale ingl. n. langen. — A déduire: différence due à la chute de £ (différence comptable).
 Sellele juure: Rootsi tirkutrusti laen — A ajouter: l'emprunt contracté auprès le trust d'allumette . . . . .

Tulemus — Résultat . . . . .
 Arvatav vastukas — Montant probable minimal des reversements de crédits pour l'étranger, mouvements des capitaux et théaurisation des devises étrang., ainsi que les erreurs et omissions . . . . .

	1932	1931	1930	1929
+ 3 539	+ 9 893	- 5 606	- 8 963	
+ 2 221	+ 2 331	+ 1 776	+ 0 243	
+ 5 760	+ 12 324	- 3 830	- 3 720	
—	- 7 074	—	—	
—	—	+ 7 523	—	
+ 5 760	+ 5 150	+ 3 693	- 3 720	
- 5 700	- 5 150	- 3 693	+ 2 720	

Liikumise tulemus, siis näeme, et viimase kahe aasta kestel, mil meil jooksvad artiklid andsid küllalt märgatava aktiivsusega bilansi, on vaatamata sellele välisvaraade tagavarad kahanenud. Aktiivsus bilansis, mis põhjustatud esijoones väljaveo võrdlemisi suurest ülckaalust, ei leidnud omale sugugi vastavat väljendust deebeti poolel välisvaraade kasvus, nagu see oleks olnud loomulik, vaid sellele tuli anda veel lisa ennen olnud välisvaradest. 1930 a. jooksvate artiklite osa passiivsuse kattis üle tirkutrusti laen, kuid siiski vähenesid ka sel aastal välisvaraad.

Kuivõrt õige on see tulemus? Kõigepealt — tema olemasolus enesest ei ole kahtlust. Jooksvate artiklite bilansi aktiivsus on saadud esijoones väliskaubandusest ja selle arvestuse viis on täpsamaid maksubilansi osi. Pealegi on see aktiivsus jooksvate artiklite üldtulemuses väiksem kui väliskaubanduse osa üks.

Arvestuseviisi suhtes nõrgemad osad — reisijate tulud-kulud ja tulud laevasõidus ei etenda möjuvat osa. Kui nende osade bilansi kohta oletada isegi 50% eksimust, ei muudaks see üldtulemust palju. Arvestamata aladest võiks tösisema kaalu omada vast veel salakaubandus, kuid äärmisel juhul sellele isegi paarimiljonist osa deebetis jäettes, jäeks ikkagi veel muu osa aktiivsus püsima, eriti 1931 a. Ja järjekindel välisvaraade vähenemine on ikkagi tösiasi.

Jääb sellepärast vaid oletada, et lõpptulemuse kreediti summale peab seisma vastukaaluna vähemalt samasuur deebetipunkt kapitali väljavoolu näol. Neid punkte öieti on koguni mitu, nagu teame tegelikust elust viimaseil aastail. Siin on ennen saadud kapitalide ja krediitide tasu-

mine, milliseid nõuti sisse kriisi süvenedes; meie oma kapitalide põgenemine; välisraha kogumine ja hoidmine tagavarana, kõrvaldumine mustabörsi tegevuskapitalina ja „sukasääres”. Ning, lõpuks, kuid võib olla, mitte viimseina, ka arvestuse võimalikud vead ja vahed sisalduvad siin.

On täiesti tõenäoline, et sel teel viimaseil aastail meil on voolanud välja ja kõrvadunud rahvusvahelisest ringvoolust suurem summa raha. Kas on see just ca 12 milj. kr, nagu vormiliselt näitab meie kokkuvõte (kolme aasta summa — 1929 a. arv), või mõni teine summa, seda ei saa me iialgi täpsalt teada. Kuid üks asjaolu lubab oletada, et see summa on vaid alamnäär ja töeline summa peab olema kindlasti suurerm. Nimelt, oma arvutuseks oli meil võimalik kasutada vaid pangaandmete aasta lõppsummat, kapitalide läbikäik ise aasta kestel jääb meil teadmatuks. See aga on muidugi palju suurem.

Võlgade tasumine ja krediitide tagasimaksamine oma loomult on kulu, mis, kui see ei siinni kapitalist enesest, suurendab puhest rahvavara. Muidugi tuli meil teatud määral paratamatult neid tasumisi teostada, niipalju kui seda nõuti ja oli võimalik, kuid selline välisreservide vähendamine ajal, mil nende vajadus eriti tundlav, oli kahtlemata kaotuseks meie majandusele. Teine osa aga — välismaale põgenenud, sukasäärdje ja mustale börsile vajunud summad — oli üks ncist eba produktiivsemaist olvreibist, mis meie rahvamajandusel on tulnud tuma, pealegi veel sellise väevaga arendatud väljaveo tuludest. Kahjuks oli aga ka selle tekkinne köigiti arusaadav üleelataval ajal.

III. RAHVUSVAHELISE VÕLA BILANSS — BALANCE DE LA DETTE INTERNATIONALE.

Järgnevalt teeme katse määritleda ligikaudselt ka meie rahvusvahelist võlgnevust. Esmakordse katsena ei saa see arvestus muidugi kuigi täppis,

kuid, loodame, annab aluse tulevasiks arvestusiks, kunas käepärast juba paremad andmed.

Riigivõlad on Majanduseministeeriumi andmeil

võetud kokku nende seisus iga aasta lõpuks järgnevas tabelis. Suurima osa neist moodustavad Vabadussõjaaegsed võlad Inglisele ja Am. Ühendriigile. Rahaja pangareformi laenu kõrval esinevad veel Tallinna linna veevärgi ehitamise puhul tehtud linnavalitsuse vält, mis pärast riigi poolt võetud üle, Rootsi kaubakreedit ja tuletikumonopoli laen.

Võlad, arvatult kroonides, suurennesid peale 1927 a. laenu jälle tunduvalt 1930 a. tuletikumonopoli laenu saamisega. 1931 a. vähenes laenude summa kursi

järgi arvatult ligi 12 miljoni võrra inglise naela lenguise tagajärvel. 1932 a. oli tegemist uue suurenemisega, sest arvati juure maksmata jäändud summad ja %. Nii oli, kullaväärtuse järgi arvatult, 1933 a. algukse meie riikliku võla üldsumma peaaegu täpsalt sama suur, kui 1928 a. — ligi 110 miljonit kr. Huvitaval viisil, meie veidi üle 1 100 tuh. rahvastiku juures, kujuneb sellega keskmise võlakoormis kodeniku kohta ümmarguse summana ligi 100 kr.

Riigivõlgade summa aasta lõpuks — *Dettes extérieures de l'Etat à la fin de l'année*.

18.		Vastavas valuutas — <i>En monnaie correspond.</i>					Ekr. (1 000)					
		1932	1931	1930	1929	1928	1932	1931	1930	1929	1928	
		£	£	£	£	£	£	£	£	£	£	
Valitsustehed vält kohustused — <i>Dettes intergouvernementales (de guerre)</i>		1 137 981	1 115 205	1 117 224	1 139 026	1 143 790	78 439	75 437	82 100	81 400	80 693	
Rahva- ja pangareformi laen — <i>Emprunt con- tracé sous les susp. de la Soc. de Nations</i>		17 203 743	16 466 013	16 466 013	16 288 908	16 062 456						
Koos Mundi riigi ja omavalit- suste laenud — <i>Aut- res dettes</i>		664 300	675 500	684 200	689 000	695 600	22 319	22 857	27 097	27 200	27 397	
		£	£	£	£	£						
		3 771 500	3 848 000	3 903 000	3 938 000	3 966 000						
Üldse — <i>Total</i> Vihe calme austaga võrreldes (+ või —) <i>Difference avec l'année précéd.</i>		—	—	—	—	—	100 738	98 294	109 197	108 606	108 090	
		£	£	£	£	£						
		8 216 015	8 285 806	8 357 400	8 322 021	8 846 090	8 804	9 076	10 000	2 807	2 769	
		Rkr.										
							109 562	107 370	119 287	111 413	110 839	
							—	+2 102	-11 917	+7 874	+554	—

Era vältgade kohta välismaile puuduvad meil ikkagi veel võimalused saada täpsaid ja üksikasjalisi andmeid, kuna isegi sel alal, mille vastu teistes riikides tuntakse elavaimat huvi — väliskapitali investeeringuid — meil pole võimalust teha järgsekindlaid kokkuvõtteid. Nii vastavate ettevõtete asutamisel kui ka pärastpoolset tegevusel ei ole seni tarviliseks peetud neilt ettevõtteilt nõuda andmeid. Need aga peavad seda oma ärисаладuseks.

Praegu on meil siiski kasutada rida erakorraliselt kogutud andmeid sel alal. Nimelt nõudis Eesti Pank läinud aasta lõpul kuulutise teel köigilt, kel välismaale vält, teatme sissemüistikist võla kohta. Saabunud ligi 11 000 teatmest tehti kokkuvõte, mille andmeid kasutame allpool. Muidugi pole saadud materjal kaugeltki ühtlane ega ole kindel, et teatmeid andsid köik. Teispoolt on küllalt põhjendatud oletus, et mitmed firmad võisid omis ülesandele arve suurenndada, soovides nii varustuda põhjendusega valuutanõudmisiks tulevikus. Eeldusel, et need asjaoluud teatud määral tasakaalustavad andmete kvaliteeti, püüame kasutada seda ainulaadset kokkuvõtet.

Eesti Pangale esitatud teadaannete põhjal võlgneti meil välismaile:

	tuh. kr.
Sisseveetud kaupade eest	15 555
Sellest kaubanduslikud ettevõtted	9 314
„ tööstuslikud „	6 241
Väliskapitali investeeringuid	13 111

Muud kohustised	2 787
Sellest kindl. alal	295
„ reisibüroo kohust. sõidupil.	11
„ telegraaf. ja telef. alal ¹⁾	77
„ ärikulude alal (speditsioon, provi- sioon, komisjon, porto, reklam, lao- üür, patentimaksud jne.)	529
„ filmide üür	82
„ vältgade %, viivitusel ja diskonto %	1 762
„ honorarid	18
„ välismail edasiöppijate cest	13
Täpsalt määritlemata kohustised	2 650
Sellest tööstusettevõtted	1 774
„ kaubandusettevõtted	735
„ eraisikud, seltsid jne.	141
Kokku	34 103

Kogu muude kohustiste rühm kuulub iseloomult jooksvate kulude hulka, milliste vaatlusel oleme neid kontrolliks kasutanud. Kui nüüd oletame, et täpsalt määritlemata kohustisist tööstusettevõtete omad kuuluvad investeeringute hulka ja kaubandusettevõtete omad on samuti vält kaupade eest, saaksime tulemuksena püsivama iseloomuga väliskohustistena:

Kaubakreedit (kohustised sisseveo alal) 16,8 milj. kr.
Väliskapitali investeeringuid . . . . . 14,9 „ „

Kuivõrt töenäolised on need summad? Köigepealt kaubakreedit (kus küll palju ka kohustisi, mis tekkinud lihtsalt võimatusest saada välismaksu-

¹⁾ Peamiselt Eta.

vahendeid), sisaldab summasid arvatavasti isegi rohkem kui töeline vältnevus. On arusaadav, et importörid ja ärid püüdsid anda üles kõik omad kohustised. Üldsumma — 16,3 milj. kr — võrreldes eelkäinud 12 kuu sisseveoga (1931 a. detsembrist kuni 1932 a. detsembrini) 38,5 milj. kr (aastasumma 36,9 — detsembris 3,0 + 1931 a. dets. 4,6) moodustab 42,3% aasta sisseveost. Nii oli 1932 a. detsembriks meil vältgu 42,3%, ehk saavutatud ligi viiekuine kaubakrediit, olgu vabatahtlik või olude tagajärvel kuudenud.

Võttes arvesse, et varemali aastail mele kaubakrediit on olnud võrdlemisi lühiajaline — enamjaolt kolmikuine, võiks arvata, et töeline summa peaks olema kolme- ja viiekuise krediidisumma vahel (s. o. 9 ja 16 milj. kr vahel).

Investeeringimiste summa — 14,9 milj. kr — on aga kahtlemata vähendatud. Nähtavasti ei ole ülesandmisi teinud mitmed suuremad ettevõtted, kel ligemal ajal pole kavatsust asuda vältgade või sissemahutatud kapitalide tasumisele. Andmete üksikasjalisel vaatlusel leidsime rea selliseid ettevõtteid, kel kahtlemata olemas väliskapitali oletatava vältsummaga kuni 7 milj. kr ulatuses.

Erapankade 10 milj. kr välisvältnevusest (mida näitasid pankade väliskorrespondentide, -vekslidiskondi, -rediskondi ja võla arved — v. ülal) on kahtlemata osa korduv, kas panga kaudu investeeritud või kaubaarvete öienduse summade näol. Kuid kui veel puuduva osa üldse hindame poolena sellest — 5 milj. kr peale, siis on see väevalt liialdatud. Nii oletame püsivama iseloomuga väliskapitali paigutusi meie rahvamajanduses 1933 a. alguksi kokku ligi 27 milj. kr peale (14,9+7+5).

Minnes välja sellest ligikaudsest hinnangust, püüame püstitada oletusi ka eelmiste aastate kohta.

Investeeringimiste summa kohta oletame, et ta muutus vastavalt erapankade välisvältnevuse muutumisele. Kuna see oli

1932 a. . . .	10 milj. kr.
1931 „ . . .	12 „ „
1930 „ . . .	22 „ „
1929 „ . . .	20 „ „

siis, võttes nagu 1932 a. pool sellest summast investeeringimiste komponendina, kujuneks nende summa:

1932 a. . . .	27 milj. kr.
1931 „ . . .	28 „ „
1930 „ . . .	33 „ „
1929 „ . . .	32 „ „

Kaubakrediidi alal ainult viimasel aastal, era korraliste asjaolude tõttu, pikenes tegelik vältnevuse aeg. Tavaliselt aga oli eelmisil aastail tegemist vaid kolmikuise krediidiiga. Sissevedu ja sellest oletatud uuendatav kaubakrediit oleks järgmine:

Milj. kr	Sissevedu	Kaubakrediit.
1932 a. . . .	36,9	12 ¹⁾
1931 „ . . .	61,2	15,3
1930 „ . . .	98,4	24,6
1929 „ . . .	123,0	30,7

Peale investeeringimiste ja kaubakrediidi on meil olnud veel üks erililk uuendatavat lühiajalist krediiti: avansid metsatööstureile. Parematel aastatel töösis see summa vast 10 milj. kr peale. Oletades seda summat 1929 a. ja vähendades seda proporsionaalselt metsasaaduste väljaveo väärtsusele, saame järgnevad arvud:

1932 a. . .	1,6 milj. kr.
1931 „ . . .	3,9 „ „
1930 „ . . .	6,5 „ „
1929 „ . . .	10,0 „ „

Nii oleks meie välisvältnevus ja lühiajalised krediidid olnud ümmarguselt:

milj. kr	1932	1931	1930	1929
Pikaajalised investeeringimised				
otse ja pankade kaudu	27	28	33	32
Lühiajalised kaubakrediidid	12	15	25	31
Lühiajalised avansid metsatööstureile	2	4	7	10
Kokku	41	47	65	73

Kogu see tulemus on muidugi vaid oletus, mida oleme sunnitud püstitama paremate andmete puudumisel ja mille kontrollimiseks puuduvad praegu võimalused. Igatahes on ta aga kooskõlas meie poolt eelmiste maksibilansside avaldamise puhul püstitatud oletusiga (välskipitali pealt tasutavad protsendid — 4 milj. kr ümber aastas, ja võla üldsumma — 50—70 milj. kr ümber). Selle meie oletusega nõustusid nii asjatundjad kui ajakirjandus ja täpsamaid andmed seni pole keegi toonud.

Arvud on samuti kooskõlas üldteatud tösiasjaga, et viimastel aastatel, eriti enne kitsendusi, kuid ka pärastpoolte, oli suur arvete öiendamine välismaadega, mille juures, ja eriti kaubakrediidi alal, voolas välja suuri summasid.

Seepärast kasutame neid arvusi, milliste arvatav vigaga peaks olema igatahes alla 20%, kuni paremate saamiseni.

Samuti arvutasime nende alusel ligikaudu meie poolt välismaile makstud protsendid (v. eelpool p. 6—7). Need kujunesid, oletades pikaajalisilt paigutusilt keskmiselt 7% maksmist ja lühiajalisilt — 3% — on ju neist osa ilma protsendita:

1932 a. . . .	2,4 milj. kr.
1931 „ . . .	2,5 „ „
1930 „ . . .	3,3 „ „
1929 „ . . .	3,4 „ „

Eesti kapitalide kohta välismail on samuti käepärast köigepealt pankade andmed. Nende järgi oli aasta lõpul erapankadel summasid meie kasuks (välskipersonid, -vekslidiskondi, -rediskondi ja -võlarvedet):

¹⁾ Ülesandmiste kohaselt E. Pangale oli see 10,3 milj.

1932 a.	4,0	milj. kr.
1931	5,9	" "
1930	10,1	" "
1929	10,5	" "

Peale selle oli välismail summasid E. Pangal. Kuna aga peale analoogiliste arvete suurem osa tal seisis kullana, ei saa siin täpsat vahet teha, vaid võtame välisvarana köik E. P. kulla, välisvekselite, korrespondentide ja muu kohustusvaba välisvara. See oli järgmine:

1932 a.	20,3	milj. kr.
1931	22,4	" "
1930	30,3	" "
1929	30,4	" "

Liites seda erapankade summadega selgub, et meil oli üldse välisvarasid:

1932 a.	24,3	milj. kr.
1931	28,3	" "
1930	40,4	" "
1929	40,9	" "

Teiste erakapitalide alal on meil käepärast andmed Lätist, kus 1929 a. meie kapitali investeeringi hinnati 3,2 milj. kr peale (peamiselt paberija tekstiiltööstuses, transpordis ja pankades). Osa liselt on siin muidugi tegemist eesti nime kasutamisega meilgi väliskapitaliga töötavate ettevõtete poolt, kuid fakt on tõldtunnustatud. Samuti on meie ettevõtted rajaanud harusid ka Leedus. Hoiusummasid, mis meie kodanikud välismaile paigutanud, on samuti raske hinnata, kuigi nende olemasolu fakt teada. Arvatavasti oleme kõllalt mõodukad, kui investeeringi hoiusummade üldsumma hindame 15 milj. kr. peale.

Protsendid kapitalide pealt olid pankade andmeil:

1932 a.	0,3	milj. kr.
1931	0,7	" "

Arvestades protsendimäära summat aasta lõpuks, selgub, et saadud on keskmiselt 3,3% aastas.

Oletusi meie Rahvusvahelise välisvõlgnevuse kohta 1932 a. lõpuks — *Essais d'établissement du montant de la dette internationale de l'Estonie à la fin de 1932.*

19. KOHUSTUSED — EXIGIBILITÉS.	MILL. kr	VARAD — AVOIRS.	Millions de kr
Riigi vältad. <i>Dettes de l'Etat.</i>			
Valitsustevahelised vältakohustused — <i>Dettes intergouvernementales</i>	78,4	E. Panga ja pankade välisvarad — <i>Avoirs étrangers de la Banque d'Estonie et d'autres banques</i>	24,3
Raha ja pangareformi laen — <i>Emprunt sous les ausp. de la Soc. des Nations</i>	22,3	Raha- ja pangareformi paberid Eestis — <i>Titres de l'emprint de la Soc. des Nat. en Estonie</i>	3
Muud riigi- ja omavalitsuste laenud — <i>Autres dettes</i>	8,8		
Kokku — Total	109,5		
Kapitalipaigutused ettevõtteis ja pankades — <i>Placements à long terme en entreprises et banques</i>	27,0	Kapitalipaigutused ja hoiusummad välismail — <i>Placements à long terme et dépôts à l'étranger</i>	15
Välismaalaste kinnisvarad — <i>Biens immeubles des étrangers</i>	2	Kinnisvarad — <i>Biens immeubles</i>	5
Kokku — Total	138,5	Kokku — Total	47,3
		Vahе — Balance	91,2

Peale selle kaubakrediit ja uuendatavad lühiajalised kohustised — *En plus crédits commerciaux et dettes à court terme.*

Osa investeeringimiste ja hoiusummade pealt saadakse muidugi veel väiksemat protsentti, osa arveid ja eriti kullatagavara ei kanna hoopiski protsente. Mõningail tunnuseil võiks hinnata meile makstud protsentide kogusummat aastas:

1932 a.	0,5	milj. kr.
1931	0,9	" "
1930	1,3	" "
1929	1,4	" "

Välismail asuvate meie kodanikkudele kuuluvate kinnisvarade kohta on käsitada vaid andmed meie saatkondade majadest, milliste väärthus tõuseb ligi milj. kr.

Öige mitmed majad kuuluvad eestlastele Berliinis, kus nad osteti inflatsiooni ajal. Samuti on üksikuid omandusi ka mujal. On igatahes väga tagasihoidlik, kui hindame välismail asuvate kinnisvarade koguväärtuse ca 5 milj. kr peale.

Välimaa kodanikkude poolt Eestis omavatave kinnisvarade omanikest on teada kõigepealt mõnede riikide saatkonnad, kuid üsna vähe erisikuid. Enamjagu välimaa kodanikke — kinnisvara omanikke — elavad siin põliselt. Võiksime arvestada selliseid kinnisvarasid vast kahe milj. kr peale.

Peale selle on meil olemas veel erilik välisvarasid. Need on meie panga- ja rahanduse-reformi völgapaberid, mis siia valgunud. Riigikassa poolt tagasiostetud völgapaberid enam arvestuses ei esine, kuid need, mis veel liikvel, olgugi Eestis, on arvestatud Kr. 22,3 milj. hulgas. Vastukaaluks sellele arvule peame seepärast asetama ka meie endikäes olevad völgapaberid. Neid võiks arvestada, jällegi tagasihoidlikult võttes, 3 milj. kr. peale.

Kui nüüd katsume sellest mitmekesisest materjalist teha üldkokkuvõtte viimase 1932 a. lõpuks, siis oleks see järgmine:

Kui mitte arvestada lühiajalisi kaubakrediite ja kohustisi, mis järkjärgult uuendatakse ja millele vastu seisab teatud summa meie poolt antud krediite ja komisjonikaupu, oleks meie pikaajaline puhas välisvölgnevus jämedais joonis ligi üheksakümne milj. kr ümber. Meie arvatavasti veidi suurendatud välisvölgade arvestuse ja tagasihoidliku oma välisvarade hinnangu puuhul peaks töeline nettvölgnevus olema ennen väiksem, kui suurem. Sellest summast ligi 80% moodustavad valitsustevahelised, peamiselt sõja ja abistamise vält. Sellest selgub suur koormis, mida need meie üldiselt mitte väga kõrge välisvölgade summas moodustavad ja milline oleks kergendus nende kustutamisel.

*

Käesolevalt tehtud ligikaudses kokkuvõttes on meil tulnud teha terve rida oletusi ja himmanguid, millega mõnede iseloom vaid ligikaudne. Oleme seda

teinud selleks, et ligikaudsetki selgust muretseda olukorda. Kui isegi võimalikud vead arvudes oleks suuremad, kui seda oletame meie, oleks nende abil siiski tõestatud kaks tähtsat tösiasja:

Kapitali väljavoolu kohta meilt viimaseil aastail on näud määritletud vähemalt minimaalulatus ja see annab tähta joone meie rahvamajanduse iseloomustuseks. Välisvölgnevuse arvutamisel on seni opereeritud enamjaolt vaid riigivölgade summagi, mis tunduvalt kõrgem meie nettvölgnevusest. Nagu jällegi näitasime, on meil olemas ka vastukaluluks teataavad summad, arvatavasti suuremad, kui meie minimaalarvestus.

Loodetavasti lähemate aastate kestel paranevad andmetesaamise võimalused ja tulevased kokkuvõtted täpsustuvad järkjärgult ikka rohkem. Seni aga andku esitatugi vähemalt aluse, millele on võimalik lisandada parandusi ja täiendusi neil, kel selleks võimalus.

Maksubilansi kohla eesmälu Keskbüroo väljaandeis ühiumud andmed.

Maksubilanss 1928 a. — A. Toomus, E. Statistika nr. 02(7)—03(8), 1929 a., lk. 420—426.
Maksubilanss 1927 a. — A. Toomus, E. Statistika nr. 78(5), 1928 a., lk. 308—310.
Eesti maksubilanss 1924—26 a. — A. Toomus, E. Statistika nr. 60(5), 1927 a., lk. 230—256.

G. Tomberg.

VÄLJARÄND 1932 a. ÉMIGRATION en 1932.

Sis u: 1. Väljarändajate arv ja sihtmaa, lk. 268. 2. Väljarändajate koostis, lk. 270.

1. Väljarändajate arv ja sihtmaa.
Nombre des émigrés et pays de destination.

Väljarännust kui olulisest nähtusest ei saa Eestis 1932 a. enam olla juttu. Tervet ilma haaranud majandusekriis ja töötaolek on sundinud riike asuma sisserännu piiramisele kas otsese keelu või välismaalastel töleidmisvõimaluste kõrvaldamise läbi. Paljude — ka endiste aegade tuntud sisserännu maade vastavad sammud on otseselt mõjunud ka Eesti väljarännule. Nii on väljaränd Eestist vähenedenud iga aastaga järjekindlalt kuni 1932 a., mil võime väljarändu lugeda peaegu olematuks.

		Vähenemise vörreldes
Väljarändajaid	leidus:	eelm. aastaga
1932 a. —	328	49,1%
1931 , , —	644	35,9 „
1930 , , —	1005	30,2 „

Nagu andmeist selgub, vähenes eelmise aastaga vörreldes väljarändajate arv 1932 a. 49,1%, 1931 a. 35,9% ja 1930 a. 30,2%.

Väljarännu vähenemise vastu on viimaseil aastail tõusnud sisseränd, mille liiklemisest kujuka pildi saame tab. 1 andmeist.

Eesti kodanikkude ülepiiri liiklemine 1927—1932 a.
Citoyens estoniens ayant passé les confins de la République.

	Sissesõitnud Entrées	Väljasõitnud Sorties	Vahe (+ ehk —) Différence (+ ou —).
1932	116 759	115 608	+ 1 061
1931	132 258	131 818	+ 940
1930	144 434	144 673	- 239
1929	145 129	145 321	- 192
1928	141 176	140 222	+ 954
1927	110 032	111 855	- 1 823

Nagu selgub, on 1932 a. eestlasi rohkem tulnud siissé kui siirdunud välja 1 061 ja 1931 a. 940.

Arvestades toodud pluss-vahedega ja tegeliku väljarännuga peaks kodumaale tagasisiirduvate arv ulatuma ümmargusest:

1932 a.	1 400
1931 , ,	1 600
1930 , ,	800

Väljaränd Eestist 1926—1932 a. — Emigration de 1926—32.

2.	1932			1931	1930	1929	1928	1927	1926
	Kokku Total	Mehed Hom.	Naised Fem.						
<i>Üldse—Total</i>	328	180	148	644	1 005	1 439	1 293	2 222	3 426
Ameerika—Amérique	50	24	26	55	342	370	313	413	472
Sel.: Ühendriigid—Dont: Et. Unis	19	10	9	32	144	113	132	..	..
Kanada—Canada	5	3	2	6	97	141	115	..	..
Argentiina—Argentine	13	6	7	10	77	73	38	..	..
Brasilia—Brésil	3	1	2	5	17	27	9	..	..
Muid ja selguseta—Autres et pays inconnus	10	4	6	2	7	25	19	..	..
Austraalia—Australie	—	—	—	6	27	86	96	641	223
Aafrika—Afrique	11	4	7	8	10	8	3	..	..
Sel.: L. Aafrika — Dont: Afrique du Sud	—	—	—	5	6	5	3	6	16
Aasia—Asie	2	—	2	14	10	5	3	..	..
Euroopa riigesse—Europe	265	152	113	563	616	961	878	1 202	1 715
Sel.: S.N.V.I.—Dont: U.R.S.S.	54	21	33	63	61	90	401	565	1 145

malusi pakkuda võõrastele tööleidmises. Need väljarändajad on peamiselt meremehed, kes teenistusse läinud välislaevadele ehk vähemalt teenistuse leidmise sihiga siirdunud Lääne-Euroopasse. Arvatavasti tulevad neist paljud navigatsiooni hooaja möödudes kodumaale tagasi.

Ameerikasse (üldiselt) väljarännanute arv püsib eelmise aasta tasemel (50), mis 1926—1930 aasta keskmisest väljarännust teeb vaid $\frac{1}{6}$ — $\frac{1}{6}$. Ühendriigesse siirdus sellest arvust vaid 19. Kanadasse väljaränd katkes täiesti juba 1931 a., 1932 a. läks vaid 5 in. Argentiinasse rändas 13, Austraaliasse ühtegi. Enamikuks 1932 a. ookeanitagustesse maadesse siirdujad on ilmselt varem väljarännanutele järelminejad sugulased ja tuttavad. Põhja-Aafrikasse (Maroko ja Alžeria) rändas välja 11 in., L.-Aafrikasse ühtegi. Aasiasse 2 (Palestiina, juudid).

Euroopa riigest esikohal püsib Vene (54), kuhu paljud rännanud laste ja sugulaste juure (enamikult vanemad inimesed), kuid nende hulgas leidub ka puht uue elukoha soetajaid teenistuse otsijaid. Järgmiste riigina esineb Saksa 27 in. (rahvus, sugulussidemed, teenistus). Edasi Leedu 30 (klaasitöölised), Roots 24 in. (pöllutöölised, kohalised rootslased Lääne-Eestist), Prantsuse 12, Poola 12. Kokku rändas välja Euroopa riigesse 265 in., sellest mitmesse riiki (teadm. sihtmaa) 62; milline arv moodustub meremehist, kes

Tagasisiirdujad on suures osas meremehed (välislaevadel) ja tööleidmise lootusega väljasiirduvud. Tähelepandav arv on aga neid, kes olnud varemalt pikemaajaliselt juba välismaal tegeliku elukohaga (teenistusekohaga) seotud. Kuna varem mail aastail väljaränd esines osaliselt tööpuudust körvaldada aitava tegurina, siis viimaste aastate siirrand on muutumas vastupidiselt mõjuvaks teguriks. Et paljud kodumaale tagasisiirdujad enamvähem kapitaliga inimesed (eriti P.-A. Ühendriigest), siis peaks see meie riigi maksubilansile mõjuma terendavalt.

1932 a. väljarändus etendavad suhteliselt tähtsat osa Euroopa riigid. Näib paradoksina, et nüüdsel majandusliku surutise ajastul, mil Euroopa riigid ise külvutavad üle töötute massidega, veel suudavad välti

Väljaränd Euroopasse sihtmaade järgi.
Emigration en Europe d'après les pays de destination.

3.	1932			1931	1930	1929	1928
	Kokku Total	Mehed Hom.	Naised Fem.				
Austria—Autriche	2	2	1	1	7	2	—
Belgia—Belgique	4	3	1	4	56	78	10
Danzig—Dantzig	7	6	1	21	12	12	14
Helveetsia—Suisse	1	—	1	1	—	—	2
Hispaania—Espagne	—	—	—	—	3	—	—
Hollandi—Pays-Bas	6	5	1	22	116	147	59
Inglise—Angleterre	8	5	3	21	11	5	8
Itaalia—Italie	—	—	—	1	4	18	6
Jugoslaavia—Yougoslav.	4	1	3	—	—	1	1
Kreeka—Grèce	—	—	—	—	—	—	—
Leedu—Lithuanie	30	15	15	18	22	20	10
Norra—Norvège	—	—	—	—	3	—	—
Poola—Pologne	12	8	4	14	7	9	12
Prantsuse—France	12	5	7	24	161	232	10
Rootsi—Suede	24	11	13	43	29	22	24
Rumeenia—Roumanie	—	—	—	—	—	—	1
Saksa—Allemagne	24	12	12	92	53	86	48
Soome—Finlande	7	7	—	21	27	150	170
Taani—Danemark	3	2	1	5	8	6	1
Tšehhoslov. —Tchécoslov.	1	—	1	7	2	1	1
Ungari—Hongrie	—	—	—	2	—	—	1
Vene—Russie	54	21	33	63	61	90	401
Muid riigid—Autr. pays	4	2	2	—	6	5	4
Teadm. sihtmaa—Inconnu	62	47	15	203	36	63	71
Kokku—Total	265	152	113	563	616	961	878

passi võtnud kõikidesse riikidesse. Euroopasse rändajate hulgas oli mehi — 57,4%, naisi 42,6% prö 71,0% ja 29,0% 1931 a. Naiste osatähtsus väljarändus on tugevasti tõusnud. Kõrge naiste % esinevad eeskätt Venes, Prantsuse, Rootsi, Leedu, Saksa.

2. Väljarändajate koostis. *Composition des émigrés.*

2. Väljarändajate koostis.
Composition des émigrés.

a) Vanus. Väljarändajad vanuselt osutuvad suures enamikus tööjulisiks kodanikeks, kellega lähevad kaasa nende lapsed ja mõnikord ka vanemad. Isescisivalt noori ja vanu tavalliselt välja ei

rända. Ühesõitjaid oli 1932 a. 17,0%. 20—59 aastased moodustasid 1932 a. Euroopa riigesse väljarändajate juures 75,2% (pro 79,4% 1931 a.) ja väljaspoole Euroopat 66,1% (pro 75,3% 1931 a.). Tugevasti suurenud on väljaspoole Euroopat rännanute hulgas alacaliste

Väljarändajate vundus 1932 a. — *Âge des émigrants.*

4.	Passiomanikke Personnes munies de passeports			Ühessäitjäld Person. comprises dans les mêmes passeports			Üldse - Grand total					
	Kokku	M.	N.	Kokku	M.	N.	Kokku	M.	N.	Total	H.	P.
Väljaspoolte Euroopal — Hors d'Europe.												
Alla 14 a.	3	3	—	11	4	7	14	7	7	22,6	26,0	19,4
15-19 a.	2	2	1	2	1	1	5	3	2	8,1	11,5	5,6
20-29 a.	18	8	10	1	—	—	19	8	11	30,6	30,8	30,6
30-59 a.	21	7	14	1	—	—	22	7	15	35,5	26,9	41,7
60 ja enam	2	1	—	—	—	—	2	1	1	3,2	3,0	2,7
Teadmata	—	—	—	1	—	—	1	1	1	1,6	—	2,7
Kokku	47	21	26	16	5	11	63	26	37	—	—	—
Euroopa riigesse — Pour pays européens.												
Moins de 14 a.	2	—	2	23	8	15	25	8	17	9,5	5,3	15,2
15-19 a.	18	11	7	3	2	1	21	13	8	8,0	8,7	7,1
20-29 a.	87	62	25	6	—	6	93	62	31	35,5	41,3	27,7
30-59 a.	100	64	36	4	—	4	104	64	40	30,7	42,7	36,7
60 et plus	18	8	15	1	—	1	19	3	16	7,3	2,0	14,3
Inconnu	1	1	—	2	1	1	3	2	1	1,1	1,3	0,9
Total	226	141	85	39	11	28	265	152	113	—	—	—

arv — 30,7%. Raukade % väljarännus 1932 a. oli õige pisike 4,6—8,4%.

b) Rahvuselt Rahvuselt koosnesid 1932 a. väljarändajad:

Väljaspoole Europat. Euroopa riigesse

Eestlased	77,8%	74,0%
Sakslased	9,5,,	10,2,,
Venelased	7,9,,	5,6,,
Juudid	3,2,,	1,9,,
Rootslased	—	6,0,,
Muud	1,6,,	4,8,,

Eestlaste osatähtsus väljarännus eelmise aastaga võrreldes on tublisti langenud (1931 a. oli vastavalt 82,7% ja 80,6%). Suhteliselt võrreldes rahva rahvusliku koostisega rändab eestlasi vähem välja kui vähemusrahvaste liikmeid. Eriti kõrge on saaksalaste väljarändajate % — väljaspool Euroopat 9,5% ja Euroopa riigesse 10,2%. Tegelikult rohkem, kui suhteliselt leidus rahvastikus, rändas välja ka juute, rootslasi ja muid rahvusi, kuna v en e l a s e d seevastu olid vähem väljarännuhimulised suhteliselt võrreldes nende arvuga riigis.

Väljarändajate rahvus (etniline) 1932 a. — Nationalité des émigrants (ethnique).

5.	Passionmanikke Personnes munies de passeports			Ühessöltjaid Personnnes comprises dans les mêmes passeports			Üldse — Grand total					
	Kokku	M.	N.	Kokku	M.	N.	Kokku	M.	N.	Total	H.	F.
	Väljaspool Europat — Hors d'Europe.											
Eestlasti	35	17	18	14	5	9	49	22	27	77,8	84,6	73,0
Sakalasi	6	3	3	—	—	—	6	3	3	0,5	11,5	8,1
Venelasi	3	1	2	2	—	2	5	1	4	7,9	3,9	10,8
Rootselasi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lätlasti	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Soomlasti	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Juurte	2	—	2	—	—	—	2	—	2	5,2	—	5,4
Poolakaid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Muid	1	—	1	—	—	—	1	—	1	1,6	—	2,7
Kokku	47	21	26	16	5	11	63	26	37	100,0	100,0	100,0
Euroopa riigesse — Pour pays européens.												
Estoniens	162	111	51	34	9	25	196	120	76	74,0	78,9	67,2
Allemands	25	11	14	2	1	1	27	12	15	10,2	7,0	13,3
Russes	12	6	6	3	1	2	15	7	8	5,6	4,6	7,1
Südois	18	9	7	—	—	—	16	9	7	8,0	5,9	6,2
Lettons	1	—	1	—	—	—	1	—	1	0,4	—	0,0
Finnale	1	—	1	—	—	—	1	—	1	0,4	—	0,9
Juifs	5	1	4	—	—	—	5	1	4	1,0	0,7	3,5
Polonais	8	2	1	—	—	—	8	2	1	1,1	1,3	0,9
Autres	1	1	—	—	—	—	1	1	—	0,4	0,7	—
Total	226	141	85	39	11	28	265	152	113	100,0	100,0	100,0

c) Kutsela. Kutseala järgi jagunesid 1932 a. väljarändajad väljaspoole Euroopat: õppinud töölisi 32,5%, õpilasi 18,0%, ametnikke 10,8%, vabakutselisi 10,8%, pöllutöölisi 10,8%, majateenijaid 5,4% ja meremehi 5,4%; teisi elukutseid leidus väiksemal määral.

Euroopa riigesse väljarännanud jagunesid: meremehi 35,8%, õppinud töölisi 27,1%, vabakutselisi 14,0%, lihttöölisi 10,6%, majateenijaid 4,3%, pöllutöölisi 3,4%, teisi vähem.

Nagu toodud andmeist selgub, moodustavad Euroopa riigesse väljarännanuist suure osa meremehed,

Väljarändajate kutseala 1932 a. — Occupations des immigrants.

6.	Passiomanniike Personnes munies de passeports			Ühesüsteem Person, comprises dans les mêmes passeports			Üldse — Grand total					
	Kokku	M.	N.	Kokku	M.	N.	Kokku	M.	N.	Total	II.	F.
	Väljaspoole Euroopat - Hors d'Europe.											
Pöllupidajad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pöllutöölisi	4	4	—	—	—	—	4	4	—	10,8	20,0	—
Tööst. ja kaub. ettev.	1	—	1	—	—	—	1	—	1	2,7	—	5,9
Õppinud töölisi	8	7	1	4	1	3	12	8	4	32,5	40,0	23,5
Lihttöölisi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Äriteenijad	1	—	1	—	—	—	1	—	1	2,7	—	5,0
Majateenijad	2	—	2	—	—	—	2	—	2	5,4	—	11,8
Meremehi	2	2	—	—	—	—	2	2	—	5,4	10,0	—
Ametnikke	3	1	2	1	—	1	4	1	3	10,8	5,0	17,6
Vabakutselisi	3	2	1	1	—	1	4	2	2	10,8	10,0	11,8
Õpilasi	6	3	3	1	—	1	7	3	4	18,9	15,0	23,5
Teadmata	17	2	15	9	4	5	26	6	20	41,3	23,1	54,1
Kokku	47	21	26	16	5	11	63	26	37	—	—	—
Euroopa riigesse — Pour pays européens.												
Agriculteurs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ouvriers agricoles	7	2	5	—	—	—	7	2	5	3,4	1,4	7,7
Entrepreneurs, des entreprises com- merc. et industriel	2	2	—	—	—	—	2	2	—	1,0	1,4	—
Ourrières qualités	41	33	8	15	2	13	56	35	21	27,1	24,7	32,3
Journaliers	13	9	4	9	2	7	22	11	11	10,6	7,7	16,0
Employés de commerce	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Service domestique	9	1	8	—	—	—	9	1	8	4,3	0,7	12,3
Marins	73	68	5	1	1	—	74	69	5	35,8	48,6	7,7
Employés	4	1	3	—	—	—	4	1	3	1,0	0,7	4,6
Professions libérales	25	16	9	4	2	2	29	18	11	14,0	12,7	16,0
Élèves	4	3	1	—	—	—	4	3	1	1,9	2,1	1,6
Inconnu	48	6	42	10	4	6	58	10	48	21,9	6,6	42,6
Total	226	141	85	39	11	28	265	152	113	—	—	—

kes siirdunud välja teenistusse välislaevaldele ehit vähe-
malt selle sihiga. Võimalik et osa neist navigatsiooni
hooaja möödumisel pöördub tagasi. Selle vastu leiame
väljaspoole Euroopat rännanute juures suurema %
õppinud töölisi ja õpilasi, täh. ookeanitagustesse maa-
desse on rännanud rohkemal määral perekonnaga
inimesi. Need jäavat enamikus jäädavalt kodumaale
kadunuks.

Üldiselt koosnevad väljarändajad pea eranditult
proletariaadist, täh. palgatööst ülapidamist ammuta-

jaist, kuna kapitaliga inimesed, kes välja siirduvad äri-
ajamise sihiga, nende hulgas pea täiesti puuduvad.
Valuutat viivad väljarändajad välja peamiselt söidu-
raha näol, kuna kaasvõetud summad viimaseil aas-
tail n.n. „maabumisrahad” ei võinud olla suured.
Sageli tagatakse maabumisraha (kus see nõuetav)
juba varem väljarännanute sugulaste või tuttavate
poolt. Iseloomustuseks võiks 1932 a. väljarändu nime-
tada tema tunduvas osas „järelväljaränkuks”.

Väljarännu kohta seni Keskküroo väljaandeis ilmunud artiklid ja andmed:

Väljaränd 1931 a., G. Tomberg, Eesti Statistika nr. 130(9), 1932 a., lk. 490—492.
Väljaränd 1930 a., H. Reiman, Eesti Statistika nr. 113(4), 1931 a., lk. 241—243.
Väljaränd 1929 a., " " " " nr. 103(6), 1930 a., lk. 339—341.
Väljaränd 1928 a., " " " " nr. 90(5), 1929 a., lk. 277—279.

A. Tuisk.

AVALIKUD RAAMATUKOGUD 1931/32 a.
BIBLIOTHÈQUES POPULAIRES en 1931/32.

Sisus: 1. Kogude arv, lk. 272. 2. Raamatute arv, lk. 273. 3. Raamatukogude koostis, lk. 273. 4. Raamatukogude kasutamine, lk. 275. 5. Tulud ja kulud, lk. 275. 6. Raamatukogude juhtasjad, lk. 276. 7. Andmeid välisriigist, lk. 276.

Käesolevalt toome andmeid avalikkude raamatukogude tegevusest peamiselt 1931/32 a. Kus pole kirjutatud aastaarvu, tuleb mõista nimetatut. Võrdluselks on toodud arve varemäist aastal, võimalikult alates 1926 a., milise kohta esmakordsett nüüdisega võrreldavaid andmeid. Kuid tuleb arvestada, et esimesel paari aastal oli avalikkude raamatukogude võrk veel kujundamisel, kogud ei töötanud korralikult ja aruaned ning nende põhjal koostatud ille-vaatated ei ole täielikud. 1930/31 a. kohta pole avaldatud eriliselt; teiste aastatega võrreldavad kokkuvõtted 1930/31 a. aruanedest on Keskbüroo arhiivils.

1931/32 a. puuduvad andmed 5 maalasuvalt kogult: Harju-maal 3 kogu umbes 2800 raamatuga ja Viljandimaalt 2 kogu umb. 700 raamatuga. Järgnevas ülevaates nimetatud 5 kogu ei esine, kuna

polnud võimalik saada kindlaid teatmeid, kas nad töötasid avalikkude raamatukogudena.

1. Kogude arv. 1931/32 a. töötas 667 avalikku
Nombr des bibliothèques. raamatukogu, linna 41 ja
maal 626 (linnas harukogud
 arvestatud iseseisvaina; Tallinna V harukogu polnud
 avatud ja jäi kaasa arvamata). Ühe raamatukogu
 kohta tuli keskmiselt 1700 elanikku (rahvastikuvarv
 1. I. 1932). Aruannete järgi oli avalikke raamatukogu-
 sid 1927/28 a. 567, 1928/29 a. 595, 1929/30 a. 618,
 1930/31 a. 640, 1931/32 a. 667.

Raamatute arv ja juurekasv kogudes — *Nombre des livres et complétement des bibliothèques.*

1.	Kogude arv ¹⁾ Nombre des bibliothèques	Raamatute arv. Nombre des livres	Raamatuid keskmiselt — <i>Moyenne des livres</i> 31. III								Raamatute juurekasv % arvust aruanedast algul. <i>Accroissement en comparaison avec le nombre au commencement de l'année en %</i>				
			Ühe kogu kohta <i>Par une bibliothèque</i>				100 elan. kohta. <i>Par 100 habitants</i>				31.III/32	1931/32	1930/31	1929/30	1928/29
			1932	1931	1930	1929	1932	1931	1930	1929					
Linnad — Villes	41	194 987	4 755	4 296	3 778	3 727	58	54	48	42	8,2	7,0	10,0	12,2	
Tallinn	5	57 546 ²⁾	11 503 ²⁾	10 349	9 288	10 128	43 ²⁾	39	36	31	11,2	11,4	13,1	18,6	
Häapsalu	2	2 312	1 156	1 006	844	698	55	47	38	32	16,0	19,1	21,9	2,4	
Kuressaare	3	6 063	2 221	1 125	1 039	850	153	79	74	74	97,4	8,3	22,2	31,5	
Narva	3	22 042	7 347	7 241	7 070	6 922	88	86	79	77	1,5	2,4	2,2	1,3	
Nõmme	1	4 285	4 285	3 700	3 196	2 702	32	28	25	20	14,0	17,0	15,7	23,1	
Palde	2	3 486	1 743	1 632	1 511	1 016	102	96	89	59	6,8	8,0	7,7	5,9	
Paldiski	1	1 432	1 432	1 179	1 041	905	134	105	92	78	21,5	13,3	15,0	22,5	
Petseli	2	4 483	2 241	2 087	1 802	1 639	103	95	92	88	7,4	10,3	15,4	14,8	
Pärnu	6	15 581	2 593	2 400	2 204	2 252	75	69	62	52	7,0	9,3	17,5	9,2	
Pölsaman	1	1 809	1 869	1 831	1 749	1 809	55	50	57	54	2,1	4,7	8,7	1,2	
Rakvere	2	5 681	2 815	2 644	2 400	2 300	45	42	38	36	6,5	7,4	7,0	7,2	
Tapa	1	1 349	1 349	752	732	1 090	31	37	37	20	5,8	0,5	6,9	19,3	
Tartu	5	53 675	10 735	10 156	9 918	8 053	75	73	59	55	2,2	2,6	7,7	13,5	
Törva	1	342	342	1 706	1 706	1 427	14	72	72	57	26,7	—	7,0	4,2	
Türi	1	1 726	1 786	1 655	1 425	1 181	54	51	44	37	13,0	10,2	18,7	21,6	
Valga	2	3 760	1 880	1 692	1 545	1 396	31	27	23	18	11,1	9,5	10,6	18,4	
Viljandi	1	4 701	4 701	4 000	4 480	4 415	37	36	36	31	2,2	2,5	1,7	2,6	
Võru	2	4 044	2 022	1 901	1 757	1 021	82	66	60	57	6,4	8,2	8,4	14,3	
Maad — Arrond.	626	401 223	642	632	581	533	49	45	40	36	5,6	10,6	12,5	16,6	
Viru	53	48 387	912	805	801	718	42	38	34	31	4,6	11,4	12,4	15,1	
Järvamaa	61	34 591	571	635	579	517	62	61	49	45	4,3	9,1	10,7	13,5	
Harju	93	54 682	587	614	563	527	57	55	50	43	6,2	0,9	14,3	21,3	
Lääne	42	25 210	600	502	543	485	85	83	27	24	7,7	14,4	13,0	10,1	
Saare	39	23 141	593	552	508	481	43	41	37	31	4,4	9,1	11,0	16,3	
Pärnu	72	50 981	699	666	621	590	67	63	58	52	5,8	9,8	10,6	12,6	
Viljandi	56	37 182	664	635	569	522	55	53	47	43	4,5	10,1	11,4	18,7	
Tartu	102	62 939	617	599	561	510	50	46	40	35	6,2	11,1	14,7	17,0	
Valga	25	12 255	490	457	442	432	41	38	37	33	8,1	7,7	11,1	15,1	
Võru	61	37 644	617	590	536	479	48	47	42	37	4,3	11,7	11,7	16,2	
Petseli	22	14 852	675	682	614	530	25	22	20	16	8,0	10,8	16,2	23,5	
Üldse — Total	667	596 190	895	873	814	737	54	50	44	38	6,5	9,4	11,7	15,2	

¹⁾ Linnades on haruaraamatukogud arvestatud iseseisvaina.

²⁾ Pole arvestatud. Tallinna linnakaeskraamatukogu läksikogu 4402 r., V. barukogu 813 r. ja arhiivid 5643 r. Koos läksi- ja haru-raamatukoguga Tallinnas 62 761 r.; 100 elaniku kohta 47 r.

2. Raamatute arv. Raamatuid oli 667 arutannud
Nombre des livres. kogus 31. III. 1932 a. 596 190,
neist linnas 195 tuh. r. (33%) ja maal 401 tuh. r.
(67%). Peale selle oli Tallinna linna keskraamatukogu
käskogus 4 402 r., avamata V harukogus 813 r. ja
arhiivis 5 543 r.

Raamatuid oli aruannete järgi 31. III:

	üldse	linnas	maal
1932	596 tuh. r.	195 tuh. r.	401 tuh. r.
1931	558 " "	180 " "	378 " "
1930	493 " "	150 " "	334 " "
1929	430 " "	142 " "	297 " "
1928	380 " "	126 " "	254 " "

Ühes kogus oli 31. III. 1932 a. keskmiselt 895 r.,
linnas 4 755 r., maal 642 r. 100 elaniku¹⁾ kohta tuli
54 raamatut, kolmel eelneval aastal 50, 44 ja 38 ra-
amatut.

Uute raamatutega täiendati kogusid aasta jooksul:

	üldse	linnas	maal
1931/32	40,6 tuh. r.	15,2 tuh. r.	25,4 tuh. r.
1930/31	51,3 " "	12,1 " "	39,2 " "
1930/30	53,4 " "	14,7 " "	38,7 " "
1929/29	60,4 " "	16,5 " "	43,9 " "

Kogude täiendamiseks aasta jooksul muretsetud
raamatute arv kahaneb järjekindlalt, eriti viimasel
aastal — muretseti 40,6 tuh. uut raamatut 51,3 tuh. r.
vastu eelneval aastal. Tugevasti oldi sunnitud piiramia
kogude täiendamist maal — vähemine 35%. Linnades
võimaldus täiendada kogusid umbes eelneva aas-
taga võrdsel määral, kui mitte arvestada erakordset

Raamatute arvu muutumine — Mouvement du nombre de livres.

2.		1931/32	1930/31			
			Muretsetud	Kõrvaldatud kasutamisele	Juurikasv	Aegnis
	Üldse	40 635	4 627	36 008	51 324	3 722 47 602
Linnades ²⁾	15 175	432	14 743	12 071	317 11 754	
Maades	25 460	4 195	21 265	30 253	3 405 35 848	
Total	7,3	0,8	6,5	10,1	0,7	9,4
Villes	8,4	0,2	8,2	7,2	0,2	7,0
Arrondissements	6,7	1,1	5,6	11,6	1,0	10,6

% arvust aasta algul.
En % au nombre au commencement de l'année.

kasvu Kuressaares — 3 tuh. raamatu võrra. 1931/32 a.
kõrvaldati kasutamiselt üldse 4,6 tuh. r. ehk 0,8%
arvust aasta algul, missugune protsent on töösund
viimasel kahel aastal, eriti maa arvel. Aasta lõpuks
kasvas raamatute arv kogudes 36 tuh. ehk 6,5% võrra
arvust aasta algul. Kõigil aastail alates 1926 a. kuni
viimase vaadeldavani oli raamatute juurekasv joud-
saan maal kui linnas; 1931/32 a. aga vastupidi —
linnas 8,2%, maal 5,6% arvust aasta algul. Piüüd maal
jouda raamaturohkusega järele linnale on jäänud
soiku.

Tab. 3 on toodud eelnevate aastate eeskujul ra-
amatukogude suurus linnas ja maal raamatute ja kogude
arvu järgi:

Avalikkude raamatukogude suurus % 31. III 1932 — Grandeur des bibliothèques en % le 31. III 1932.

3.		Kogude arvu järgi — D'après le nombre des bibliothèques										Raamatute arvu järgi — D'apr. le nom. d. livres							
		Kuni 50 r. I	51—200 r. II	201—500 r. III	501—1000 r. IV	1001—2500 r. V	2501—5000 r. VI	5001—10000 r. VII	10001—20000 r. VIII	20001 ja üle- et plus IX	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Üldse . Total	1,2	6,0	31,0	44,4	14,5	2,1	0,3	0,1	0,4	0,0	0,9	12,7	34,9	23,1	8,7	2,2	2,8	14,7	
Linnad — Villes	—	—	4,9	12,2	39,0	29,3	4,9	2,4	7,3	—	—	0,3	1,9	14,6	23,2	6,7	8,4	44,0	—
Maad — Arrondissements	1,8	6,4	32,7	46,5	12,8	0,3	—	—	—	0,0	1,4	18,7	50,0	27,4	1,6	—	—	—	—

3. Raamatukogude koostis. Répartition des livres d'après le contenu.

31. III. oli raamatuist %:

	1932	1931	1930	1929	1928
Ilukirjandust	62,3	61,3	59,2	58,2	56,8
teaduslikku k.	35,0	36,2	38,1	38,9	40,4
lastekirjandust	2,7	2,5	2,7	2,0	2,8

Ilukirjanduse osatähtsus töuseb järjekindlalt tea-
dusliku kirjanduse arvel, lastekirjanduse osatähtsus

püsib endisena. Linnas töusil ilukirjanduse protsent
51,1 pealt 1928 a. 60,7 peale 1932 a., maal vastavalt
59,5 pealt 63,2 peale. Ilukirjanduse protsent püsib
kõrgemana maal, kuid selle kasv pole maal nii joudus
kui linnas — vahel linna ja maa protsendis kahaneb
aast-aastalt.

Raamatuist oli eestikeelseid 78,2%, saksakeelseid
6,3%, venekeelseid 14,0% ja muid keeli 1,5%, milline
vahekord pole muutunud aastatega kuigi tunduvalt.

¹⁾ Rahvastikkuurv linnades 1. I. 1932, maal 1922 a. rahvalugemise.

²⁾ Vaata märkus tab. 1.

Raamatute jaotus % üldarvust 31. III 1932 a. -- Répartition des livres en % au nombre total le 31. III 1932.

4.	Sisu järgi - D'après le contenu			Keele järgi - D'après les langues				
	Hukkrajand. Belle-s-lettres	Tenduslik kirjandus Littérature scientifique	Lastekirjandus Littérature d'enfants	Eesti Estoniens	Saksa Allemands	Rootsi Suédois	Vene Russes	Mund Autres
Linnad - Villes	60,7	35,1	4,2	45,8	18,8	0,0	32,4	3,0
Tallinn	49,7	47,5	2,8	49,1	20,0	0,0	23,5	7,4
Haapsalu	68,6	31,4	—	78,1	21,3	—	0,5	0,1
Kuressaare	78,7	20,2	1,1	47,5	50,1	—	1,8	0,6
Narva	52,0	34,7	13,3	11,8	14,4	—	72,8	1,0
Nõmme	70,6	22,4	7,0	60,0	8,3	—	21,7	1,0
Paide	74,0	24,4	0,7	97,1	0,2	—	2,7	0,0
Paldiski	71,0	28,6	0,4	71,0	13,9	—	15,0	0,1
Petseli	69,0	30,4	0,6	33,8	—	—	60,2	—
Pärnu	66,0	31,7	1,4	57,9	28,6	—	11,3	2,2
Põltsamaa	59,0	39,2	0,9	72,5	20,8	—	6,7	—
Rakvere	75,9	23,8	0,3	47,7	30,3	—	12,8	0,2
Tapa	70,1	20,9	—	90,9	0,1	—	—	—
Tartu	66,5	28,8	4,7	36,6	14,7	0,0	47,2	1,5
Tõrva	71,1	22,5	6,4	100,0	—	—	—	—
Türi	71,0	20,9	1,2	88,7	3,2	—	7,8	0,3
Valga	62,9	35,4	1,7	70,6	19,9	—	0,3	0,2
Viljandi	60,7	36,0	2,4	80,3	11,5	—	5,0	2,7
Võru	62,6	32,6	4,9	48,0	20,2	—	21,8	1,0
Maad - Arrond.	63,2	34,9	1,9	94,0	0,3	0,4	5,0	0,3
Viru	62,6	34,6	2,8	85,0	0,2	—	13,3	1,5
Järvamaa	62,2	35,3	2,5	90,3	0,1	—	0,6	0,0
Harju	63,8	34,8	1,4	98,1	0,1	1,1	0,6	0,1
Liidumaa	62,0	36,1	1,9	94,9	0,8	4,1	0,2	0,0
Saare	61,3	36,2	2,5	99,7	0,0	—	0,3	0,0
Pärnu	64,1	34,8	1,1	90,1	0,3	—	0,6	0,0
Viljandimaa	62,6	36,4	1,0	99,4	0,3	—	0,3	0,0
Tartu	65,6	32,7	1,7	92,5	0,1	—	7,4	0,0
Valga	63,0	34,6	2,4	98,7	0,2	—	0,4	0,7
Võru	60,0	38,5	1,5	98,4	1,3	—	0,3	0,0
Petseli	66,7	27,7	5,6	46,3	0,1	—	52,7	1,0
Üldse - Total . . .	62,3	35,0	2,7	78,2	6,3	0,3	14,0	1,2
„ 1930/31 a. . . .	61,3	36,2	2,5	78,6	6,3	0,3	13,6	1,2

Lugejate ja luetud raamatute arv 1931/32 a. — Nombre des lecteurs et des livres prêtés en 1931/32.

5.	Lug. arvu teatud kogud — N. des bibliothèques ayant fourni des données	Lugejaid üldse — Nombre total des lecteurs	Lug. keskmiseid 1 kogu kohta — N. moyen des lecteurs par une bibliothèque	Raamat. kogudes keskm. 1 lugeja kohta N. moyen des livres par un lecteur			Loetud kirjandust -- Livres prêtés		
				1931/32	1930/31	1929/30	1931/32	1930/31	1929/30
Linnad - Villes	38 ^{a)}	26 137	688	676	669	7	6	6	40
Tallinn	5	12 124	2 425	2 047	2 060	5	5	4	5
Haapsalu	1	97	97	74	19	16	10	12	3 553
Kuressaare	3	493	164	124	168	18	9	6	4 532
Narva	3	1 468	488	504	512	15	14	14	3 47 356
Nõmme	1	1 136	1 136	824	655	4	5	5	1 16 745
Paide	1	65	65	51	—	17	19	—	3 428
Paldiski	1	350	350	413	318	4	3	3	1 3 000
Petseli	2	607	304	203	288	7	7	7	15 156
Pärnu	5	2 190	438	374	211	6	6	10	58 171
Põltsamaa	1	190	190	161	149	10	11	12	6 716
Rakvere	2	1 107	554	434	256	5	6	10	2 10 976
Tapa	1	220	220	83	138	6	9	5	1 4 230
Tartu	5	4 110	822	1 806	1 012	13	6	5	173 428
Tõrva	1	48	48	276	277	7	6	8	1 1 148
Türi	1	703	703	631	514	2	3	3	4 649
Valga	2	386	193	163	310	10	10	5	2 10 526
Viljandi	1	462	462	508	626	10	8	7	1 10 231
Võru	2	383	102	184	169	11	10	10	9 750
Maad - arrond.	608	61 284	101	104	97	6	6	6	619
Viru	59	7 238	137	124	114	7	7	7	53
Järvamaa	58	3 487	60	67	67	9	9	9	58
Harju	89	9 083	102	117	105	5	5	5	60 562
Liidumaa	30	4 195	108	123	115	6	5	5	93 96 014
Saare	38	4 060	107	114	109	6	5	5	39 46 572
Pärnu	71	5 861	83	86	86	8	8	7	38 39 611
Viljandimaa	56	4 116	74	68	71	9	9	8	72 75 268
Tartu	90	10 440	105	101	97	6	6	6	102 104 911
Valga	23	2 044	89	86	84	6	6	5	25 20 883
Võru	60	7 110	118	119	95	5	6	4	61 57 343
Petseli	22	3 070	166	184	174	4	4	4	22 28 470
Mokku - Total . . .	646	87 421	135	138	131	7	6	6	659 1515 883
									80,0 17,8

^{a)} Linnades on harukogud arvestatud iseseisvatena.

4. Raamatukogude kasutamine.
Utilisation des bibliothèques.

1931/32 a. 87 tuh. Keskmise kohaselt võttes aruannud kogudel oli neljal viimasel aastal lugejaid tuhandeis: 90, 88, 81, 80. Ühe kogu kohta tuli keskmiselt 135 lugejat, linnas ligi 7 korda rohkem kui maal. Ühele lugejale langes keskmiselt 7 raamatut, linnas 1 võrra rohkem kui maal. Avalikkude raamatukogude lugejaskond moodustab umb. 8% rahvastikuarvust.

Lugemiseks laenutatud raamatute arvu teatas 1931/32 a. 659 kogu (puuduvad andmed 8 kogult umbes 16 tuh. laenutatud raamatuga). Neist kogudest võeti lugemiseks 1 515,9 tuh. raamatut, linnas 817,8 tuh. r., maal 698,1 tuh. r. Varemata aastatega võrreldes loeti:

	üldse	linnas	maal
1931/32	1 515,9 tuh. r.	817,8 tuh. r.	698,1 tuh. r.
1930/31	1 420,2 „ „	761,2 „ „	668,0 „ „
1929/30	1 383,3 „ „	746,1 „ „	637,2 „ „
1928/29	1 280,9 „ „	681,0 „ „	599,9 „ „

Kirjanduse tarvitamine kogudest kasvab nii linnas kui maal.

Liikide järgi loeti %:

	1931/32	1930/31	1929/30	1928/29	1927/28
Ilukirjandust	80,0	79,7	79,5	78,7	76,1
teaduslikku k.	17,8	17,4	18,3	19,1	21,4
lastekirjandust	2,2	2,9	2,2	2,2	2,5

Raamatukogude kasutamise intensiivsus.
Intensité de l'utilisation des bibliothèques.

Liikuvuse (kõetud raam. 1. r. kohal)	Koeffitsiendid — Coefficients				
	1931/32		1930/31 1929/30		
	1	2	1 x 2	1	2
Linud — Villes	4,3	31,2	134,2	149,0	157,6
Tallinn	7,2	34,3	247,0	270,1	259,9
Haapsalu	1,5	30,0	45,0	53,3	17,4
Kuressaare	0,7	9,2	64,4	15,3	8,6
Narva	2,1	32,3	67,8	62,4	54,2
Nõmme	3,9	14,7	57,3	96,6	111,4
Paide	0,9	23,3	21,0	43,7	...
Paldiski	2,8	11,4	32,0	42,0	38,1
Petserti	3,4	25,0	85,0	96,6	85,3
Pärnu	4,7	20,6	125,0	110,5	170,5
Pöötsamaa	3,0	35,3	127,1	137,9	51,4
Rakvere	3,4	17,5	60,0	118,4	171,4
Tapa	3,1	10,2	60,0	80,6	70,4
Tartu	3,2	42,2	135,0	129,0	187,6
Tõrva	3,4	23,9	81,3	131,6	147,5
Türi	2,6	6,6	17,2	28,4	41,7
Valga	6,0	50,6	304,0	323,7	151,8
Viljandi	2,2	22,1	49,0	68,2	98,4
Võru	2,4	26,0	62,4	53,6	50,6
Maad — Arrondiss	1,8	11,3	20,3	20,0	22,2
Viru	2,5	16,9	42,3	36,8	36,8
Järva	1,8	18,0	32,4	24,2	26,0
Harju	1,8	10,4	18,7	17,5	23,9
Lääne	2,0	11,1	22,2	19,4	20,4
Saare	1,7	10,0	17,0	21,8	25,5
Pärnu	1,5	12,8	19,2	19,8	23,6
Viljandi	1,2	11,3	14,0	18,1	22,8
Tartu	1,7	10,0	17,0	10,3	17,3
Valga	1,7	10,0	17,0	24,6	20,6
Võru	1,5	8,0	12,0	14,6	18,7
Petserti	1,9	7,8	15,0	10,5	16,5
Kokku — Total	2,6	17,3	45,0	45,1	51,0

¹⁾ *Du mouvement (nombre de livres prêtés par un livre).* ²⁾ *De la lisibilité (nombre de livres prêtés par un lecteur).*

Huvi ilukirjanduse vastu tõuseb iga aastaga teadusliku kirjanduse arvel. Seega on õigustatud ilukirjanduse soetamine kogudesse rohkemal määral. Ilukirjandust harrastatakse rohkem maal kui linnas (86% : 75%).

Üht raamatut laenutati lugemiseks keskmiselt 2,6 korda aastas (raamatute liikuvus). Linnas on raamatud üle kahe korra liikuvamad kui maal (liikuvuse koeffitsiendid 4,3 : 1,8).

Üks lugeja laenutas keskmiselt aastas 17,3 raamatut. Raamatute arv kasvab kiiremini kui lugejate arv ja raamatute liikuvus kahaneb, kuigi laenutamiste arv ühe lugeja kohta kasvab. Lugemisintensiivsus koeffitsient oli 45,0, linnas 134,2, maal 20,3.

5. Tulud ja kulud.

Recettes et dépenses.

Kassa aruanne on 659 kogult, puudub 8 maakogult, mis 1% kogude üldarvust. Aruannud kogude kulud olid 1931/32 a. 189,3 tuh. kr. arvamata kaasa tagasimakstud tagatisi 25,4 tuh. kr. Linnas kulud 110,9 tuh. kr., maal 78,4 tuh.

Kulutati aruannete järgi, arvamata tagasimakstud tagatisi:

	üldse	linnas	maal
1931/32	189,3 tuh. kr.	110,9 tuh. kr.	78,4 tuh. kr.
1930/31	231,1 „ „	114,9 „ „	118,2 „ „
1929/30	225,6 „ „	118,4 „ „	112,2 „ „
1928/29	229,6 „ „	107,2 „ „	122,4 „ „

Avalikkude raamatukogude kulud on langenud 1931/32 a. võrreldes eelnevaga 43,8 tuh. kr ehk ligi 20%.

Uute raamatute muretsemiseks kulutati 65,6 tuh. kr ehk 34,6% kuludest, linnas üks viiendik — 22,9 tuh. kr (20,7%), maal üle poole — 42,7 tuh. kr (54,4%) kulu üldsummast. Ajalehtedele ja -kirjadele kulus 7,8 tuh. kr ehk 4,1%, linnas 5,5 tuh. kr, maal 2,3 tuh. kr. Raamatute köitmiseks kulus üldse 17,3 tuh. kr (9,2%), linnas 9,3 tuh. kr, maal 8,0 tuh. kr. Kokku kirjanduse muretsemiseks ja köitmiseks tarvitati umbes pool kuludest:

1931/32	90,7 tuh. kr.	47,0 %
1930/31	130,6 „ „	56,0 „ „
1929/30	128,2 „ „	56,8 „ „
1928/29	124,0 „ „	54,0 „ „

Kirjandusele kulutatava summa osatähtsus langes viimasel aastal tunduvalt.

Palkadeks maksid avalikud raamatukogud 60,0 tuh. kr ehk 31,7% kuludest, suurem osa palgakulust kuulub linnale — 47,6 tuh. kr (42,8% kuludest), maale jääb — 12,4 tuh. kr (15,8%). Palkadeks kulus:

1931/32	60,0 tuh. kr.	31,7 %
1930/31	58,9 „ „	25,3 „ „
1929/30	56,8 „ „	25,2 „ „
1928/29	50,3 „ „	21,9 „ „

Palga osatähtsus kuludes kasvab, eriti viimasel aastal võrreldes eelnevaga; töüs toimub peamiselt linnade arvel.

Kulude kahanemine ligei 20% võrra 1931/32 a. langeb peaaegu terveni kirjanduse arvele — kirjanduse muretsemiseks ja köitmiseks kasutatud summa

Raamatukogude kulud ja tulud kr 1931/32 a. — Dépenses et recettes des bibliothèques en kr en 1931/32.

7.

Kogude arv Nombre des bibliothèques	Kulud — Dépenses										Tulud — Recettes										Tagatased Commandements	
	Uued raamatud Achats de livres					Ajaloolised ja ajakirjad Livres de journaux					Kirjamine Retour de livres					Täringimaksustud taga- taid Caution reversées						
	Alus	Üld	Person-	Mund	Autres	Kokku	Total	Faagad	Sulaines du per-	Mund	Autres	Kokku	Total	Saldo Solde	Omavalitsusilt Administrations locales	Brausutult ja -li- kult Sommes privées	Mund	Autres	Kokku Total	Saldo Solde		
Linnad — Villes 1930/31 a.	41	22 893	5 488	9 264	47 527	25 752	110 926	24 525	32 627	5 968	87 827	2 840	14 035	110 670	26 588	30 820	168 078					
Tallinn	41	26 816	7 305	11 084	45 114	24 545	114 864	24 213	30 950	10 942	86 937	1 573	15 734	115 186	20 738	28 103	170 027					
Haapsalu	5	10 056	2 113	5 765	25 236	14 047	57 217	10 648	19 829	2 352	48 045	—	5 920	57 217	12 189	18 228	87 004					
Kuressaare	2	351	—	18	60	88	517	138	521	140	340	—	136	616	163	397	1 176					
Narva	3	424	102	155	103	178	962	282	152	240	540	30	93	903	358	185	1 396					
Nõmme	1	1 037	171	307	1 469	200	8 334	455	1 074	188	632	141	2 116	3 077	501	1 885	5 403					
Paide	2	491	—	194	475	29	1 282	278	626	275	1 007	—	—	1 282	348	556	2 186					
Paldiski	1	233	—	—	125	9	367	4	26	100	257	—	5	362	11	24	397					
Petseli	2	525	—	206	140	276	1 207	1	25	100	600	100	406	1 200	5	22	1 233					
Pärnu	6	2 400	574	883	3 151	1 043	8 951	1 250	1 830	650	5 665	1 246	1 311	8 872	1 404	1 755	12 031					
Pötsamäe	1	100	20	82	180	62	444	—	7	100	200	41	105	446	—	5	451					
Rakvere	2	1 095	—	320	578	252	2 245	—	45	166	1 203	—	835	2 203	—	87	2 290					
Tapa	1	322	—	42	45	4	413	5	215	275	150	—	136	561	4	68	633					
Tartu	5	3 081	1 074	684	13 214	5 465	24 118	11 000	6 714	500	20 934	1 269	1 417	24 120	11 088	6 624	41 832					
Tõrva	1	200	—	—	60	148	403	—	—	55	348	—	—	403	—	—	403					
Türi	1	424	—	72	180	250	926	—	—	300	350	—	276	926	—	—	926					
Valga	2	761	395	199	837	644	2 836	270	369	140	2 579	—	117	2 836	201	378	3 475					
Viljandi	1	273	115	57	1 140	1 214	2 790	96	100	1 830	13	838	2 781	104	34	2 919						
Võru	2	538	324	115	504	741	2 222	30	227	148	1 917	—	187	2 252	52	181	2 485					
Maad - Arrond. 1930/31 a.	618	42 676	2 347	8 042	12 424	12 898	78 387	917	21 184	15 203	40 185	9 708	14 486	79 582	1 080	19 826	100 488					
	500	70 592	3 179	11 040	18 824	19 012	118 247	950	19 580	40 638	45 160	15 632	16 905	118 335	1 002	19 380	138 786					
Viru	53	5 208	668	1 109	2 307	885	10 327	440	2 674	1 912	6 591	1 195	782	10 480	453	2 514	13 447					
Järva	60	4 127	123	919	694	2 890	8 753	9	2 828	1 928	2 849	1 160	3 304	9 236	23	2 329	11 588					
Harju	93	6 781	322	1 405	1 519	1 241	11 208	65	2 794	2 704	6 406	1 600	703	11 563	100	2 404	14 127					
Lääne	42	8 346	123	537	744	387	5 189	14	1 073	1 351	3 035	893	307	5 586	26	1 214	8 826					
Saare	38	1 489	88	328	518	436	2 850	3	603	642	1 479	238	647	3 006	—	459	3 465					
Pärnu	72	4 282	381	856	1 654	1 774	8 847	38	2 431	1 490	3 895	1 228	2 381	8 994	78	2 244	11 316					
Viljandi	53	3 644	63	590	1 019	1 635	6 051	50	2 718	720	3 501	425	2 266	6 012	54	2 748	9 714					
Tartu	101	6 752	986	1 210	2 187	1 238	11 707	242	1 750	1 850	6 421	1 059	1 870	11 806	283	1 670	13 750					
Valga	24	1 511	52	161	189	772	2 665	20	656	399	1 229	672	127	2 427	24	800	3 341					
Võru	60	3 400	106	510	1 083	1 384	6 489	30	2 156	1 339	2 798	582	1 841	6 560	37	2 077	8 674					
Petseli	20	2 068	36	417	540	261	3 322	—	909	772	1 982	60	198	3 012	2	1 217	4 231					
Kokku — Total 1930/31 a.	639	65 571	7 835	17 306	59 951	38 650	189 313	25 442	53 811	21 171	128 012	12 548	28 521	190 252	27 668	50 646	268 566					
	631	97 403	10 484	22 724	58 928	43 557	233 111	25 172	50 530	51 580	132 007	17 205	32 039	233 521	27 800	47 492	308 813					

kahanes vörreldes eelneva aastaga umb. 30%. Ühe elaniku kohta tuleb aval. raamatukogude kulusid ca 20 snt ja ühe lugeja kohta 2 kr.

Tulu oli avalikel raamatukogudel 1931/32 a. 190,3 tuh. kr, arvestamata saadud tagatisi 27,7 tuh. kr. Riigi toetus oli 21,2 tuh. kr ehk 11,2% tegelikest kuludest. Omavalitsused kulutasid 128,0 tuh. kr ehk 67,0%. Linnaraamatukogusid toetas riiki 6 tuh. kr (5,4% kuludest), maakogusid 15 tuh. kr (19,4%). Linnas kulutasid omavalitsused raamatukogudele 88 tuh. kr (79,3% kuludest), maal 40 tuh. kr (51,3%), seega riigi toetus on kõrgem maal kui linnas, omavalitsuste vastupidi. Protsentides tegelikest kuludest said raamatukogud:

	riigil	omavalitsusilt
1932/33 . . .	11,2	67,6
1930/31 . . .	22,1	56,7
1929/30 . . .	21,0	55,0
1928/29 . . .	20,3	51,6

Viimasel aastal on riigi toetuse osatähtsus lange- nud.

6. Raamatukogude juhatajad. *Bibliothécaires*. Järgnevad andmed avalikkude raamatukogude juhatajate kohta toome 1930/31 a. aruandeil. Juhatajaist oli mehi 73%, naisi 27%. Üldharsi- duselt jagusid juhatajaid: kõrgem 1,6%, kesk 34,6%,

alg 63,8%. Raamatukoguhoidja eriettevalmistuse on omanud 35% vastavil kursusil ja 65% tööpraktikaga. Elukutselt raamatukogujuhatajaid oli 1,6%, ülejäänuist oli elukutselt õpetajaid 40%, talupidajaid ja töölisi 22%, vallasekretäre ja muid ametnikke 19%, käsiliitöölist 5%, muid väiksemal arvul.

7. Andmed välis-
riigist.
Données de l'étranger.

Toome pikemalt välisriigidest Taani kohta¹⁾. Taanis pole rahvaraamatukogusid (riigilt toetust saavad) 3,5 milj. rahvastikuarvu kohta 869 kogu. Kopenhaagenis 1, provintsilinnades 79 ja maal 789 kogu. Kuid Taani kogud on suuremad. Kogudes oli 2 110,1 tuh. köidet, Kopenhaagen 284,8 tuh., provintsilinnades 815,7 tuh. ja maal 1 009,6 tuh. köidet. Ühes kogus oli keskmiselt provintsilinnades 10 300 (Eestis 3 500), maal 1 300 (meil 600) köidet. Eestis pole siiski raamatutega palju vähem varustatud kui Taanis — 100 elaniku kohta tuli Taanis 60 köidet, Eestis 50. Kogude kasutamine on Taanis elavam. Laenutati üldse 7 608,8 köidet. Hoolimata, et Taanis lugeja raamatutega rohkem varustatud, olid need kasutatavamad — laenutati igat köidet keskmiselt 3,6 korda 2,7 korra vastu Eestis. Kopenhaagenis laenu-

¹⁾ Annuaire statistique 1932 (Taani).

tati 1 796,2 köidet, igat köidet keskmiselt 6,3 korda. Tallinnas oli laenutamine elavam — 7,3 korda kasutati keskmiselt igat köidet. Provintsis loeti 3 139,6 tuh. köidet, igat 3,8 korda (Eestis 3,0 korda), maal 2 673,1 köidet, 2,6 korda igat (Eestis 1,8 korda). Rahvaraamatukogude tulud ulatusid Taanis 1930/31 a. 2 901,8 tuh. Tkr, mis 1 elaniku kohta 0,80 Tkr. Eestis oli samal aastal tulu 233,5 tuh. kr ehk ca 0,20 kr elaniku kohta. Tuludest saadi Taanis riigilt 33% ja omavalitsusilt 57%. Taani raamatukogudes pole nii intensiivset arenemist kui Eestis. Võrreldes 1927/28 a. on kogude arv püsinud peaaegu samana. Köidete arv on kasvanud 1930/31 aastaks 20% võrra. Eestis samal ajal ligi 50%. Laenutatud raamatute arv kasvas kuni 1929/30 aastani, 1930/31 aastal aga langes 1927/28 a. taseme lähedale. Eestis kasvab laenutatud raamatute arv püsivalt.

¹⁾ Annuaire statistique de la Lettonie 1931.

Rahvaraamatukogud Taanis 1930/31 a.:

	Kokku	Kopenhaagen	Provintsilinnad	Maa
Kogude arv	860	1	70	789
Köidete arv	2 110 122	284 808	815 656	1 009 658
Laenutatud raam.				
arv	7 608 819	1 796 161	3 130 595	2 673 003
Omavalits. toetus				
Tkr.	1 648 939	706 228	531 541	411 170
Riigi toetus Tkr.	945 241	90 250	602 555	243 486
Muid summad				
Tkr.	307 629	—	160 182	147 447

Lätis töötas 1931 a. 967 raamatukogu, neist avallikud 895 ja era 72, milliste kohta järgnevad andmed võimalik tuua koos. Kogudest oli maal 659, linnas 308, viimaseist Riias 134. 967 kogus oli 1.714 250 köidet. Lugejaid oli 180 088. Laenutati aastas üldse 3 518 405 köidet. Igat raamatut laenutati keskmiselt 2,1 korda ja iga lugeja laenutas keskmiselt 19,5 raamatut, seega lugemise intensiivsuse koeffitsient 40,9.

Avalikkude raamatukogude kohta varem Keskibüroo väljaandcis ilmunud artiklid:
 Avallikud raamatukogud 1929/30 a., A. Tuisk, Eesti Statistika nr. 122(1), 1932 a., lk. 30—44.
 Avallikud raamatukogud 1928/29 a., A. Tuisk, Eesti Statistika nr. 107(10), 1930 a., lk. 561—567.
 Avallikud raamatukogud 1926 ja 1927/28 a., A. Tuisk, Eesti Statistika nr. 91, 1929 a., lk. 358—367.

H. Reiman.

ENESETAPPED 1932 a. SUICIDES en 1932.

Vaata maha kriisiaja meeleoludele ja eluraskustele enesetapete arv Eestis on 1932 a. langenud 308 peale

Enesetapped Eestis 1922—32 a. (ühes kaitsvaõlastega).
Suicides en Estonie de 1922—32 (y compris militaires).

1.	Enesetapped Suicides		Enesetapped katsed Tentatives de suicide	
	Arv Nombre	100 000 elan. Kohta Par 100 000 habitants	Arv Nombre	
1932	308	27,5	64	1932 .
1931	326	29,1	83	1931 .
1930	337	30,2	68	1930 .
1929	326	29,2	71	1929 .
1928	318	28,5	82	1928 .
1927	304	27,2	87	1927 .
1926	320	28,6	73	1926 .
1925	258	23,1	63	1925 .
1924	247	22,2	67	1924 .
1923	186	16,7	...	1923 .
1922	184	16,7	...	1922 .

eelmise aasta 326 vastu ehk arvates 100 000 elaniku kohta 27,6/₀₀₀₀: 29,1/₀₀₀₀ vastu (tab. 1). Samuti on langenud enesetappe katsete arv.

Enesetapped linnas ja maal.
Suicides dans les villes et arrondissements.

2.	ATV — Nombre			100 000 el. kohta Par 100 000 habit.	
	Linnas Villes	Maal Arrondissements	Teadm. Incombe	Linnas Villes	Maal Arrond.
1932 .	106 ^{a)}	197	5	34,2	24,3
1931 .	139 ^{a)}	183	4	45,3	22,5
1930 .	137 ^{a)}	194	6	45,2	23,0
1929 .	150 ^{a)}	174	2	49,6	21,4
1928 .	119 ^{a)}	192	7	39,0	23,5
1927 .	137 ^{a)}	161	6	47,0	19,5
1926 .	147	168	5	51,8	20,6
1925 .	120	129	—	45,1	15,6
1924 .	120	119	8	42,7	14,0
1923 .	88	97	1	31,4	11,6
1922 .	76	104	4	26,4	12,6

^{a)} Linnade arvud võetud ilma uute linnadeta, mis arvatud vastavate maade juure.

Eristades linna ja maad (tab. 2) leiate enesetapete arvu languse eriti suure just linnas — 34,2% : 45,3% vastu; maal on enesetapete arv tõusnud 24,3%: eelmise aasta 22,5% ja 1930 a. 23,9% vastu.

Kuid täpsamaa pildi enesetapete languse iseloomust annab enesetapete eristus ühiskondliku kihituse järgi (tab. 3). Sellest selgub, et 1932 a. maal esinev enes-

tapete tõus langeb tööliste ja teenijate arvele; pöllupidajate seas enesetapete arv püsib küll 1927—1930 a. tasemest kõrgemal, kuid vörreltes eelmise tõusuastaga on siiski vähenenud.

Linnades ilmsiks tulnud enesetapete kahanemine langeb peamiselt isetöötajate välkcettevõtjate arvele: nendest enesetapaid on 1932 a. tunduvalt vähem kui

Enesetapete ühiskondlik kihitus — Répartition des suicides d'après la situation sociale.

3.	Pöllupidajad Agriculteurs	Pöllupidajad, palgat, töötajad ja kaubl. Entrepreneurs, industri, et commerce.	Iseseisvad välkeettevõtjad, kaub. tööst. alal Petits entrepreneurs, industrie, et commerce.	Töölised ja teenijad Ouvriers et service				Vabakutselised Professions libérales	Kontorantset. ja riigiohvam. omav. teen.—Employés	Muud (ka kaitsevab. sed) Autres (mussi militaires)	Kokku—Total	Teadmata—Inconnu					
				Üldse Total	Seltest — Dont												
					Seltest	Dont											
Mehed — Hommes.																	
1932 . . .	50	12	12	116	47	69	—	12	—	25	217	17					
1931 . . .	64	5	24	95	45	50	4	12	—	27	231	24					
1930 . . .	54	7	16	108	55	53	3	16	—	32	236	20					
1927—1930	51	6	16	103	51	52	1	19	—	25	221	21					
Naised — Femmes.																	
1932 . . .	22	—	2	22	10	12	—	—	—	3	51	23					
1931 . . .	14	—	3	21	12	9	2	3	—	5	43	28					
1930 . . .	17	2	3	20	10	10	—	—	—	5	55	26					
1927—1930	16	2	3	24	13	11	2	4	—	4	55	24					
Kokku — Total.																	
1932 . . .	72	2	14	138	57	81	—	14	—	28	268	40					
1931 . . .	78	5	27	116	57	59	6	15	—	27	274	52					
1930 . . .	71	9	19	128	65	63	6	21	—	37	291	46					
1927—1930	67	8	19	127	64	63	3	23	—	29	276	45					

eelmisel viiel aastal. Samuti on enesetapete arv 1932 a. jatkuvalt langenud palgaliste töölistega ettevõtjate seas. Seevastu linnatööliste seas on enesetapmised vörreltes eelmise aastaga sageneenud, kuigi 1932 a. arv jääb taha 1927—30 a. tasemest.

Edasi pälvib tähelepanu 1932 a. enesetapete täielikule puudumine vabakutseliste seas. Kontori- ja riigiametnikkude samuti muude rühma arvatud kodanikkude seas enesetapete arv püsib eelmise aasta lange nud tasemel.

Kuigi tab. 3 on tegemist vaid absoluutarvudega ja pole võimalust neid vörrelda vastavate ühiskondlike kude kihtide arvuga, mis võib viimastel aastatel olla muutunud, ja kuigi teadmata ühiskondliku kihitusega enesetappe juhtude arv on võrdlemisi suur, võib siiski väita, et kriisi algus 1931 a. tööstis enesetapete sagedust pöllupidajate ja väikeettevõtjate (käsitööliste) seas, samal ajal elukallidust langetades vähendas seda tööliste ja teenijate ning kontori- ja riigiametnikkude seas; 1932 a. aga, mil tööliste palgad maal suuresti langesid ja seal ühtlasi kasvas tööpuudus, tõusis vastavalt ka enesetapete sagedus, kuna teised ühisk. kihitused näivad elevat juha olukorraga kohanenud, või on kasvamas ühiskondlik huvi ja aktiivsus, mis tavaliselt mõjub enesetapete arvu vähendavalt.

Viimast võib järeldata teataval määral ka enesetapete põhjuste seas (tab. 4), „elutüdimuse” osa suurest langusest. Samuti on langenud või püsib eelmise aasta tasemel teiste põhjuste osatähtsus, kuna aga suuresti tõusnud on kehalise haiguse mõju. Võimalik,

Enesetapete põhjused — Causes des suicides.

4.	Arv — Nombre			% 5. a. Kesklin. 1926-30		
	1932	1931	1930	1932	1931	1930
Mehed — Hommes.						
Elutüdimus . . .	25	46	48	38	18,6	26,0
Kehaline haigus . . .	34	24	18	22	25,4	14,0
Vahmu- ja närvihäig. Hingel. vapustus . . .	17	21	25	23	12,7	12,3
Viliste majand. sci- sukord . . .	10	26	20	25	14,2	15,2
Ömeti armastus . . .	23	24	18	24	17,2	14,0
Perekondl. põhjus . . .	7	11	15	12	5,2	6,5
Total . . .	134	171	157	156	100,0	100,0
Teadmata . . .	100	84	99	87	42,7	23,7
Naised — Femmes.						
Dégout de la vie . . .	7	16	14	17	14,6	30,2
Souffrances physiques . . .	8	11	2	6	10,7	20,8
Malad. cérébrales, nerroscie . . .	11	7	15	12	22,0	13,2
Angoisse de l'âme . . .	5	7	7	6	10,4	13,2
Misère . . .	3	4	7	5	6,2	7,5
Amour contrarié . . .	9	5	8	8	18,8	9,4
Chagrins de famille . . .	5	3	6	7	10,4	5,7
Total . . .	48	53	59	61	100,0	100,0
Teadmata . . .	26	18	22	17	35,1	25,4
Kokku — Total.						
Elutüdimus . . .	32	62	62	55	17,6	27,7
Kehaline haigus . . .	42	35	20	28	23,0	15,6
Vahmu- ja närvihäig. Hingel. vapustus . . .	28	28	40	35	15,4	12,5
Viliste majand. sci- sukord . . .	24	33	27	31	13,2	14,7
Ömeti armastus . . .	26	28	25	20	14,3	12,5
Perekondl. põhjus . . .	16	16	23	20	8,8	7,2
Total . . .	182	224	216	217	100,0	100,0
Teadmata . . .	126	102	121	104	40,9	31,3

et ka siin on tegemist kriisi mõjudega, mis paneb eriti raskesse seisukorda puuduliku tervisega inimesed.

Naiste-enesetapjate osatähtsus (tabel 5) on jälle töusnud vörreledes eelneva aastaga. Nii kui selgub tab. 3, on naisenesetapjate arv kasvanud just maal pöllupidajate ja töölise rühmas; teistes rühmades aga on naiste arv vähenenud.

Enesetapjate sugu — *Suicides d'après le sexe.*

5.	Mehed <i>Hommes</i>	Naised <i>Femmes</i>	1 000 mehe kohta naised <i>Pour 1 000 hommes n. de femmes</i>	Mehed — <i>Hommes.</i>							
				Alla 14 a. <i>Moins de</i>	Vallalised (15 a. ja van.) — <i>Citoyens</i>	Alehelus <i>Maries</i>	Lihutatud <i>Désœuvres</i>	Lahuselav, Vianuit sépar. <i>Divorces</i>	Kokku <i>Total</i>		
1932	234	74	316	0,9	48,7	37,8	7,8	0,4	4,4	100,0	1,7
1931	255	71	278	0,8	50,2	40,6	4,8	1,2	2,4	100,0	1,6
1930	256	81	316	0,4	52,6	38,2	4,4	0,4	4,0	100,0	2,0
1929	243	83	342	0,7	51,4	37,2	6,0	0,9	3,8	100,0	1,9
1928	246	72	293								
1927	224	80	357								
1926	246	74	301								
1925	190	62	316								
1924	183	64	361								
1923	146	40	274								
1922	146	47	322								

Vanuse järgi (tabel 6) on enesetapjate seas töusnud peamiselt 25—49 a., s.o. just täistöövõimeliste osatähtsus; noorte kuni 20 a. arv aga on langenud, eriti meestel. Kuigi tab. 7 andmeil kuni 14 a. laste osatähtsus on töusnud, on siin tegemist vaid väikeste arvude muutumisega — 3 : eelm. aasta 2 juhu vastu.

Enesetapjate perekonnaseisus (tab. 7) peegelduvad mitmesugused komplitseeritud põhjused. Eelselgumu kohaselt loomulikult vallaliste osatähtsus on langenud nii meestel kui naistel; abieluliste osatähtsus on mees-

100 enesetapja jagunemine vanusrihmade järgi. *Répartition de 100 suicides d'après l'âge.*

6.	Kuni 20 moins de de	20—24	25—49	50 ja üle et plus	Mehed — <i>Hommes.</i>						
					Kirjut Instr. — <i>écriture</i>	Kesk. Instr. — <i>moyenne</i>	Kirjutakaja <i>Lettres</i>	Kirjutakamatu <i>Hiertés</i>	Kokku <i>Total</i>	Teadmatu <i>Inconnue</i>	
Mehed — <i>Hommes:</i>											
1932	4,4	16,5	47,8	31,3	100,0	3,1	6,6	88,6	1,7	100,0	2,6
1931	7,1	20,5	44,5	27,0	100,0	3,3	6,7	89,6	0,4	100,0	3,9
1930	7,5	24,6	42,1	25,8	100,0	2,5	8,6	87,7	1,2	100,0	5,1
1926—1930	7,7	19,4	43,2	29,7	100,0	1,2	7,6	89,0	2,2	100,0	5,9
Naised — <i>Femmes:</i>											
1932	8,1	23,0	41,0	27,0	100,0						
1931	8,5	16,9	39,4	35,2	100,0						
1930	11,2	21,3	50,9	17,5	100,0						
1926—1930	11,5	19,2	45,4	23,9	100,0						
Kokku — <i>Total:</i>											
1932	5,2	18,1	46,4	30,3	100,0	1932			2,3	6,7	88,3
1931	7,4	19,7	43,4	29,5	100,0	1931			2,6	7,3	87,8
1930	8,4	23,8	44,0	23,8	100,0	1930			2,5	11,3	84,0
1926—1930	8,6	19,3	43,8	28,3	100,0	1927—1930			1,1	8,8	86,0

Enesetapjate perekonnasel — *Etat civil des suicidés.*

7.

	Alla 14 a. <i>Moins de</i>	Vallalised (15 a. ja van.) — <i>Citoyens</i>	Alehelus <i>Maries</i>	Lihutatud <i>Désœuvres</i>	Lahuselav, Vianuit sépar. <i>Divorces</i>	Kokku <i>Total</i>	Teadmatu <i>Inconnue</i>
Mehed — <i>Hommes.</i>							
1932	0,9	48,7	37,8	7,8	0,4	4,4	100,0
1931	0,8	50,2	40,6	4,8	1,2	2,4	100,0
1930	0,4	52,6	38,2	4,4	0,4	4,0	100,0
1927—30 (4 a.)							
keskm	0,7	51,4	37,2	6,0	0,9	3,8	100,0
Naised — <i>Femmes.</i>							
1932	1,4	41,1	41,1	15,0	—	1,4	100,0
1931	1,1	52,2	24,6	15,9	4,4	2,9	100,0
1930	0,6	50,7	20,1	13,9	2,5	3,8	100,0
1927—30	0,6	47,4	32,4	14,4	1,0	3,6	100,0
Kokku — <i>Total.</i>							
1932	1,0	46,9	38,6	9,6	0,3	3,6	100,0
1931	0,6	50,6	37,2	7,2	1,9	2,5	100,0
1930	0,3	52,1	30,1	6,7	0,9	3,9	100,0
1927—30	0,7	50,5	36,1	8,0	1,0	3,7	100,0

tel langenud leskede ja lahuselavate osa töusu mõjul; naistel aga, seestastu, on töusnud just abieluliste osatähtsus.

Hariduselt (tab. 8) on enesetapjate seas kõrgema ja keskharidusega isikute osatähtsus uuesti vähelangenu, mis on küll tingitud peamiselt maal töölise ja teenijate ning pöllupidajate naisperekonnaliikmete enesetapete suurema töusu tõttu.

Enesetapjate haridus — *Degré de l'éducation des suicidés.*

8.

	Kirjut Instr. — <i>écriture</i>	Kesk. Instr. — <i>moyenne</i>	Kirjutakaja <i>Lettres</i>	Kirjutakamatu <i>Hiertés</i>	Kokku <i>Total</i>	Teadmatu <i>Inconnue</i>
Mehed — <i>Hommes.</i>						
1932	3,1	6,6	88,6	1,7	100,0	2,6
1931	3,3	6,7	89,6	0,4	100,0	3,9
1930	2,5	8,6	87,7	1,2	100,0	5,1
1927—1930	1,2	7,6	89,0	2,2	100,0	5,9
Naised — <i>Femmes.</i>						
1932	—	6,9	87,5	5,6	100,0	2,7
1931	—	9,5	81,0	9,5	100,0	11,3
1930	2,7	20,0	76,0	1,3	100,0	7,4
1927—1930	0,7	12,6	80,3	6,4	100,0	7,0
Kokku — <i>Total.</i>						
1932	2,3	6,7	88,3	2,7	100,0	2,6
1931	2,6	7,3	87,8	2,3	100,0	7,1
1930	2,5	11,3	84,0	1,3	100,0	5,6
1927—1930	1,1	8,8	86,0	3,2	100,0	6,1

Enesetapete kohta varem Keskküroo väljaandeis ilmunud artiklid ja andmed:

Enesetapped 1930—31 a., H. Reiman, Eesti Statistika nr. 126(5), 1931 a., lk. 274—277.

Enesetapped 1929 a., H. Reiman, Eesti Statistika nr. 109(12), 1930 a., lk. 604—607.

Enesetapped 1928 a., H. Reiman, Eesti Demograafia v. IV, 1930 a., lk. 239—240.

Enesetapped Eestis 1925—26 a., H. Reiman, Eesti Statistika 1927 a., lk. 306—308.

Tab. 1. Sisse- ja väljavedu märtsis 1933 a. —

Dans les chiffres du tableau les marchandises passées en transit ne sont pas comprises. Trajet de perfectionnement, réexportation et reimportation sont compris.

	Briti Gr.- Bre- tagne	Leedu Lithua- nie	Läti Lettonie	Poola- Danzig Pologne Dantzig	Prants- suse France	Rootsi Suède	Saksa Alle- magne	S. N. V. L. U. R. S. S.	Tseh- hoslo- vakkia Tchéco- slovq.	P. A. Ühend- riigid États- Unis	Muid riigid Autres pays	Kokku Total
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Eesti-Läti ühine nomenklatuur. Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie												
A. Sissevedu tonnides — Importation en tonnes.												
I. I. Elusloomad (arv — nombre)												
II. Toit- ja maitskeained, joogid	1 131,6		116,3		1,7		246,7	332,0	69,8	5,3	167,6	2 071,0
2. Tera- ja juhvatatud vili			0,0				2,3				95,8	98,0
3. Alu- ja juurvili							6,1	1,3		5,3	26,1	38,8
4. Karpasadused												
5. Kala, kalasadused ja välibid	1,6										0,0	1,6
6. Maud toit- ja maitskeained ning joogid	1 130,0		116,3		1,7		233,4	330,7	69,7		45,8	1 927,6
7. Loomasööt							5,0					5,0
III. Teor- ja poolvalmisained	292,0		43,5	892,2	252,4	818,5	217,5	560,1	1,2	218,7	2 062,7	5 358,6
8. Loomarügialned, peale rasvade			0,5			0,0	15,0	0,1			0,0	66,4
9. Seemned, taimed ja nende osad	1,2		25,9		1,7	2,0		4,2	51,3		4,0	155,6
10. Metsamaterjal				4,2			2,3	0,7			4,8	12,0
11. Paberitoorained											73,1	73,1
12. Tekstiltoorained	27,0		0,9				4,7				170,2	158,7
13. Ärtandid ja metallid tööletemata (metallimurd)	15,2					1,3	36,2				18,5	53,7
14. Mineraalid peale ärtside	140,8		1,0	778,0			132,7	31,7			1 102,3	
15. Keemiatööstus tootramised:											44,5	1 090,8
a) sellest öld, rasv., vaigud, kummi toorelt	107,8		11,0	112,4	250,4	800,0	38,8	477,1	1,2		1 238,5	3 535,8
b) väetisained			11,0	112,4		1,1		37,7	476,8	1,2		1 031,3
						249,0	800,0				449,5	1 498,5
IV. Vahmisseadused	199,5	0,1	58,9	66,2	103,8	28,1	430,0	154,3	17,7	6,3	625,9	1 689,0
16. Nahad töötletud ja nahikauap.	0,1		0,2	0,0			0,3	0,0		0,2	0,8	1,6
17. Puutööstusesaadused	0,2		4,1				0,9	0,5	4,8		0,8	20,1
18. Paberitööstusesaadused	0,8		2,7	0,1	0,0		22,2	0,2	0,1	0,2	68,7	94,4
19. Tekstil tööstusesaadused	7,7		10,9	0,8	1,5	0,4	16,6	0,6	0,2		7,5	48,1
20. Metallid	150,1		0,1		74,1	12,4	70,4	2,7	3,2		356,9	677,8
21. Poliumajandusmasinad ja -rõistad	0,0					0,3	6,8				1,4	8,8
22. Juu ja töönnishinad	0,5		0,1	0,7	0,2	1,0	29,9			0,1	0,7	35,1
23. Metallikaup	7,7		0,8	10,5	0,4	8,2	118,3	2,7	18,1	0,6	19,6	170,9
24. Elektrimasinad, -aparaadid ja tarbed	1,0		0,0		0,1	0,3	10,7			0,2	1,0	13,2
25. Instrum., apar. (peale elektriarpar.) ja lasker.	0,2				0,1	0,1	2,2			0,0	0,1	2,6
26. Transportababinud	2,3		0,1			0,5	3,2			3,3	0,2	9,6
27. Keraamika ja muud mineraalkauabid	1,6		31,5	0,3	0,8	1,1	14,5	1,1	0,9	0,0	20,8	72,1
28. Keemiatööstusesaadused	18,8		7,7	53,7	26,7	2,5	125,9	142,3	0,0	0,6	147,4	525,6
29. Maud eraldi nimetamata koubad	0,0	0,1				0,0	1,7			0,0	0,3	2,3
V. 30. Kallismetallid ja -litvid							0,3				0,1	0,4
Kokku { ton.	1 623,1	0,1	217,8	958,4	357,9	846,6	894,5	1 046,4	88,7	230,3	2 855,2	9 119,0
Veebruar — Février 1933	17,8	0,0	2,4	10,5	3,9	0,8	9,8	11,5	1,0	2,5	31,3	
1. I. — 31. III. 1933	6 298,4	0,1	44,5	602,3	213,8	787,4	1 268,0	1 540,1	80,4	180,8	1 379,1	12 403,9
	15 616,5	1,1	350,1	3 868,2	1 455,8	2 263,2	3 201,5	3 703,2	216,2	1 713,4	7 560,5	
B. Sissevedu kroonides — Importation en kr (couronne d'Estonie, égale $\frac{1}{100}$ grammes de l'or pur).												
I. 1. Animaux vivants												
II. Denrées alimentaires et coloniales, boissons	102 715		11 103		4 816		6 995	6 767	6 459	2 473	49 893	191,2
2. Céréales et produits de boulangerie			4				187				14 812	15,0
3. Produits des potagers et des vergers							860	285		2 473	7 951	11,6
4. Produits de l'élevage du bétail											174	0,4
5. Poissons, leurs produits et écrevisses	242											
6. Autr. denrées aliment. et coloniales et boissons	102 473		11 101		4 816		5 799	6 482	6 459		26 956	104,1
7. Fourrage							140					0,1
III. Matières premières et demi-produits	58 013		26 918	17 027	35 497	30 222	29 442	41 400	328	139 268	289 350	657,5
8. Produits végétaux (zon. comp., grâis et huiles)			162		20	6 175	152			718	36 050	43,0
9. Semences, plantes vivantes et leurs parties	1 032		20 727	1 641	3 246		5 375	6 748		1 806	60 649	101,3
10. Produits forestiers			50			20	254				1 553	1,0
11. Matières pour papier											8 858	8,9
12. Matières textiles	41 002		800				4 750				127 230	51 259
13. Minéraux et métaux bruts	5 763					665	3 231				2	160
14. Minéraux (non compris minéraux)	1 764		9	7 312	22 222	23 462	12 796	33 652	328	9 422	120 039	252,6
15. Matières chimiques	8 422		5 170	8 074	22 222	23 462	9 064	33 458	328	0 406	75 685	150,9
a) dont huiles, graisses, résines et caoutch. brut						21 227	23 462				52 066	96,8
b) engrais												
IV. Produits fabriqués	105 736	263	81 545	22 372	50 900	32 433	407 226	24 496	12 130	19 840	183 076	940,0
16. Peaux apprêtées et articles en cuir et peau	1 383		2 502	101			3 901	140		5 155	6 857	20,1
17. Ouvrages en bois	375		2 200				615	8 164	600		308	980
18. Articles en papier et imprimés	1 328		2 822	140	120	90	21 711	400	80	450	10 890	47,0
19. Articles textiles	33 344		54 980	3 007	17 374	1 023	93 758	2 056	4 160	18	41 793	251,5
20. Métaux	34 136		25		0 162	5 908	0 544	610	2 214		28 098	85,4
21. Outilage et machines agricoles	130					416	4 410				1 442	6,4
22. Machines motrices et machines industrielles	1 946		238	550	1 620	5 773	23 399		190	1 625	2 024	37,4
23. Articles en métal non spécial, dénommés.	6 965		2 377	8 280	1 236	11 928	67 866	430	3 896	442	12 097	115,6
24. Machin. et appareils électr. et leurs parties	3 260		36			64	2 525	30 026			507	4 895
25. Instruments, appareils et armes à feu	905				1 000	1 067	11 652		404	1 203	336	17,6
26. Moyens de transport	8 089		107			925	4 273			8 811	1 809	24,0
27. Céramique et autres produits minéraux	1 036		6 998	758	7 793	386	10 598	212	807	8	13 816	42,5
28. Produits chimiques	12 729		9 191	9 586	14 566	1 633	111 297	20 083	22	1 231	47 730	228,0
29. Autres articles non spécialement dénommés	120	263				6	6 627		239		2 714	10,0
V. 30. Métaux et pierres préc. perles et coraux							12 176				1 598	13,8
Total { kr	266 484	263	119 568	39 399	81 213	62 655	455 839	72 663	18 907	161 581	523 917	1 802,5
Veebruar — Février 1933	14,8	0,0	6,6	2,2	4,5	3,5	25,2	4,3	1,0	8,9	29,0	7,0
1. I. — 31. III. 1933	312 723	194	77 747	44 286	66 581	87 775	490 141	90 967	22 809	120 265	373 086	1 694,6
1071 102	835	317 786	181 611	239 902	219 367	1601 430	221 146	353 146	577 133	1372 966		

^{a)} Sellest Eesti kauba tagasivedu välismaalt — kg — kr väärt, välismaa kauba ajutine sissevedu täiendavaks ümbertöötamiseks 6 046 kg = 1 494 kr väärt.

Importation et exportation en mars 1933.

%	Märts 1932	1. I.— 31. III. 1933	Belgia Bruselas Belgiique ¹⁾	Britti Gr.- Bretagne	Leedu Lithuanie	Läti Lettonie	Prantsuse France	Rootsi Suède	Saksa Allemagne	S. N. V. L. U. R. S. S.	Soome Finlande	Taani Dunemarck	Muid riigid Autres pays	Kokku Total	%	Märts Mars 1932	1. I.— 31. III. 1933
18	14	15	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

A. Väljavedu tonnides — Exportation en tonnes.

—	30	17	—	—	—	30,4	18,5	20,7	117,0	6,0	334,2	2,5	12,9	1 054,1	9,1	2 377,4	2 541 I. I.
22,7	3 464,5	6 492,1	87,3	424,6	—	—	—	—	0,2	—	—	—	—	0,2	0,0	1,5	0,2
1,1	1 007,1	218,0	—	—	5,1	—	—	—	—	—	157,8	—	—	163,1	1,4	644,1	386,3
0,4	79,1	31,0	0,3	—	87,0	416,1	—	16,2	18,4	111,2	6,0	2,5	4,5	656,8	5,7	804,0	2 023,2
—	0,2	0,0	—	—	—	—	—	18,4	1,0	7,4	5,6	—	—	2,4	0,5	31,6	181,4
0,0	92,3	3,3	—	—	—	0,2	—	—	—	—	—	122,5	—	6,0	124,6	1,2	693,1
21,1	1 334,3	6 137,8	—	—	3,2	—	—	1,5	1,3	—	—	—	—	30,0	4,2	203,1	220,0
0,1	615,5	52,0	—	—	—	—	—	10,4	—	—	—	—	—	40,4	0,3	—	7
58,7	9 886,8	25 750,9	382,4	1 383,9	—	325,7	3 587,4	5,7	1 429,0	—	40,6	0,2	806,3	8 011,2	6 809,6	26 255,3	III.
0,7	38,2	140,0	—	—	—	1,9	—	—	2,7	5,4	—	—	—	58,7	88,8	0,6	50,0
1,7	117,1	829,2	—	—	—	—	—	—	—	9,8	—	—	—	9,8	0,1	5,2	9,8
0,1	941,0	33,1	—	122,8	—	—	—	—	—	520,6	—	—	—	228,8	872,2	7,5	872,2
0,3	161,4	100,3	908,0	—	—	197,3	3 577,4	—	—	101,5	—	—	—	302,7	5 247,2	15,1	3 001,3
4,0	245,4	1 305,5	257,7	291,2	—	—	9,5	10,0	—	5,0	—	27,1	—	606,3	5,2	634,1	1 319,1
0,8	79,0	246,5	—	—	—	0,1	—	—	3,0	27,0	—	—	—	196,1	227,0	2,0	1 287,4
12,1	6 281,4	15 276,3	—	—	—	16,9	—	—	—	—	11,4	—	—	23,3	0,2	1 321,7	62,3
38,7	2 184,1	7 740,3	24,4	1,9	—	100,0	—	—	—	—	808,8	2,1	0,2	19,9	957,4	8,2	27,7
22,3	587,8	4 336,1	24,4	—	—	78,4	—	—	—	—	795,7	2,1	0,2	15,0	915,8	7,9	12,1
16,4	1 578,3	2 560,6	—	—	—	20,0	—	—	—	—	—	—	—	20,6	0,2	—	160,6
18,6	3 193,1	7 706,2	56,4	796,0	99,2	586,7	28,1	26,0	202,9	—	27,0	222,2	—	513,7	2 558,2	22,0	1 424,1
0,0	3,0	3,3	—	0,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12,0	12,1	0,1	—
0,2	18,9	377,2	56,2	710,6	—	—	24,9	—	—	150,3	—	0,1	75,8	54,3	1 078,0	9,3	258,6
1,1	168,3	235,0	—	40,1	86,7	0,2	3,2	—	—	—	—	—	—	402,2	532,5	4,6	531,0
0,5	77,0	137,3	—	—	4,3	19,1	—	—	21,3	48,6	—	—	3,3	145,7	285,3	2,4	297,1
7,4	890,3	4 494,2	—	—	—	—	—	—	0,0	—	0,0	—	—	0,0	0,0	0,1	0,0
0,1	11,2	32,9	—	—	0,3	5,9	0,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,5
0,3	31,5	144,2	—	—	—	—	—	0,0	—	—	—	—	—	0,4	10,7	0,1	17,8
2,0	178,5	502,2	—	—	2,3	12,8	—	—	—	3,8	—	—	0,8	—	0,2	19,8	0,2
0,2	17,9	63,0	—	—	—	0,0	0,0	—	—	—	0,0	—	—	1,5	1,7	0,0	4,4
0,0	5,8	8,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,2	0,0
0,1	16,9	25,4	—	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,2	0,0	0,4
0,8	75,9	336,4	—	—	11,5	—	563,8	—	4,6	—	—	—	18,8	0,7	589,5	5,1	262,0
5,8	624,0	1 350,5	—	27,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,0	27,2	0,2	44,7
0,0	4,0	6,0	—	—	0,4	—	—	—	0,1	—	—	—	—	—	—	1,2	0,0
0,0	0,0	0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,1
—	15 460,4	—	526,1	2 604,5	99,2	942,8	3 634,0	52,4	1 798,9	6,0	401,8	224,9	1 333,9	11 623,5	—	12 408,1	V. 30
100	—	—	4,5	22,4	0,9	8,1	31,3	0,4	15,5	0,0	3,5	1,9	11,5	—	100	—	—
—	295,8	4 803,9	85,5	—	205,0	4 157,7	50,0	841,0	38,4	277,9	192,4	1 427,9	12 371,4	—	—	35 913,2	—
—	39 949,6	1 206,0	10 600,6	245,5	1 459,2	11 787,4	183,0	3 159,2	197,3	858,2	402,9	5 671,1	—	—	—	—	—

B. Väljavedu kroonides — Exportation en kr.

—	10,3	2,3	—	4 724	—	9 932	87 088	2 401	40 877	1 952	9 819	—	4,7	0,2	0,6	7,8	I. I.		
10,6	364,3	519,9	66 687	299 311	—	3 305	14 666	9 932	48	—	—	—	536,4	24,8	1 098,2	1 657,3	II.		
0,8	119,5	35,1	—	—	—	—	—	—	—	10 602	—	—	0,0	0,0	0,0	0,1	2		
0,7	16,3	25,2	11	100	—	—	—	—	—	—	1 952	—	10,8	0,5	36,2	25,2	3		
0,0	0,2	0,1	66 070	206 619	—	12 434	7 788	88 548	2 401	—	4 505	—	477,8	22,1	917,1	1 273,0	4		
9,1	150,1	453,3	—	3 042	—	2 713	595	2 144	1 497	—	8 800	—	1 060	18,0	16,8	60,2	5		
0,0	57,8	5,0	—	—	—	438	1 637	—	—	—	10 600	—	4 254	29,0	110,5	37,8	6		
36,4	529,9	1 971,2	128 509	213 316	—	43 388	171 858	3 761	127 215	—	8 920	9	103 461	802,9	37,7	778,6	2 470,3	III.	
2,1	87,5	97,6	—	—	—	5 358	—	3 130	7 109	—	—	—	45 887	61,4	2,8	55,2	185,8	8	
5,6	77,9	289,6	—	—	—	—	—	—	2 687	—	—	—	—	2,7	0,1	0,9	2,7	9	
0,1	17,8	7,0	—	6 084	—	—	—	—	41 776	—	—	—	19 757	70,3	3,3	51,5	205,7	10	
0,5	—	20,4	8 077	73 837	—	18 646	167 801	—	3 376	—	—	—	22 907	294,7	18,0	284,0	1 249,5	11	
12,6	105,8	761,8	118 912	132 050	—	1 187	4 057	—	939	—	7 500	—	—	265,3	12,8	294,2	97,6	12	
0,5	7,3	34,9	—	—	—	139	—	—	631	451	—	—	—	4 008	5,2	0,2	0,5	20,2	13
0,8	71,2	194,1	—	—	—	306	—	—	—	—	—	—	616	—	1,0	0,1	54,7	14	
14,0	132,4	565,0	1 520	2 745	—	17 602	—	—	68 377	—	—	—	804	9	10 862	102,0	4,7	37,6	15
8,4	77,8	346,5	1 520	—	—	15 233	—	—	45 484	—	—	—	804	9	3 262	66,3	3,1	3,4	109,6
5,4	49,3	132,0	—	—	—	709	—	—	—	—	—	—	—	0,7	0,0	—	—	3,3	
52,3	1 590,5	3 591,1	11 300	95 120	32 567	177 201	6 960	47 626	29 812	—	11 559	107 010	231 313	820,3	37,9	580,5	2 105,5	IV.	
1,1	47,7	41,3	—	251	—	—	—	—	100	—	—	—	—	66 979	67,2	3,1	1,0	109,4	16
0,7	17,7	35,2	11 050	73 192	—	4 750	—	—	30 095	—	—	—	215	12 300	9 774	151,0	7,0	48,9	110,7
2,6	72,7	156,1	—	6 771	17 196	802	2 210	—	—	—	—	45 026	—	70,0	3,2	94,1	230,1	18	
14,2	536,3	705,1	—	—	6 001	148 056	—	44 011	57 891	—	4 802	94 491	—	451,6	20,9	336,4	1 098,0	19	
4,7	106,0	430,6	—	—	—	—	—	—	40	—	0	—	—	0,0	0,0	0,0	0,2	20	
0,3	8,0	33,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,1	0,0	0,1	0,4	21	
2,1	05,5	143,0	—	800	7 600	220	—	—	794	—	—	1 350	—	1 688	12,0	0,5	34,1	22,7	
6,4	153,7	403,5	—	—	1 650	3 900	—	—	1 000	—	—	1 020	—	300	7,0	0,4	0,4	15,5	
2,3	59,6	192,1	—	—	60	123	—	—	392	—	—	270	—	14 000	15,7	0,7	13,7	36,3	
1,0	78,8	102,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	—	—	8,3	25	
1,3	34,4	437,8	250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3 871	219	—	0,3	0,0	
2,4	49,4	105,7	—	1 400	—	16 528	—	1 234	—	—	—	—	—	—	—	—	23,3	1,1	
12,6	299,3	664,7	—	9															

Tab. 2. Välimiskaubandus muude riikidega märtsis 1933 a.
Commerce extérieur avec les autres pays en mars 1933.

Rahvusvaheline statistiline territooriumide numeratsioon	Sissevedu Importation		Väljaväedu Exportation		Numérotation internationale des territoires statistiques	Sissevedu Importation		Väljaväedu Exportation	
	ton	kr	ton	kr		ton	kr	ton	kr
168. Argentinala — Argentine	65,1	34 471	50,2	6 262	172. Kolumbia — Colombie	3,3	3 835	2,2	203
6. Austria — Autriche	0,4	2 711	—	—	15. Kreeka — Grèce	6,3	7 486	—	—
7. Belgia-Lüksemb. m. l. — Belgio-luxembourgoise, Union économ.	557,4	72 419	526,1	206 496	141. Kuuba — Cuba	—	—	4,3	431
170. Brasilia — Brésil	1,9	2 105	52,0	1 820	34. Lounaaslaavia — Yougoslavie	0,9	245	0,7	—
Briti asumaad ¹⁾ — Colonies britanniques	309,2	81 713	78,2	10 915	146. Mekhiko — Mexique	0,1	77	—	—
182. Australia — Australie	1,5	3 405	—	—	23. Norra — Norvège	3,1	4 330	23,8	55 708
82. Egiptus-Sudaan — Soudan arabo-égyptien	0,1	60	—	—	174. Paraguay — Paraguay	31,7	13 603	—	—
98-104. Ida-Aafrika — Afrique d'Est	8,8	2 667	1,1	102	175. Peru — Pérou	—	—	3,0	305
65. India — Inde	217,6	39 585	20,7	2 391	28. Poola-Danzig — Pologne-Dantzig	058,4	30 300	215,9	86 166
154. Jamaiika — Jamaïque	0,2	120	—	—	27. Portugal — Portugal	4,3	1 796	1,3	2 160
93. Lõuna-Aafrika ühendriigid — Union Sud Africaine	31,3	11 882	44,4	2 973	Portugali asumaad ¹⁾ — Colonies portugaises	0,3	100	11,1	1 257
85-88. Lõõnna-Aafrika — Afrique d'Ouest	32,5	14 070	—	—	Prantsuse asumaad ¹⁾ — Colonies françaises	15,2	3 642	4,7	1 203
66. Malaisia — Malaisie	0,0	3	—	—	109. Alžeria — Algérie	13,7	2 111	—	—
51. Palestiina — Palestine	10,1	3 661	12,0	5 449	123. Madagaskar — Madagascar	0,2	262	—	—
60. Põhja-Borneo — Bornéo du Nord	0,7	520	—	—	80. Maroko — Maroc	0,7	366	1,0	865
62. Tseelon — Ceylan	1,2	1 899	—	—	122. Somaaliran — Côte des Somalis	0,6	891	—	—
185. Üks Meremaa — Nouvelle Zélande	5,9	3 842	—	—	54. Süüria — Syrie	0,0	12	3,6	328
8. Bulgaaria — Bulgarie	3,5	3 145	—	—	52. Pärsia — Perse	0,0	12	—	—
173. Ecuador — Equateur	0,6	340	—	—	28. Rumunia — Roumanie	1100,4	49 655	13,3	26 005
76. Egiptus — Egypte	0,0	49	4,6	450	13. Soome — Finlande	184,4	69 373	40,1	61 356
143. Guatemaala — Guatemala	—	—	6,0	673	36. Sveits — Suisse	3,2	0 232	1,7	812
40. Hiina — Chine	0,1	452	27,8	10 622	9. Taani — Danemark	60,1	33 821	224,9	108 971
11. Hispaania — Espagne	0,9	310	—	—	171. Tšiili — Chili	349,5	43 823	5,9	539
Hispaania asumaad ¹⁾ — Colonies espagnoles	—	—	1,1	102	37. Tšehhoslovakkia — Tchécoslovaquie	88,7	18 907	15,3	3 602
107. Kanaari saared — îles Canaries	—	—	1,1	102	56. Türgi — Turquie	3,1	3 550	58,8	8 896
25. Hollandi — Pays-Bas	25,8	36 340	343,6	56 007	16. Ungari — Hongrie	0,4	481	—	—
Hollandi asumaad ¹⁾ — Colonies néerlandaises	102,5	11 667	—	—	176. Uruguay — Uruguay	—	—	17,9	1 890
72. Ida-India — Inde	4,8	4 525	—	—	177. Venezuela — Venezuela	0,4	104	—	—
167. Curaçao — Curaçao	97,7	7 142	—	—	134. P. A. Ühendriigid — États-Unis d'Amérique	230,2	161 581	294,4	50 862
145. Honduras — Honduras	—	—	3,6	662	P. A. Ühendriigid asumaad ¹⁾ — Colonies des États Unis d'Am.	—	—	81,4	6 661
17. Iiri — Irlande	—	—	1,6	295	69. Filippiinid — Philippines	—	—	31,4	6 661
19. Itaalia — Italie	20,8	31 576	—	—	Puudulikult märgitud riigid	—	—	—	—
45. Jaapan — Japon	0,3	1 315	—	—	Pays non indiqués	—	—	0,2	126

Tab. 3. Tähtsamate ainetel väliskaubandus märtsis 1933 a.
Commerce extérieur des principaux articles en mars 1933.

Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Eesti-Läti ühine nomenklatuur Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie	ton	kr	Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Kr—couronne d'Estonie, égale 100/ ²⁴⁸ grammes de l'or pur	ton	kr
1	2	3	4	5	6	5	6
SISSEVEDU—IMPORTATION							
II. Toit- ja maitseained, joogid	2 071,0	49 893	9. Seemned, taimed ja nende osad	155,6	101 314		
2. Tera- ja jahvatatud viili	98,0	14 999	274—275 Linaseemned	0,3	89		
11. Rukis	—	—	281 Kopra	—	—		
12. Nisu	—	—	305, 306 Tubak leitudeneda, kasvudena	41,6	46 376		
21. Nisujuhu	—	—	Sel.: Belgia-Lüksemb. m. l.	18,8	19 158		
30. Riis	—	—	Taanri	6,2	9 304		
Sel.: Briti-India	92,8	14 260	Kreeka	3,4	5 874		
38,8	11 582	—	307 Humalad	2,1	2 400		
59. Apelsinid ja mandaraiinid	10,6	3 504					
60. Sidrunid	13,6	3 773	11. Tepertoorained	73,1	8 858		
62. Banaanid	—	—	352 Peuvill toores	73,1	8 858		
69—75. Puuvill ja märgad knivatatud	6,3	2 748	357 Kanep	—	—		
5. Kala, kalasadusased ja vähid	1,6	416	Džunt	361,5	225 041		
112. Heeringad	1,6	217	359 Vill värvimata	182,0	139 988		
6. Mund-toit- ja maitseained ning joogid	1927,6	164 086	363 Sel.: P. A. Ühendriigid	170,2	127 230		
187. Kohv toores, ubadenia	4,1	4 174	370 Briti	11,8	12 758		
172, 175. Kakao ubadenia ja pulbrina	36,2	16 018	375 Kanep	14,6	4 505		
176. Tee igasugune	2,8	4 450	380 Sel.: Briti India	6,5	2 526		
178, 179. Sulhik peenit ja rafinmad	1 264,1	118 020	386 Sel.: Briti Ida-Aafrika	7,8	1 748		
Sel.: Briti	1 078,1	100 466	390 Džunt	116,8	20 342		
204—206. Sool	110,3	11 101	396 Vill värvimata	39,6	44 882		
213—217. Lät	613,5	4 901	400 Sel.: Briti	9,1	18 038		
221—224. Viinad ja veiniid	2,0	5 158	406 Argentina	16,4	10 155		
7. Loomasööt	5,0	140	412 Br. L.-Aafrika Üh. r.	7,2	5 544		
Kliid igasugused (loomatoit)	—	—	418 Malm toores	53,7	9 760		
Sel.:	—	—	424 Inglistona	41,1	2 529		
Ölikoogid	—	—	428 Seatinna	1,8	3 780		
Soojatangud	—	—	432 Kivitasi	8,2	1 449		
Loomalubi	—	—	436 Vabrik ja chit. tarvitavat savi	1 102,8	14 092		
III. Toor- ja poolvalmisedained	2062,5	289 350	447 Kivitasi	47,0	1 743		
8. Loomasöötained, peale rasvade	66,4	43 886	452 Loomarasvy tehniliseks tarbeks	8 342	—		
237—241. Toored loomanahad ern	65,8	42 825	458 Kookosööli	903,6	—		
Sel.: Argentinala	25,3	18 520	464 Palmiteerölli	778,0	7 312		
Paragvai	16,3	10 463	470 Kakaovöli	125,6	1 030		
Rootsi	14,9	6 175	476 Nafta ja gaasiöli	3 533,6	252 637		
Karuanahad	0,2	870	S. N. V. L	2 031,3	150 891		
				4,2	1 614		

¹⁾ Dominloonid, asumaad, valdused, protektoraadid ja mandaat-territorioid — Dominions, colonies, possessions, protectorats et territoires de mandat.

Tab. 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus märtsis 1933 a. (järg).
Commerce extérieur des principaux articles en mars 1933 (suite).

Järjek. nr. üksikainete nomenklat.	Eesti-Lätvi ühine nomenklatuur <i>Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie</i>	ton	kr.	Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Kr—couronne d'Estonie, égale 100/100 grammes de l'or pur	ton	kr
SISSEVEDU—IMPORTATION.							
484	Masutu	71,2	5 460	834	Piima transportkannad	2,5	1 877
485	Petrooleumi	1 550,4	76 812	835	Pöölitöömasinate osad	0,3	171
	Sel.: Rumencja	1 100,0	49 500	22. Jõu- ja töomasinad	35,1	37 365	
	S. N. V. L.	336,7	20 662	836	Auruemasinad ja lokomobilid	—	—
487	Bensiini	133,6	11 264	837	Piabavatusjõumasinad	0,2	300
	Sel.: Curaçao	85,0	6 170	841	Veskite sisseseaded	0,3	582
	S. N. V. L.	45,6	4 569	840	Kudumismasinad	0,8	1 068
493	Parafiin	1,0	272	850	Ömblik- ja pilutamismasinad ja	—	—
495	Määrdöölii ern.	68,2	14 484	nende osad	0,2	1 563	
	Sel.: P.-A. Ühendriigid	25,6	5 195	842—848,	Igasugused töömasinad ja abi-	—	—
	Taani	14,4	3 592	851—864	noud rauast, malmist, terasest	23,3	13 547
	Poola-Danzig	9,0	2 156	865	Masinade ja aparaatide osad	10,4	20 305
515	Kaučuk ja guttaperü toored	0,4	375	23. Metallkaup	179,9	115 581	
518	Kampol	28,2	4 306	864	Malmist emalitud noud	0,4	340
	Sel.: S. N. V. L.	16,3	2 698	872	Rauast ja terasest taotud, pres-	—	—
	P.-A. Ühendriigid	11,6	1 520	876	sit, ja valatud kaup ern.	0,2	1 933
527, 528	Terpentiinöli	2,0	1 451	876	Raud- ja terastorud ja nende	—	—
b) Vielisained	1 498,5	96 755	881,884, 885	Raudteetrnaed ja -needid	60,7	20 176	
	Tätilisalpeter	349,5	43 783	875, 877—	Muu traidit, poleeritud, lihvitud	15,1	5 750
	Värvvelhepuu ammoniaak	—	—	880, 886	raud- ja teraskarpigasugune	40,3	22 373
	Superforssuat	800,0	23 402	887, 889	Raudplekk-kaup ern. lihtne	11,8	13 156
546, 547	Toomasslaakk jalvatatud	349,0	29 510	892	Okastraat	—	—
c) Muud keemiatööstuse toorained	—	—	893	Vasktraatkaangad	1,2	5 261	
549	Värvvel toores, tükkiidena	—	—	895	Raud- ja terastratkaup ern.	3,1	2 977
	IV. Valmissaadused	1 691,7	182 076	901—903	Noakaup igasugune	0,9	2 083
16. Nahad töötletud ja nahkkaup	1,6	20 099	909—910	Villi ja keermetslök. abinoud	1,6	5 137	
586—588	Sunred parknahad	0,6	2 002	912	Eern, käsitoorilistad	5,7	7 875
589—576	Töötlitud peensoord, nahad	0,7	15 865	920	Vaskkaup igasugune	2,1	7 211
580	Masinarihmud	0,2	1 520	920	Alumiliumikaup ern.	0,9	3 361
17. Punktostusesaadused	20,1	13 246	924, 925	24. Elektromasinad, -aparaadid ja tarbed	13,3	41 313	
	593	Vineer liminata	0,5	173	El-dünamod, -mootorid, trans-	—	—
600—604	Aami- ja phusepatüü	—	—	formaatorid	0,3	2 649	
609—612	Tisteri- ja treialitöö	1,0	1 897	El. mõõtmisaparaadid	0,1	2 392	
18. Faberitööstusesaadused	94,3	47 040	928	El. mõõtmisaparaadid	0,5	7 840	
624	Puupapp, vürvimata	32,3	3 705	932	El-kraabid metallpantseriga	3,7	1 809
	Sel.: Soome	32,3	3 795	934	El-juhed isoleeritud	3,1	3 505
627	Kaltsupapp katusepapi tübst	0,7	877	935	Raadioaparaadid, -osad ja -tarb.	0,3	4 630
633	Paberossipaber	1,5	1 634	943	El-dünamod, -mootorid, trans-	—	—
630, 637, 650	Klrjutuse- ja trükipaber	5,8	3 590	formaatorid	—	—	
644	Pergament ja pergamilipaber	0,7	4 416	945	El. mõõtmisaparaadid	0,3	2 649
646, 647	Päevapildipaber	20,7	9 036	953	Elstrilistad, -aparaadid ja -tarbed	0,1	2 392
648	Tapetid ja bordüürid	46,1	251 519	958—966	958—966	0,5	2 515
19. Tekstiilitööstusesaadused ^{a)}	3,4	23 740	973—980	Kellad	0,7	181	
667—670	Puuvillanlit ja -lõng	6,7	42 681	981—984	Musikuristikad	0,6	2 883
671—676	Puuvillarüle ^{b)}	6,6	41 940	Laskerlistad	0,6	2 912	
	Sel.: Läti	—	—	980—992	Vesbölduristikad	9,6	24 024
688, 750	Sukad, sokid	0,2	2 915	999	Söödautod	4 tk.	7 606
687, 708, 751	Muud kuujutud tööd ern.	0,2	83 086	1002	Veeautoode raamid ühes mood-	—	—
699—701	Villane lõng	10,1	1 448	1006	tori ja ratsatega	1,9	5 582
702, 703	Villane riie kangastena	0,1	818	Autode osad	—	—	
	Sel.: Prantsuse	0,1	360	1007	Jalggrastate ja mootorrattaste	3,3	4 420
706	Villased ja puuvillased kangad tehn. terbeks	—	—	osad	—	—	
713, 715	Siid ja kunstsiiditööd ja -lõng	10,2	55 083	1008	Jalggrattad	—	—
716—719	Siidi ja kunstsiidi rile	0,0	24	27. Keraamika ja muud mineraalkaibad	72,1	42 507	
721, 731	Vahariie ja vahariidest kaup	—	—	1025	Käjad, tahud loomulikud	0,1	65
743	Köited ja mörvid	1,1	3 396	1038	Tulekindlad kivid ja tahvid	—	—
747, 748	Kalavõrgud	—	—	(Samottkivid)	3,7	338	
749	Peakattud igasugused	—	—	959—966	Fajanskaup	13,5	6 008
762—767	Peakattud igasugused	1,1	18 422	1051—1058	Portseloankaup	6,3	5 096
20. Metallid	677,8	85 391	1103	1054, 1055	Klaasaupa	41,8	18 715
768—772	Raud- ja terasvits, latt., sordi	423,2	95 899	1056—1073	28. Keemiatööstusesaadused	525,6	238 018
775—778	Sel.: Belgia-Luksemb. m.l.	236,7	20 086	1104—1109	Albumiin	0,1	406
	Saks	60,5	5 413	1110—1115	Pehmest kummitist teosed	2,5	7 106
	Prantsuse	63,4	5 062	1116	Veeautoode massiv-kummisliinid	—	—
	Raud- ja teraspikk	230,4	40 376	1117, 1118	Peusooda	6,4	20 828
779—783	Sel.: Briti	155,6	31 189	1119—1124	Söögisooda	42,3	4 979
784, 788	Belgia-Luksemb. m.l.	68,1	6 428	1125	Seebikivi puhestamata	7,6	1 300
785—790	Raud- ja terastraat igasugune	1,8	721	1126	Väärvelhepu alumiinium	41,8	18 429
	Vask	4,6	3 540	1127	Peusooda	1,1	221
	Sel.: Roots	3,4	2 689	1128	Söögisooda	0,1	3 848
	Saks	1,2	851	1129	Seebikivi puhestamata	0,1	1 529
791	Vasktorud	0,9	1 051	1308—1311	Rohud	0,1	17 970
792	Vasktrnat l-sid-e-ta igasugune	2,3	2 340	1310—1321	Löhna ja kosmeetikaained	72,1	17 970
	Sisesseaded)	—	—	1322, 1324, 1328	Parkimisekstraktid	—	—
	Traktorid	8,6	6 398	1336—1344	Mineraalvärvid	93,6	5 776
809	Viljapelsugarnituitrid	—	—	1348	Alusariinvärvid	4,9	43 173
810, 811	joomasi	—	—	1355	Saapamvääre	—	—
	Naga ja ilma	—	—	1356	Trükivärvid	8,5	3 031
817, 818	Niidumasinad	—	—	1360	Pronkspulber	0,7	1 570
825	Vikatid	—	—	1368	Linoleum	—	—
830—833	Separatoorid ja m. piimanduse masinad	0,8	1 705	1394—1396	Kirjutusematerjal ern.	0,2	748

^{a)} Sellest: Eesti kauba tagasivedu välismaalt — kg — kr. Välismaa kauba sissevedu täiendavaks tühmertöötamiseks 6 616 kg 41 940 kr.

Tab. 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus märtsis 1933 a. (järg).
Commerce extérieur des principaux articles en mars 1933. (suite).

Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Eesti-Lätvi ühine nomenklatuur Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie	ton	kr	Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Kr—couronne d'Estonie, égale $\frac{100}{145}$ grammes de l'or pur	ton	kr
1	2	3	4	5	6	7	8
VÄLJAVEDU—EXPORTATION.							
I. Elusloomad (arv).		31 tk	4 721	13. Ärsid ja metallid töötlemata (metallimurd)		227,0	5 229
1 Hobuseid (arv)		30 ..	4 321	380 Vanaraud		224,0	4 459
2 Veesed (välja arvatud vaskjad) (arv)		1 ..	400	Sel.: Poola-Danzig		196,1	4 008
5 Sead, porsad (arv)		—	—	Saksa		27,9	451
				Vanavask		2,4	800
				Sel.: Rootsi		2,4	360
II. Toit- ja maitseained, joogid	1 054,1	536 438		14. Mineraalid peale hõrtside		28,3	1 012
3. Aia- ja juurvilli	163,1	10 863		406, 407 Kips		—	—
38 Kartul, toores	120,4	3 561		417 Kaltsitkiivi (Eesti)		—	—
47 Sigur, värske ja kuivat.	35,0	6 075		15. Keemiaõstuse toorained		957,3	101 979
67 Üunad	—	—		a) Ölid, rasvad, valgud, kummi toorelt		915,8	66 332
4. Karjasaadused	656,8	477 818		487 Eesti bensiin		74,0	16 087
76 Peekon	329,2	229 773		497 Põlevkiviõli		834,8	45 817
	329,1	229 700		c) Keemiatoorained punkt a ja b nime-		21,0	34 938
77 Sealihha värske ja soolatud	—	—		taanika		20,8	34 868
78 Sealihha suitsut. (singid, külfed)	0,3	205		565- Kunsttarv töötlemata		—	—
79 Loomalihha	—	—					
81 Lambalihha	13,0	7 523		IV. Valmissaadused.		2 558,2	820 468
	13,0	7 523		16. Nahad töötletud ja nahkkaup		12,1	67 230
96 Või	304,0	233 676		500, 507 Saured parknahad		—	—
	307,0	66 810		17. Puutööstusesaadused		1 078,0	150 976
	311,2	85 543		593 Viner		878,8	96 585
99 Munad	—	—		Sel.: Briti		707,8	70 430
5. Kala, kalasadused ja väihed	59,0	16 949		Taani		72,1	11 600
100—105 Värsked kalad	38,2	12 858		Vincerist toolipõhjad		197,0	53 405
116—120 Kajakonservid	2,4	1 378		Sel.: Saksa		114,3	33 070
6. Muud toit- ja maitseained ning joogid	134,6	28 971		Belgia-Lüksemb. m. l.		87,0	8 800
127 Kartulijahu	122,5	19 600		Mööbel		0,9	524
187 Sökolaad	4,8	4 602		18. Faberitoostusesaadused		532,5	70 004
188 Kompevkid	5,2	8 723		634 Pakkiniipaber		35,0	6 305
210 Teraiteb, pain normal	1,5	438		635 Rotatsioonipaber		28,6	3 485
	—	—		636, 637 Kirjutuse- ja trükipaber		451,0	58 774
III. Toor- ja poolvalmisained	8 011,2	802 937		19. Teksstitfüüsustusesaadused		285,3	451 539
8. Loomarigaained, peale rasvade	68,8	61 434		667—670 Puuvillanuit ja lõng		28,1	61 890
237—241 Loomanahad kuivaltsoolatud	11,9	18 328		Sel.: Rumeenia		13,3	26 005
	5,7	9 112		Saksa		7,6	21 071
237—241 Loomanahad märjat soolatud	47,8	20 626		671—676 Puuvillariile		58,7	254 518
	34,0	20 514		Sel.: Läti		18,7	147 706
243—257 Karusnahad	0,2	7 429		Norra		18,4	46 328
260 Jõhvid	—	—		Rootsi		15,1	34 147
270 Sooled	7,0	3 719		690 Linane lõng		11,7	10 619
	—	—		691-a Linane rille		22,7	42 395
9. Seemned, taimed ja nende osad	9,8	2 687		Pakkiniis- ja kotirite džuudist		101,6	71 490
274, 275 Linaseemned	9,7	2 567		Sel.: Taani		125,8	55 487
	—	—		Saksa		33,4	14 762
10. Meissamaterjal	872,2	70 617		702, 703 Villane rille		0,1	510
310-319, 325 Palgid, prüssid, pakud, latid	1 798,3 tm.	65 860		Sel.: Leedu		0,1	510
321 Lilprid	—	—					
322 Propsid	—	—		22. Jün- ja töomasinad		10,7	11 952
320, 326-329 Kuuse- ja männiliuad ja -plangud	104,9 tm.	4 748		850 Külmutamisseadised		5,9	7 600
	140,8 tm.	3 554					
	45,1 tm.	1 164		23. Metallkaup		19,8	7 870
	—	—		870 Radiatorid malmist		12,8	3 000
11. Faberitooredined	5 247,1	294 734		24. Elektromasinad, -aparaadid ja tarbed		1,7	15 745
347 Puumass mürbg.	2 334,5	47 000		927 El. patareid, elemendid		—	—
349 Tseelulokos	2 012,6	247 734		942 Telefoni apar. ja n. osad		1,6	15 230
	—	—		27. Keramika ja muud mineraalkantbad		589,5	23 342
	Sel.: Prantsuse	1 242,9	120 801	1016 Sement		563,8	16 428
	Britti	968,0	73 897	Sel.: Läti		563,8	16 428
	P. A. Ühendriigid	252,4	21 318	1066 Tahvelklaas ilhvimate		35,0	6 814
12. Teksstitfüüsoredined	600,5	265 245		28. Keemiatööstusesaadused		27,2	9 901
354 Lina	486,3	234 714		1318 Tulotikud		24,2	8 288
	232,3	115 028		29. Muund era. kaubad		1,2	11 468
	Sel.: Britti	114 912	243,8	1392 Kunsttarv kammid		1,1	11 356
	Belgia-Lüksemb. m. l.	92,4	27 648				

Tab. 4. Tolliametite läbikäik märtsis 1933 a.—Activité des bureaux douaniers en mars 1933.

	Tallinn	Valga	Pärnu	Narva	Loksa	Haapsalu	Kures- saare	Kunda	Paldiski	Kokku Total
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ton.										
Sissevedu — Importation	8 104	545	208	199	—	—	3	2	—	9 121
Väljavedu — Exportation	10 791	180	95	3	—	—	—	554	—	11 023
Üldläbiläik — Total de l'import. et de l'exp.	18 955	725	303	202	—	—	3	556	—	20 744
1 000 kr.										
Sissevedu — Importation	1 601	40	67	8	—	—	0,1	1	—	1 807
Väljavedu — Exportation	1 920	48	178	8	—	—	—	16	—	2 165
Üldläbiläik — Total de l'import. et de l'exp.	3 611	88	245	11	—	—	0,1	17	—	3 972

* Sellest ümbertöötatud välimaa kauba tagasivedu 16 054 kg 147 700 kr väärtuses.

Tab. 6. Riigiraudteed veebruaris 1933 — Chemins de fer en février 1933.

1. Tihhtsamad andmed pikkondade järgi — Données principales d'après les districts du réseau.

Tihhtsamaa rong-km km arv (1000) Tehutus (1000)	Reisjär- km (1000) Voyageurs- km (1000)		Istekohade kasutus- mis % — % des place- es occupées	Tühjade vanrikite % vankri km üldarv.	Laaditud kauba- vag. keskmine teile koorem*	Keskmine netto- kaal kõlgil kau- barongel (tks.- ved. ton) — Poids moy. net de train pour march.	Keskmine kauba- rongi bruttoakaal (ildv. tn) — Poids moy. brut d'un train à marchand. (traf. tot. ton)	Keskmine kauba- rongi telgede arv — Nombre moy. d'essieux pour un train de march.			
	Üldarv Total	III kl. III cl.				Üld- veost Traj. total	Maksul. veost Trafic payé	Era kaup- padel March. privées	Amet- veol Transp. de service	Tallinna suunas Vers Tallinn	Tallin- nast-Au- dep. de Tallinn
Auru- ja mootoronges	185	7 798	2 319	29,1	—	—	—	—	—	—	—
Sel.: Paldiski—Kella	5	79	79	24,5	33,3	5,21	1,37	—	—	—	—
Haapsalu—Kella	11	304	352	28,0	35,5	4,07	3,98	77	—	—	—
Kella—Tallinn	13	430	481	31,1	39,7	5,32	4,76	190	23	—	—
Tallinn—Tapa	31	1 870	1 718	32,4	38,6	6,79	6,23	236	26	604	456
Tapa—Kohtla	22	785	734	35,7	40,3	6,38	5,00	194	53	612	454
Kohtla—Narva	12	416	391	25,2	14,4	2,74	2,15	37	10	151	122
Tapa—Tartu	31	1 836	1 686	29,8	19,4	5,24	4,00	206	28	488	58
Tartu—Petsari	14,5	514	504	26,5	28,6	5,60	5,28	183	11	430	56
Tartu—Valga	26	1 109	1 055	28,0	37,5	3,83	2,91	93	30	—	—
Valga—Petsari	17	338	334	17,3	40,0	4,55	2,91	23	13	—	—
Petsari—Irboska	3	28	27	34,1	46,2	7,65	5,40	—	—	—	—
Tähtajalisti kogu raudtee	—	—	14	8	—	—	—	—	—	—	—
Elektrirong. Tall.—Plässküla	24	2 378	2 378	49,0	—	—	—	—	—	—	—
Kokku — Total	269	10 176	9 691	32,2	35,2	5,86	5,06	186	30	557	391
Jaanuar — en janvier 1933 a	227	11 641	11 048	32,5	37,0	6,10	5,23	179	31	555	386
Veebruar — en février 1932 a	240	10 489	10 040	32,0	38,1	6,71	5,07	—	—	—	—
1. IV 32 — 28. II 33	2 403	157 592	151 009	36,9	31,6	5,83	5,03	201	32	476	475
1. IV 31 — 29. II 32	2 854	174 352	165 423	37,1	30,9	5,95	5,23	—	—	—	66
1. I — 28. II 1933	436	21 717	20 745	32,3	36,9	5,99	5,15	186	30	388	388
Sel.: Tallinn-Sad.—Türi	26	1 112	1 006	39,6	30,4	4,37	4,20	163	71	309	200
Türi—Möisaküla	16	417	381	27,7	25,5	3,35	2,84	118	17	232	81
Möisaküla—Pärnu	8	217	202	32,1	41,0	5,15	4,11	80	22	104	83
Lüta—Väina	2	35	35	30,7	33,3	8,11	7,30	—	—	—	96
Rapla—Virtsu	11	205	194	24,6	32,8	4,33	4,05	—	—	—	—
Lelle—Papiniidu	14	314	280	37,4	27,0	3,37	3,09	138	12	267	280
Türi—Tamsalu	10	200	189	44,4	26,1	2,85	2,03	—	—	—	93
Iksa—Räisjala	3	24	24	36,4	46,5	4,94	3,52	50	4	170	170
Möisaküla—Valga	4	79	70	24,5	—	2,93	2,93	—	—	—	28
Valga—Mõniste	5	70	70	34,7	30,0	2,11	1,86	36	2	114	56
Sonda—Mustvee	56	82	81	37,0	47,8	3,46	3,20	87	4	249	142
Kokku — Total	104	2 755	2 532	34,3	32,8	3,94	3,59	128	13	282	148
Jaanuar — en janvier 1933 a	117	3 105	2 862	33,1	33,9	4,28	3,74	119	17	270	189
Veebruar — en février 1932 a	116	2 910	2 651	31,5	33,4	3,60	3,22	—	—	—	97
1. IV 32 — 28. II 33	1 323	39 852	36 842	36,1	31,7	3,83	3,33	99	12	353	193
1. IV 31 — 29. II 32	1 310	43 215	39 328	37,4	31,5	3,82	3,40	—	—	—	86
1. I — 28. II 1933	219	5 860	5 394	33,0	41,5	3,70	3,24	124	15	272	108

Veebruar	Laiarööpmelised teed — Voie large			Kitsarööpmelised teed — Voie étroite		
	1/IV 1932	1/IV 1931	1/I— 28/II	1/IV 1932	1/IV 31	1/I— 28/II
	1932	1931	1932	1932	1933	1933
2. Kaubaveed (1000) — Transport des marchandises (1000).						
101	122	1 167	1 419	204	58	49
10 416	15 735	132 276	168 050	21 318	3 726	2 979
86	107	1 008	1 231	178	52	42
9 003	14 011	114 218	148 450	18 357	3 309	2 063
83	81	999	1 033	167	51	42
8 584	8 738	101 627	110 157	17 650	3 371	2 034
3. Pägasivedu — Transport des bagages.						
0,2	0,3	4,2	0,1	0,5	0,1	2,1
23	30	600	413	47	8	10
4. Reisijate vedu (1000) — Transport des voyageurs (1000).						
459	485	6 493	6 742	905	67	884
2	2	32	44	6	0,3	1
457	483	0 461	0 698	950	66	878
456	482	0 449	0 680	980	63	853
10 176	10 480	157 592	174 352	21 717	2 755	2 010
2 378	2 589	32 960	31 156	5 091	—	—
13	14	206	220	28	5	4
22,2	21,6	24,3	25,9	22,5	49,4	43,6
2	2	24,5	20	5	0,4	0,4
6	5	95	118	13	0,1	1,4
5. Veeerveoosaesse kausatamine (1000) — Exploitation du matériel roulant (1000).						
214	243	2 717	2 918	444	109	119
163	182	2 115	2 101	342	93	103
23	27	286	333	46	—	—
23	31	258	421	48	12	13
5	3	58	68	8	4	8
5 985	6 521	75 254	85 429	12 233	4 975	4 549
2 521	2 508	31 107	36 628	5 382	1 595	1 838
3 414	3 958	44 147	48 801	6 871	3 880	2 716
Kesk. tig. arv rong — Moyen. des essieux par train	27,7	26,8	27,7	29,8	27,5	45,6
Aurkreisronges — Trains électriques	23,3	19,6	23,4	23,8	34,7	44,4
Elektrironges — Trains électriciens	8,4	8,3	8,3	8,7	8,4	—
Bensiin-moot-ronges — Trains à moteur (benz.)	3,5	3,6	3,5	3,8	3,4	—
Kaubaronges — Trains de marchand	67,0	65,0	68,8	60,2	66,3	97,1
Tööronges — Trains ouvriers	57,0	27,1	61,7	48,57	62,3	97,0
Keskln. kaubar. brutto-kaal üldveost — Poids de tir. march.	435	405	461	408	453	179
*) Kitsarööpmelisele urvestatakse teljekooreme peale.						

*) Kitsarööpmelisele urvestatakse teljekooreme peale.

Tab. 6. Rügiraudtee märtsis 1933 — Chemins de fer en mars 1933.

1. Tähtsamad andmed pärkondade järgi — Données principales d'après les districts du réseau.

Tehnika- võrgu km arv (1 000) Väritatud tunnus (I-IV)	Reisijute km (1 000) Voyageurs km (1 000)		Laste- tahade kasutat- mise % — % places occupées	Tihedate rannikite % vaniker km	Laaditud kauba- vag. keskmise teige koorem*)		Keskmine netto- kaal kõigil kau- barongel (tks., ved. ton) — Poids moy. brut d'un train à marchand. par essieu d'un wagon chargé		Keskmine kauba- rangi bruttokaal (tldv. tn) — Poids moy. brut d'un train à marchand. (traf. tot. ton)		Keskmine kauba- rangi telgede arv — Nombre moy. d'essieux pour un train de march.	
	Üldarv Total	III kl. III cl.			Uld- veost	Maksul. Traf. Trafé payé	Eraaka- padel Traf. prijs	Ainet- veol Transp. de service	Tallinna Vers Tallinn	Tallinna nast-Au dep. de Tallinn	Tallinna nast-Au dep. de Tallinn	
Auru- ja mootorronges	210	8 819	8 284	30,8	—	—	—	—	—	—	—	
Sel.: Paljäski—Keila	5	71	71	21,8	37,5	5,41	0,89	—	—	—	—	
Haapsalu—Keila	12	395	384	27,8	27,8	4,02	3,91	81	2	—	—	
Keila—Tallinn	10	446	441	45,5	32,3	5,41	4,66	193	31	—	—	
Tallinn—Tapa	36	2 015	1 836	31,2	38,3	6,82	6,46	299	16	706	490	
Tapa—Kohtla	26	915	865	40,1	39,6	6,47	5,31	216	47	618	457	
Kohtla—Narva	15	494	469	28,7	29,5	4,13	3,47	70	15	257	186	
Tapa—Tartu	38	2 004	1 835	29,1	19,6	5,51	4,89	249	32	576	529	
Tartu—Petseri	18	683	662	33,5	30,7	6,50	6,22	263	13	379	322	
Tartu—Valga	28	1 257	1 191	28,4	29,8	4,87	4,05	105	2	—	420	
Valga—Petseri	19	488	482	24,0	46,6	5,95	5,05	31	5	86	—	
Petseri—Irboska	3	40	40	41,7	41,7	8,17	5,48	—	—	—	10	
Tühitajalisi kogu raudteel	—	11	8	—	—	—	—	—	—	—	—	
Elektrotrong. Tall.—Pääsküla	33	2 580	2 580	41,6	—	—	—	—	—	—	—	
Kokku — Total	243	11 399	10 864	33,7	34,0	6,09	5,44	221	27	593	433	
Veebruar — en février 1933	209	10 176	9 097	32,2	35,2	5,86	5,06	186	30	557	391	
Märts — en mars 1932	257	18 830	18 902	36,4	34,7	6,30	5,58	—	—	—	—	
1. IV 32.—31. III 1933	2 902	165 091	161 878	36,6	31,9	5,85	5,07	203	31	575	470	
1. IV 31.—31. III 1932	3 112	187 082	178 385	37,0	31,2	5,98	5,26	—	—	—	—	
1. I — 31. III 1933	679	33 116	31 609	32,3	35,2	6,03	5,27	200	20	571	408	
b) Kitsarööpmelised teed — Voie étroite.												
Sel.: Tallinn-Sad.—Türi	29	1 227	1 100	40,1	29,7	4,36	4,24	170	5	237	204	
Türi—Mölsaküla	20	483	440	30,2	28,4	4,06	3,68	77	8	153	155	
Mölsaküla—Pärnu	8	258	240	36,0	38,8	4,00	3,68	87	22	170	204	
Liiva—Väina	3	30	35	27,0	42,0	3,66	7,88	—	—	—	—	
Rapla—Virtsu	12	231	217	25,6	29,2	3,90	3,56	—	—	—	—	
Lelle—Papildu	13	348	305	39,1	23,5	3,72	3,22	83	13	153	261	
Türi—Tamsalu	11	230	219	31,6	26,7	2,82	2,10	68	23	188	97	
Iksa—Rüsejä	4	31	31	43,1	30,7	6,74	3,16	—	—	—	—	
Mölsaküla—Valga	4	101	92	31,0	9,7	5,30	4,44	—	—	—	—	
Valga—Mõniste	5	101	101	42,1	31,6	3,56	3,14	27	4	113	52	
Sonda—Mustvee	6	112	110	45,2	45,1	3,08	2,86	80	6	263	135	
Kokku — Total	115	3 161	2 890	33,3	30,7	4,08	3,70	123	13	278	219	
Veebruar — en février 1933	104	2 755	2 552	34,3	32,8	3,94	3,59	128	13	282	148	
Märts — en mars 1932	130	3 094	3 634	36,0	35,1	4,02	3,06	—	—	—	—	
1. IV 32.—31. III 1933	1 438	43 013	39 732	36,1	31,6	3,86	3,36	101	15	256	194	
1. IV 31.—31. III 1932	1 446	47 209	42 963	37,2	31,8	3,84	3,48	—	—	—	—	
1. I — 31. III 1933	334	9 021	8 285	34,2	32,3	4,12	3,70	124	14	278	206	

Lalarööpmelised teed — Voie large					Kitsarööpmelised teed — Voie étroite				
Märts 1933	1/IV— 31/III		1/IV— 31/III		Märts 1933	1/IV— 31/III		1/IV— 31/III	
	1932/33	1931/32	1932/33	1931/32		1932/33	1931/32	1932/33	1931/32
2. Kaubavetu (1000) — Transport des marchandises (1000).									
120	128	1 206	1 547	333	75	59	671	723	103
15 081	16 156	147 357	185 115	36 399	5 107	4 339	47 502	50 210	12 795
113	110	1 123	1 341	288	69	53	584	646	174
13 474	14 304	127 602	162 754	31 831	4 636	3 048	41 457	45 581	11 494
106	80	1 045	1 119	273	66	51	569	622	169
12 037	9 308	113 004	119 405	29 687	4 517	3 741	40 770	44 090	11 320
3. Pagaasivedu — Transport des bagages.									
0,2	0,3	4,5	6,8	0,7	0,1	0,2	2,2	2,7	0,3
24	34	437	633	71	8	15	171	212	25
4. Reisijate vedu (1000) — Transport des voyageurs (1000).									
501	557	6 904	7 298	1 400	75	84	959	1 062	211
2	3	34	46	8	0,4	0,4	6	9	1,3
409	554	6 960	7 252	1 458	75	84	953	1 053	210
497	553	6 946	7 232	1 457	72	80	925	1 015	203
11 399	13 630	108 991	187 082	33 116	3 161	3 004	43 013	47 200	9 021
2 580	2 657	35 540	33 812	7 072	—	—	—	—	—
15	18	232	247	43	5	0	64	70	13
22,7	24,5	24,2	25,8	22,6	42,1	47,5	44,9	44,5	42,7
1,7	3	26	31	6,5	0,5	1	4,6	6	1,2
5	8	100	126	18	0,1	1,4	2	0,2	0,2
5. Veeervekoosseisu kasutamine (1000) — Exploitation du matériel roulant (1000).									
251	263	2 067	3 181	605	122	130	1 532	1 529	348
184	198	2 200	2 298	526	103	100	1 275	1 182	298
25	27	311	359	72	—	—	—	—	—
34	33	292	455	81	12	20	163	204	36
8	5	65	69	16	7	0	94	83	14
7 466	7 367	82 720	92 707	19 639	6 006	6 053	68 767	69 799	16 147
2 770	2 898	33 886	39 526	8 131	1 744	2 171	22 971	22 924	5 184
Dont	Vagunite-km — Voitures à voyageurs	4 687	4 400	48 834	53 271	11 558	4 352	3 887	45 796
Kesk. tlg. arv rong. — Moyen. des essieux par train	20,7	28,0	27,9	29,2	28,3	50,1	43,6	44,9	45,6
Sellest	Aurureisronges — Trains de voyageurs	25,1	21,2	23,6	23,6	24,2	44,3	38,2	37,2
	Elektroronges — Trains électriques	7,7	8,4	8,3	8,6	8,1	—	—	—
Bensiin-moot. ronges — Trains moteur (benz.)	3,6	4,2	4,3	4,1	3,2	—	—	—	—
Kaubaronges — Trains de marchand.	70,4	69,6	70,2	69,9	68,3	71,8	75,6	86,5	79,6
Dont	Tööronges — Trains ouvriers	62,9	25,2	61,4	46,7	62,2	85,1	30,7	58,3
Keskln. kaubar. bruttokaal maksulisest veost	470	472	462	413	447	197	176	178	182

*) Kitsarööpmelisel on teljekooremat arvestatud ühe teljepaari peale.

Tab. 7. Tallinna sadama tegevus aprillis 1933 a.
Mouvement du port de Tallinn en avril 1933.

Rahvuslik lipp Pavillons nationaux	Üldse Grand total				Rootsimaalit-le De-vers Surde				Saksamaalit-le De-vers Allemagne				Soomemaalit-le De-vers Finlande				Laevadega veetud Transport de		
	Arv Nombre	Maht Ton. net	Neist laaditudt ¹⁾		Arv Nombre	Maht Ton. net	Neist laaditudt		Arv Nombre	Maht Ton. net	Neist laaditudt		Arv Nombre	Maht Ton. net	Neist laaditudt		Reisijaid (arv) Voya- geurs (nombre)	Kapu (ton- nides) Marchan- (tonnes)	
			Arv	Maht Ton. net			Arv	Maht Ton. net			Arv	Maht Ton. net			Arv	Maht Ton. net			
I. SAABUNUD LAEVAD — VÄLISSÖIT — I. ENTRÉES — LONG COURS																			
Eesti	9	5 423	2	996	3	3 496	1	189							1	5			
Sell. aur.-Dont bat. à vap.	5	5 408	2	990	1	189	1	189										2 415	
Briti	2	2 008	1	1 004	—	—	—	—										1 200	
Norra	1	253	—	—	—	—	—	—	1	253	—	—	—	—				45	
Prantsuse	1	813	1	813	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				6 1 090	
Poola	2	1 516	2	1 516	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				1 316	
Rootsi	6	1 799	6	1 799	3	604	3	604			12	7 261	8	4 427	5	3 510	5	3 510	
Saksa	21	13 172	17	10 338	—	—	—	—		2	2 321	2	2 321	8	4 329	6	3 043	230	4 687
Soome	13	7 471	10	6 180	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—	316	287	
Taani	2	1 322	2	1 322	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—	1	1 157	
Kokku — Total	57	33 782	41	23 071	6	4 100	4	793	15	9 835	10	6 748	14	7 844	11	6 553	556	11 107	
1/I — 30/IV 1933	196	133 131	150	44 589	17	7 645	14	3 594	57	38 524	16	30 470	41	25 540	32	20 467	1 181	32 025	
Märts 1933	41	30 328	28	20 018	4	1 557	3	813	15	9 090	11	6 095	4	4 258	4	4 258	288	9 076	
Aprill 1932	51	39 826	41	28 141	8	2 452	8	2 452	15	11 948	15	11 948	8	6 203	7	4 922	511	15 255	
RANNASÖIT — CABOTAGE.																			
Rannasöit — Petit cabot.	43	2 942	33	2 859	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 212	
Aprill 1932	4	473	4	473	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	127	
II. VÄLJUNUD LAEVAD — VÄLISSÖIT — II. SORTIES — LONG COURS.																			
Eesti	18	3 750	13	3 178	4	984	3	711	—	—	—	—	—	8	623	5	342	24 3 806	
Sell. aur.-Dont bat. à vap.	6	2 567	6	2 567	3	711	3	711	—	—	—	—	—	—	—	—	16	3 700	
Briti	2	2 008	2	2 008	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 135	1 732	
Norra	2	097	2	097	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	98	
Prantsuse	1	813	1	813	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	581	
Poola	2	1 516	2	1 516	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	
Rootsi	5	1 647	3	1 383	4	818	2	554	—	—	10	5 920	10	5 920	4	2 890	4	2 890	
Saksa	24	14 719	23	14 062	—	—	—	—		3	3 002	3	3 602	7	2 855	5	2 845	127	7 530
Soome	12	7 273	10	7 263	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—	—	476	
Taani	2	1 322	2	1 322	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—	—	187	
Kokku — Total	68	34 045	58	32 542	8	1 802	5	1 265	13	9 522	13	9 522	19	6 374	14	6 083	573	15 590	
1/I — 30/IV 1933	195	121 839	109	113 926	21	5 305	13	3 475	49	33 214	49	33 214	46	22 821	32	19 772	1 666	51 722	
Märts 1933	36	24 218	33	23 240	5	1 411	2	432	12	7 429	12	7 429	4	4 258	4	4 258	279	12 634	
Aprill 1932	64	45 889	59	41 863	6	2 088	0	2 088	16	9 909	15	9 404	9	7 701	8	6 681	402	32 750	
RANNASÖIT — CABOTAGE.																			
Rannasöit — Petit cabot.	39	3 179	25	2 407	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	785	
Aprill 1932	13	1 238	8	900	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	515	

¹⁾ Chargé.

Tab. 8. Eesti Panga äriseis 30. aprillil 1933 a. (1000 kr).
Bilanç de la Banque d'Estonie le 30 avril 1933 (1000 kr).

Aktiva — Actif	1000 kr		%		Passiva — Passif	1000 kr		%		
	30.	IV	31.	III		30.	IV	31.	III	
Kattevara — Réserve	10 080	20 080	37,2	37,0	Põhikapital — Capital	5 000	5 000	9,3	9,2	
a) kuldrahas ja -kangidés — Or monnaies et or non monnayées	17 845	17 842	33,2	32,9	Tagavarakapital — Fonds de réserve	1 959	1 959	3,6	3,6	
b) välisraha — devis étrang. nettes	2 144	2 238	4,0	4,1	Jooksvad kohustused — Exigibilités courantes	44 520	45 044	82,9	83,0	
Vahetusrah — Pièce de mon. d'ap. est.	1 005	1 939	3,6	3,6	A. Pangatähed liikvel — Billets en circulation	31 530	31 088	58,7	57,3	
Siseväliskid — Effets intér. escompt.	8 388	8 597	15,6	15,8	B. Jooksvad arved — Dépôts à vue et comptes cour.	12 990	13 956	24,2	25,7	
a) kaubavekild — commerciaux	6 811	7 017	12,7	12,0	a) valitseuse — Etat	3 247	3 591	6,1	6,6	
b) põllumajandusl — agricoles	1 568	1 572	2,0	2,9	b) pankade — banques	7 105	7 237	13,2	13,3	
c) metsatööstusl — rel. au com. de bois	9	8	0,0	0,0	c) teised — divers	2 688	3 128	4,9	5,8	
Laenud — Prêts et avances	4 100	4 100	7,6	7,0	Muud passivad — Passifs divers	2 267	2 248	4,2	4,2	
valitusole — à l'Etat	4 100	4 100	7,6	7,0						
teistele — divers	1) 8 793	2) 8 884	10,4	16,4						
Kinnis- ja vallasvara — Propri. im. et mat.	2 077	2 077	3,0	3,8						
Muud aktivid — Autres actifs	8 494	8 574	15,8	15,8						
Kokku — Total	53 746	54 251	100	100	Kokku — Total	53 746	54 251	100	100	
Kattevara vahelkord jooksvate kohustustega	30. IV 33 a.	44,90 %	— Proportion des réserves par rapport aux exigibilités courantes: 44,90			31. III 33,	44,58 %	— 44,58		
" " " " "	" " " " "	" " " " "				" " " " "	" " " " "			

¹⁾ Selles summas Vab. Val. poolt garanteeritud laene (tuh. kr.) 3 789.
²⁾ " " " " " 3 743.

Tab. 14. Vabariigi piiridest ülesõitnute arv aprillis 1933 a.
Nombre de personnes ayant passé les confins de la République en avril 1933.

	Sissesõitn. Entries	Väljasõitn. Sorties	Reisikaartidega — Cart. de voyage		134	206
			Eesti	Soome		
Välspassidega Passeports pour l'étranger	Riikkonduse järgi D'après la sujexion		Sisepassidega — Passeports ordin.		8 728	8 720
Eesti — <i>Estonie</i>	428	442	Eesti — <i>Estoniens</i>	Läti — <i>Lettons</i>	5 116	4 946
Ameerika Ühendr. — <i>États-Unis</i>	27	20				
Austria — <i>Autriche</i>	7	10				
Belgia — <i>Belgique</i>	2	2				
Danzig — <i>Dantzig</i>	1	2				
Herzegowina — <i>Suisse</i>	5	10				
Hinna — <i>Chine</i>	—	—				
Hispaania — <i>Espagne</i>	—	—				
Hollandi — <i>Pays-Bas</i>	7	9				
Inglise — <i>Angleterre</i>	52	46				
Itaalia — <i>Italie</i>	13	15				
Jaapan — <i>Japon</i>	2	2				
Kanada — <i>Canada</i>	5	4				
Kreeka — <i>Grèce</i>	1	2				
Leedu — <i>Lithuanie</i>	56	25				
L.-Slavia — <i>Yugoslavie</i>	1	1				
Läti — <i>Lettonie</i>	107	153				
Norra — <i>Norvège</i>	2	1				
N.S.V.L. (Vene) — <i>U.R.S.S.</i>	86	90				
Poola — <i>Pologne</i>	26	23				
Prantsus — <i>France</i>	13	8				
Rumeenia — <i>Roumanie</i>	3	3				
Rootsi — <i>Suède</i>	27	31				
Saksa — <i>Allemagne</i>	144	163				
Soome — <i>Finnlande</i>	120	110				
Taani — <i>Danemark</i>	27	18				
Tšehhoslovakkia — <i>Tchécoslovaquie</i>	8	6				
Türgi — <i>Turquie</i>	—	—				
Ungari — <i>Hongrie</i>	10	8				
Muid rihgad — <i>Autres pays</i>	7	4				
Riiklikuseta — <i>N'ayant avec. sujet</i>	19	17				
Pilipunktide järgi D'après les cordons de la frontière			Pilipunktide järgi D'après les cordons de la frontière			
Tallinn	420	380	Tallinn	52	60	
Valga	584	657	Valga	1 206	1 243	
Narva	125	126	Narva			
Mäksaküla	7	13	Mäksaküla			
Haapsalu	—	—	Haapsalu			
Paldiski	7	7	Paldiski			
Pärnu	1	—	Pärnu			
Kuressaare (ka Ruhun)	—	—	Kuressaare (ka Ruhun)			
Kolküla	—	—	Kolküla			
Kunda	1	—	Kunda			
Loksa	—	—	Loksa			
Pilivalvepunktid — D'après les cordons de la garde-frontière			Pilivalvepunktid — D'après les cordons de la garde-frontière			
Kokku — Total	1 206	1 243	Kokku — Total			
Reisikaartidega — Cart. de voyage			Reisikaartidega — Cart. de voyage			
Tallinn	257	267	Tallinn			
Teised punktid	13	51	Teised punktid			
Kokku — Total	270	318	Kokku — Total			
Sisepassidega — Passeports ordin.			Sisepassidega — Passeports ordin.			
Tallinn	5	5	Tallinn			
Valka	1 151	986	Valka			
Möbsaküla	178	212	Möbsaküla			
Pärnu	—	—	Pärnu			
Kolküla	103	122	Kolküla			
Mõniste	62	57	Mõniste			
Kuressaare	—	—	Kuressaare			
Pilivalvepunktid	12 345	12 284	Pilivalvepunktid			
Kokku — Total	13 844	13 666	Kokku — Total			
Üldse — Gr. total	15 320	15 227	Üldse — Gr. total			
Märts 1933 a.	11 882	12 142	Märts 1933 a.			
1./I. — 30./IV. 1933 a.	50 523	50 888	1./I. — 30./IV. 1933 a.			
Aprill 1932 a.	15 287	15 197	Aprill 1932 a.			

Tab. 15. Linnade rahvastik aprillis 1933 a.
Mouvement de la population dans les villes en avril 1933.

Registreeritud elanikkude arv 1. aprilliks 1933 a. Nombre de la population au 1/IV 1933	Sisseregistreeritud Enrégistrées						Väljaregistreeritud Rayés des listes						Registreeritud elanikkude arv 1. maiks 1933 a. Nombre de la population au 1/V 1933							
	Sündinud Nais- sances		Sisse- söitnud Arrières		Teise kor- teri sisse- kollайд Change- ment du logement		Survinud Décès		Välja- söitnud Départs		Teadma- kuu Inconnu		Korterist välja- kollайд Change- ment du logement							
	Kokku	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Kokku	M.	N.		
Tallinn	135 738	59 719	76 019	27	42	763	661	1 935	2 287	05	83	740	711	723	787	1 368	1 728	195 242	59 542	75 700
Kaapsalu	4 562	1 902	2 060	3	1	32	38	47	43	1	2	33	35	—	—	47	43	4 565	1 903	2 062
Kuressaare	4 419	2 020	2 300	2	1	30	36	20	33	1	3	47	29	—	—	20	33	4 408	2 004	2 404
Narva	24 627	10 748	13 870	7	5	73	94	228	305	9	11	117	124	25	15	221	300	24 517	10 684	13 893
Nõmme	13 827	6 217	7 610	3	8	242	205	59	04	12	11	98	104	24	40	40	49	6 347	7 803	7 803
Paide	3 341	1 475	1 800	1	1	15	10	36	40	—	—	20	27	—	—	36	46	3 321	1 471	1 850
Paldiski	1 016	506	510	—	—	3	5	4	2	—	—	2	4	—	—	4	2	1 018	507	511
Petseli	4 607	2 217	2 480	1	3	32	41	52	49	2	2	30	38	—	—	52	49	4 702	2 213	2 484
Pärnu	20 274	8 682	11 502	7	4	223	182	193	267	12	14	142	141	8	12	193	267	20 361	8 750	11 011
Põtsamaa	3 323	1 526	1 706	—	—	25	21	13	19	4	2	36	44	6	1	13	19	3 275	1 505	1 770
Rakvere	12 497	5 274	7 223	4	2	70	66	110	155	6	3	53	53	1	—	109	140	12 539	5 208	7 241
Tapa	4 851	2 108	2 243	3	2	43	39	45	41	1	3	18	14	0	1	42	41	4 398	2 132	2 268
Tartu	74 366	32 117	42 240	16	20	470	415	530	626	39	37	270	268	129	157	558	680	74 319	32 142	42 177
Tõrva	2 004	1 094	1 510	—	1	12	11	16	17	1	3	18	17	—	—	16	19	2 586	1 086	1 500
Türi	3 182	1 420	1 702	1	4	15	19	17	27	—	1	11	13	—	—	17	27	3 190	1 425	1 771
Valga	11 008	4 808	6 110	4	7	55	58	94	118	9	10	50	82	1	—	96	127	10 969	4 805	6 074
Viljandi	12 744	5 016	6 828	2	—	83	77	87	137	7	6	81	110	—	—	87	137	12 702	5 913	6 789
Võru	5 017	2 374	2 043	1	1	25	36	38	42	5	7	48	47	7	10	34	29	4 978	2 349	2 629
Kokku — Total	341 592	150 313	191 379	82	111	2 211	2 104	3 532	4 308	174	198	1 815	1 861	930	1 023	2 948	3 745	341 246	150 171	191 073
				193	4 315	7 840		372	3 676		1 953			6 693						
Keskmine 1/I-30/IV 1933 a.	341 501	150 151	191 360	110	111	2 356	2 278	4 190	5 203	171	196	1 744	1 700	1 386	1 507	3 249	4 056	341 056	150 263	191 303
Märts 1933 a.	342 238	150 502	191 736	114	108	2 282	2 053	4 166	5 375	191	246	1 030	1 620	1 453	1 750	3 247	4 278	341 002	150 223	191 370
April 1932 a.	339 428	149 820	180 590	190	220	2 594	2 454	4 450	5 737	200	187	2 387	2 263	1 015	1 220	3 867	4 083	338 957	149 600	189 257

Tab. 26. Turuhinnad aprillis 1933 a. — Prix de détail en avril 1933.

Märkusi: Kursiiviga — kaupluste väikemüügilinnad — *Chiffres en italique désignent les prix en magasins et boutiques*

M a r k u s : Kursiilviga — kaupluste väikemüügilinn
1) — boîte, 2) — paire, 3) — paguet, 4) — rukkiöled.

Tab. 29. Töötürg märtsis 1933 a. — *Marché du travail en mars 1933.*

Tab. 30. Tööstusettevõtted ja töölolu 1-ks aprilliks 1933 a.

Tähtsamad Eesti majandus- ja ühiskondliku elu nähtused 1922—33 a.

Rahandus (milj. kr¹) — Finance (en

	Lihivel olev raha (kru 1-kra) Circulation fiduciaire (au 1 de mois)	Pangad (kru 1-kra) Banques (au 1 du mois)												Pankade vaheline arvekoda Mouvement de la chambre de compensation				
		Eesti mängu lähed Billets de la Banque d'Estonie			Vahetusrahad Monnaie et billets subsidiaires			Lihivel raha ja vahetusrahad Circulation fiduciaire et monnaie etc subsidiaires			Ariseis—Bilans			Hoitusum.—Dépôts			Laiend—Prêts	
	Kokku 1. I kuni viimase andmetega kuuni incl.	1932 Jaanuar — Janvier	1932 Veebruar — Février	1932 Märts — Mars	1932 April — Avril	1932 Mai — Mai	1932 Juuni — Juin	1932 Juuli — Juillet	1932 August — Août	1932 Septembar — Septembre	1932 Oktober — Octobre	1932 November — Novembre	1932 Detsember — Décembre	Kokku 1. I kuni viimase andmetega kuuni incl.	1933 Jaanuar — Janvier	1933 Veebruar — Février	1933 Märts — Mars	1933 April — Avril . . . . .
Keskmiselt kuus	1922	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Moyenne mens.	1923	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1924	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1925	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1926	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1927	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1928	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1929	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1930	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1931	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1932	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kokku 1. I kuni viimase andmetega kuuni incl.	1932 Jaanuar — Janvier	35,1	4,3	2,8	1,7	39,4	6,4	65,1	84,7	41,3	8,7	35,9	23,9	24,1	60,2	27,3	4 083	7,9
Veebruar — Février	34,4	4,2	2,7	1,9	38,0	6,1	60,5	83,4	40,5	8,4	34,0	22,8	22,4	60,2	27,0	3 282	6,0	
Märts — Mars	34,5	4,2	2,7	1,8	38,7	—	60,2	82,6	30,6	8,7	33,0	21,8	22,7	60,2	26,5	3 367	6,3	
Aprill — Avril	34,0	4,3	2,8	1,8	38,3	5,9	61,0	82,6	40,8	9,6	33,2	22,4	23,6	58,7	26,0	3 501	7,5	
Mai — Mai	33,5	4,2	2,8	1,8	37,7	5,3	60,7	83,1	40,6	9,0	33,1	22,4	24,1	58,3	26,0	3 434	7,1	
Juuni — Juin	32,2	4,1	2,7	1,9	36,3	6,0	55,2	82,6	40,0	9,0	33,3	22,5	22,5	57,7	25,5	3 386	7,3	
Juuli — Juillet	31,3	4,1	2,7	1,9	36,4	5,9	55,1	81,8	40,7	9,1	33,4	22,3	22,5	57,6	25,4	3 290	7,6	
August — Août	31,7	4,3	2,8	1,9	36,0	5,4	54,9	80,8	40,3	8,8	32,6	21,1	22,6	57,3	25,2	3 251	6,7	
Septembar — Septembre	31,4	4,3	2,8	1,7	35,7	4,0	54,1	79,8	39,8	8,1	31,5	21,7	22,4	56,7	24,9	3 221	6,4	
Oktober — Octobre	32,1	4,4	2,9	1,0	36,5	5,0	55,0	79,7	39,7	8,0	30,6	21,4	23,3	56,4	24,6	3 530	7,3	
November — Novembre	32,9	4,1	3,0	1,4	37,3	5,4	54,8	79,0	30,2	8,2	29,7	20,9	22,9	55,6	24,2	3 434	7,1	
Detsember — Décembre	31,9	4,3	3,0	1,5	36,2	5,4	53,8	78,9	30,1	8,0	29,7	21,1	21,8	55,1	23,9	3 163	7,3	
1933 Jaanuar — Janvier	31,2	4,3	2,8	1,6	35,5	—	54,8	78,8	30,1	9,0	29,0	22,0	22,0	56,0	23,5	6 635	6,6	
Veebruar — Février	30,2	4,2	2,8	1,5	34,7	4,1	53,4	78,6	29,9	9,6	28,6	21,4	21,4	54,8	23,2	3 480	5,4	
Märts — Mars	31,2	4,3	3,0	1,7	35,6	—	53,8	78,5	29,9	9,9	28,6	22,2	22,2	54,6	23,0	3 143	7,2	
Aprill — Avril	31,1	4,2	3,0	1,9	35,4	—	54,3	78,4	29,9	10,4	29,6	21,6	21,6	54,4	22,8	—	—	

Väliskaubandus (järg) —

	tuh. kr. (en 1 000 kr.)	Tähtsamad väljaevoained (tonnides) — Articles princip. d'export. (en tonnes)												Tähtsamad sisseveoained (tuh. kr.) — Articles principaux d'import. (en tonnes)					
		Sement Ciment	Tuletkud Atnametles	Lina Lith	Sement Ciment	Beurre	Või	Kartulid Pommes de terre	Teravili Cételettes	Jahn Purines	Herringad Harengs	Subkur Saure	Tubak Tabac	Puurvili Caoutchouc	Puurviliarille Tissus de coton	Villane rüle Tissus de laine	Raud ja teras Fer et acier	Kivitistli ja kohle Houille et coke	
	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57		
Keskmiselt kuus	1922	82	8	806	1 729	88	311	3 884	121	364	04	416	85	147	197	172	183	208	
Moyenne mens.	1923	77	24	777	1 676	195	347	1 218	577	267	168	445	92	907	492	127	106	257	
1924	157	58	860	3 771	266	823	1 705	1 043	236	184	579	110	897	178	121	101	257		
1925	102	97	631	3 434	537	1 096	1 930	1 134	317	272	440	137	1 207	267	122	203	198		
1926	170	93	861	4 272	724	884	899	1 233	197	277	492	154	761	218	204	211	205		
1927	125	79	733	3 233	826	1 340	2 971	879	178	592	85	752	243	289	335	178	436		
1928	81	66	469	2 087	935	1 960	3 172	1 589	183	247	586	96	916	338	435	300	146		
1929	72	77	480	1 069	1 030	1 850	1 112	1 570	153	221	490	105	938	258	349	321	168		
1930	44	57	401	1 184	1 172	2 065	936	920	113	136	424	99	687	168	234	287	138		
1931	37	24	340	1 180	1 204	1 869	2 208	101	32	68	316	81	281	108	176	184	103		
1932	10	14	274	300	1 044	1 757	1 408	47	2	9	178	48	209	108	15	152	47		
Kokku 1. I kuni viimase andmetega kuuni incl.	1932 Jaanuar — Janvier	10	14	4 195	2 051	1 426	3 240	206	23	40	515	125	551	494	132	288	183		
1933 Jaanuar — Janvier	19	29	1 118	651	999	—	288	—	—	40	334	137	484	195	3	366	170		
Kokku 1. I kuni viimase andmetega kuuni incl.	1932 Veebruar — Février	20	40	418	16	516	—	1 226	64	6	18	274	49	251	120	94	78		
Veebruar — Février	1	12	520	33	461	—	1 386	60	2	5	100	39	174	84	31	97	25		
Märts — Mars	8	14	574	246	459	2	628	82	15	19	81	37	126	230	7	63	69		
Aprill — Avril	12	16	323	344	941	—	2 449	154	0,0	4	108	50	368	165	11	176	28		
Mai — Mai	24	19	105	737	1 287	1 449	5 024	160	—	0,4	175	61	240	87	10	173	82		
Juuni — Juin	20	11	229	623	1 037	2 343	3 209	30	—	2	328	61	168	19	6	301	23		
Juuli — Juillet	16	11	268	508	1 050	4 347	215	—	0,4	1	9	102	49	205	76	0,1	180	30	
August — Août	12	12	255	377	1 444	8 324	19	—	—	1	20	102	37	182	96	3	162	45	
Septembar — Septembre	12	12	227	382	1 430	4 815	47	—	—	3	20	102	37	182	96	3	162	45	
Oktober — Octobre	6	14	54	187	1 293	3 462	868	—	—	0,0	163	52	128	104	0,4	113	41		
November — Novembre	1	15	32	33	649	1 229	680	—	0,4	3	162	53	146	117	3	172	56		
Detsember — Décembre	1	2	303	115	476	109	202	—	—	0,0	140	28	242	147	3	147	58		
1933 Jaanuar — Janvier	0,4	10	286	16	353	—	36	—	—	0,4	101	54	104	97	1	160	92		
Veebruar — Février	3	11	346	91	342	—	133	—	—	115	37	150	55	1	121	67			
Märts — Mars	16	8	486	554	304	—	120	—	—	0,2	118	46	140	43	1	78	11		

*) 1 aprillist. *) Ilma Eesti panga kassades olnud vahetusaralista.

**) Ühes Valitsuse laenuga.

Données principales concernant la vie économique et sociale de l'Estonie 1922—1933.

millions kr.)			Väliskaubandus—Commerce extérieur																								
Protestitud vekslid Efets prot.	Rahakurss (ostjad) Cours du change	Summa—Montant	Sellest—Dont			Tähtsamad väljaveoained (tuh. kr.)										Articles principaux d'exportation (en 1 000 kr.)											
			100 Dollar (kr.)	100 dollar (kr.)	100 milj. sterling (kr.)	100 milj. sterling (kr.)	Total (en 1 000 cour.)	Väljavõudu Importation	Väljavõudu Exportation	% sissevõest l'importation	% sissevõest l'exportation	Väljavõudu tn. Importation (en tn.)	Väljavõudu tn. Exportation (en tn.)	Munad—Onus	Kuriolid—Pommes de terre	Vgl.—Beurre	Pomes Vanales	Tornvalud Cire brûlés	puusasulused Produits de bois	Viineer (paid)—Ja Ipobihind)—Piique tootsid ja tootsimis toidu ja tootsimis toidu	Ajaleha tridi- paber—Papier	Lih—Lin	Tatuk—Roupe	Puuvilagine ja milt Eté de coton	Puuvillarie Tissus de coton	Lihmire ja lame Tissus de lin gross	
15	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	
...	...	340	1 506	8 667	4 657	4 010	—	26 246	25 642	177	19	113	99	20	402	232	479	823	19	44	339	—	—	—	—	—	
1 038	0,4	345	1 570	12 537	7 777	4 760	—	29 340	23 204	461	31	48	58	40	894	226	439	904	51	131	533	139	—	—	—	—	
2 147	1,9	380	1 721	13 392	6 837	6 555	—	29 298	31 364	816	92	117	79	65	1 080	363	449	1 409	70	304	605	237	—	—	—	—	
2 457	0,9	372	1 798	16 090	8 046	8 053	—	30 512	31 245	1 775	126	142	162	62	1 014	367	853	1 072	33	550	818	79	—	—	—	—	
3 400	0,8	372	1 808	15 984	7 064	8 020	—	32 750	38 521	1 981	77	42	252	75	1 109	368	748	976	80	307	732	57	—	—	—	—	
3 900	0,9	372	1 812	18 850	8 035	8 815	—	30 762	43 765	2 305	134	195	392	110	1 175	414	597	864	70	375	727	90	—	—	—	—	
3 763	0,9	372	1 813	21 540	10 948	10 592	—	39 135	49 259	2 755	196	324	429	161	1 793	463	558	762	55	388	785	70	—	—	—	—	
6 982	1,6	374	1 817	20 037	10 248	9 780	—	41 754	37 016	2 059	195	94	286	153	1 225	405	463	712	55	542	745	104	—	—	—	—	
7 690	1,6	374	1 821	16 234	8 198	8 086	—	41 882	32 134	2 630	175	47	178	95	789	363	449	332	12	507	565	136	—	—	—	—	
7 429	1,6	374	1 706	11 025	5 102	5 923	—	30 997	33 951	2 138	119	108	219	46	473	239	210	152	9	122	279	58	—	—	—	—	
5 367	1,0	372	1 246	6 619	3 072	3 545	—	19 405	20 892	1 203	91	61	209	17	196	173	72	127	8	60	163	35	—	—	—	—	
21 047	3,7	—	—	16 750	8 583	8 167	—	48 705	88 620	2 248	0,1	157	880	41	202	565	207	701	35	130	511	119	—	—	—	—	
10 666	2,0	—	—	12 302	6 115	6 247	—	30 952	35 913	840	—	8	820	88	206	407	107	551	32	152	571	98	—	—	—	—	
7 913	1,8	372	1 800	2 735	6 330	3 721	2 000	70	23 315	12 460	691	—	58	105	6	73	238	61	184	7	35	134	98	—	—	—	—
6 768	1,2	372	1 820	1 281	5 458	2 358	3 100	131	9 930	13 752	810	—	60	86	—	77	279	83	240	12	37	267	44	—	—	—	—
6 366	1,2	372	1 800	1 337	4 962	2 504	2 458	93	15 400	12 408	747	0,1	30	189	35	52	48	63	277	16	67	110	23	—	—	—	—
6 068	1,1	372	1 800	1 302	5 735	3 817	3 818	100	20 968	18 500	1 287	—	121	298	—	152	259	73	158	14	88	245	42	—	—	—	—
5 656	1,1	370	1 840	1 356	6 985	3 272	3 066	112	24 902	21 551	1 593	53	275	260	12	183	209	64	46	5	83	141	43	—	—	—	—
5 248	0,8	370	1 840	7 350	3 281	4 089	125	18 464	27 804	1 774	0,2	142	141	13	239	183	84	97	5	70	202	34	—	—	—	—	
5 072	0,9	372	1 811	7 531	2 616	4 965	100	19 840	32 404	2 180	182	6	256	22	548	115	56	117	3	63	136	20	—	—	—	—	
4 626	0,8	372	1 788	1 280	4 622	3 834	3 834	114	21 683	23 880	1 600	157	0,5	98	14	324	200	60	105	2	63	76	17	—	—	—	—
4 277	0,9	372	1 788	1 288	7 440	3 163	4 277	135	17 961	28 781	1 736	258	1	213	53	205	200	74	105	26	80	106	47	—	—	—	—
4 388	0,9	372	1 261	8 683	2 818	4 050	144	10 135	24 323	1 606	241	13	247	32	172	99	78	29	3	88	105	43	—	—	—	—	
4 256	0,7	372	1 216	6 163	3 172	2 991	94	23 510	22 923	927	103	10	260	2	138	126	83	15	1	55	202	33	—	—	—	—	
3 777	0,8	374	1 217	2 914	5 894	2 970	2 914	98	17 657	18 903	544	0	6	371	17	140	165	80	151	1	87	241	35	—	—	—	—
3 827	0,8	374	1 217	2 550	4 602	2 609	1 993	70	18 427	11 918	334	—	3	212	2	76	134	54	188	13	50	139	31	—	—	—	—
3 162	0,6	372	1 268	7 3789	1 699	2 090	123	12 404	12 371	281	—	3	108	36	50	123	56	178	1	40	177	24	—	—	—	—	
3 677	0,6	370	1 270	3 971	1 807	2 164	120	0 121	11 624	231	—	4	240	48	71	150	57	235	28	62	255	43	—	—	—	—	
...	...	1 268	4	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

Commerce extérieur (suite)

d'importation en (1 000 kr.)			Tähtsamad väljaveoained (tonnides) Articles principaux d'import. (en tonnes)											Luarööpmeline—Voie large							Kitsarööpmeline Voie étroite			
Natufa grassiin Naphtha et huile Pétrole	Västabised Eggnais	Kumiai kum- misadusid Cachetoids et articles en cachetoids	Teravalli Olefides	Jahu Farines	Hearingas Harengas	Suhkur Sucre	Kivilisi ja koks Huile et cok	Reislate arv (tuh.) — Number Reislate km (tuh.) — Kilometres Võrakegs — km (million)	Transit (tonnides) Transit (en tonnes)	Reislate arv (tuh.) — Number Reislate km (tuh.) — Kilometres Trafic, d. mar- chandise échustes — kilometers (mil- lion)	Kaubavedu Traffic, d. mar- chandise échustes — kilometers (mil- lion)	Reislate arv (tuh.) — Number Reislate km (tuh.) — Kilometres Trafic des mar- chandise échustes — kilometers (mil- lion)	Kaubavedu Trafic d. mar- chandise échustes — kilometers (mil- lion)	Reislate arv (tuh.) — Number Reislate km (tuh.) — Kilometres Trafic des mar- chandise échustes — kilometers (mil- lion)	Kaubavedu Trafic d. mar- chandise échustes — kilometers (mil- lion)									
58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79			
12	67	30	89	43	986	1 218	542	1 220	281	7 094	28 816	298	17	94	105	15	76	41	93	41	41			
34	92	67	62	98	3 895	1 125	987	1 211	368	9 220	7 916	402	21	90	12	12	97	43	43	43	43			
23	152	109	71	88	6 540	789	667	1 322	236	8 306	13 491	381	18	100	12	12	97	50	50	50	50			
19	107	202	77	201	5 840	875	868	1 528	447	7 200	5 171	391	18	104	11	11	112	68	68	68	68			
22	122	156	111	222	7 152	580	988	1 788	387	7 607	6 527	377	17	117	13	13	116	116	116	116	116			
23	132	173	150	127	4 432	521	671	1 844	458	8 028	5 709	302	18	121	14	14	110	110	110	110	110			
19	132	240	182	214	8 022	602	930	2 053	449	7 933	3 560	411	18	152	16	16	118	118	118	118	118			
23	134	222	227	166	9 528	680	865	2 278	498	8 705	2 431	466	19	157	17	17	124	124	124	124	124			
21	157	183	168	122	8 267	465	543	2 520	406	7 067	3 531	421	17	142	16	16	109	109	109	109	109			
11	62	84	80	30	460	18	42	1 613	277	7 905	9 986	509	14	144	18	18	81	81	81	81	81			
21	114	68	148	106	1 960	162	207	3 605	627	14 270	3 803	1 400	33	333	36	36	211	211	211	211	211			
11	169	132	89	92	—	—	13	3 007	249	7 413	9 550	552	18	104	11	11	77	77	77	77	77			
7	56	4	41	30	622	45	97	1 404	241	2 668	5 538	485</												

Tähtsamad Eesti majandus- ja ühiskondliku elu nähtused 1922—1933 a. (järg)

Laevandus — Navigation										Kapitali emissioonid — Émissions des capitaux								
Vallssödit Long cours					Rannasödit Cabotage					Aktsiaselts ja osaühisusi — Sociétés par actions et anonymes								
Tallinna sadamasse Port de Tallinn	Teistesse sadamatesse Autres ports		Tallinna vana-ja uus- sadamasse Deux ports de Tallinn		Teistesse sadamatesse Autres ports		Austatud Sociétés fondées		Kapitali suurendat — Augmenta- tion de capitaux		Likvideeritud Liquidations		Kapitali vä- hendat — Diminu- nit. de fonds					
	arv n-bre	1000 ton.	arv n-bre	1000 ton.	arv n-bre	1000 ton.	arv n-bre	1000 ton.	Arv Nombre	Summa Mont. 1 000 kr. en 1 000 kr	Arv Nombre	Summa Mont. 1 000 kr. en 1 000 kr	Arv Nombre	Summa Mont. 1 000 kr. en 1 000 kr	Arv Nombre	Summa Mont. 1 000 kr. en 1 000 kr		
	in	77	78	79	60	81	62	83	81	85	80	82	88	89	90	91	92	
Keskmineku kuus 1920																		
Moyenne mens. 1921																		
1922	147	62	67	6	272	8	197	12	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1923	138	56	91	8	230	11	306	19	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1924	114	47	60	10	152	8	200	18	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1925	131	55	83	9	146	8	373	22	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
1926	110	48	98	12	127	7	346	20	5,3	152	1,1	203	0,7	55	0,1	3	3	3
1927	125	59	97	12	122	7	388	21	5,3	141	1,2	48	0,7	74	—	—	—	—
1928	133	68	101	14	108	7	403	23	5,3	404	1,7	147	0,8	86	0,3	155	—	—
1929	133	65	75	10	125	8	402	25	5,4	217	1,3	188	0,9	52	0,3	57	—	—
1930	144	73	77	9	121	8	406	25	1,7	150	0,5	20	0,3	181	0,2	18	—	—
1931	189	72	102	10	118	7	314	20	0,9	243	0,5	32	0,8	170	0,3	25	—	—
1932	104	61	88	5	120	6	321	18	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Kokku 1. I kuni viimase 1932 andmetega kuuni incl. 1933	167	110	10	—	13	1	41	1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
andmetega kuuni incl. 1933	139	99	25	1	15	1	108	4	1	100	—	—	—	—	—	—	—	—
1931 Detsember — Décembre	182	60	41	5	24	3	143	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1932 Jaanuar — Janvier	76	44	10	—	9	1	27	1	—	—	1	150	—	—	—	—	—	—
Veebruar — Février	47	34	—	—	4	—	14	—	—	—	1	400	—	—	100	—	—	—
Märts — Mars	44	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	280	—	—
April — Avril	51	40	7	—	4	1	92	3	2	150	—	—	—	—	—	—	—	—
Mai — Mai	125	72	133	4	128	9	460	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Juuni — Juin	147	81	158	7	326	15	642	36	1	100	—	—	—	—	—	—	—	—
Juuli — Juillet	140	77	115	14	283	15	507	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
August — Août	143	103	91	11	266	12	564	36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
September — Septembre	127	61	89	6	208	9	484	25	1	50	—	—	—	—	—	—	—	—
Októober — Octobre	180	66	173	7	182	6	463	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
November — Novembre	113	50	178	10	54	5	358	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Detsember — Décembre	99	65	96	2	21	3	244	15	1	30	1	10	—	—	—	—	—	—
1933 Jaanuar — Janvier	61	38	24	1	10	1	103	4	—	—	1	70	—	—	1	148	—	—
Veebruar — Février	37	31	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	2	13	—	—
Märts — Mars	41	30	—	2	—	2	—	2	—	100	—	—	—	—	6	201	—	—
Demograafia — Démographie										Loomataudit — Épidooties								
Rahvalliklemine linnades Mouvement de la population dans les villes										Pliripunktid, kaudu Par les cordons de la frontière								
Saarelindud Naissances	Siseesinduid Arrives		Korteri sissekoju- hoidi — Changem- ent du logement		Surnuid Déces		Välijasöötuid Départs		Teadmata kuulu- miseni		Korteri väljaviili- koidjaid — Changem- ent du logement		Siseesinduid Arrivés		Välijasöötuid Départs		Põrmataud — Andruz	
	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	
Keskmineku kuus 1913																		
Moyenne mens. 1921																		
1922										2 000	2 528	123	48	69	921	253		
1923										3 310	3 172	75	9	17	280	301		
1924										2 044	2 978	80	16	49	290	514		
1925	171	10 579	6 260	277	10 006	974	5 016	2 000	3 268	65	7	144	245	581				
1926	199	9 573	6 596	313	8 774	988	5 051	10 617	10 855	120	8	126	155	1 108				
1927	193	10 412	8 057	326	9 073	1 334	7 135	16 068	16 203	120	2	180	211	420				
1928	195	10 782	7 634	312	9 412	1 453	6 645	20 546	20 602	120		180	135	843				
1929	107	6 071	8 390	373	9 535	2 205	7 334	21 720	21 782	120	2	182	101	981				
1930	209	9 440	8 851	312	8 410	1 841	7 767	20 932	20 945	120		97	30	67	2 523			
1931	207	7 653	10 815	339	6 435	2 203	9 003	19 818	19 846	120	1	182	2	13	249			
1932	244	7 008	11 692	328	5 700	2 059	9 981	16 865	16 757	120	7	17	6	6	201			
Kokku 1. I kuni viimase 1932 andmetega kuuni incl. 1933																	104	104
andmetega kuuni incl. 1933																	14	122
1931 Detsember — Décembre	236	6 275	11 130	340	4 570	2 286	10 226	15 767	15 874	236		2	24	47				
1932 Jaanuar — Janvier	218	6 300	10 265	311	4 224	1 909	8 684	14 179	13 896	218		5	1	68				
Veebruar — Février	221	4 131	10 418	341	3 010	1 756	9 103	11 807	11 660	221		2	2	36				
Märts — Mars	276	3 041	9 568	384	3 607	1 920	7 820	15 115	14 000	276		3	3	38				
April — Avril	422	5 048	10 187	387	4 850	2 241	8 850	15 287	15 197	422		6	3	78				
Mai — Mai	182	6 275	10 772	369	6 518	3 935	8 452	20 015	20 055	182		7	7	8	153			
Juuni — Juin	166	8 250	11 550	332	9 833	3 430	9 039	23 508	22 847	166		9	6	273				
Juuli — Juillet	177	7 822	10 413	307	7 024	2 675	8 838	22 488	22 444	177		23	6	584				
August — Août	201	10 207	12 588	281	10 068	2 778	10 378	22 940	22 981	201		12	10	9	18	902		
September — Septembre	201	11 758	14 845	250	5 946	2 788	12 271	15 175	15 665	201		13	10	10	10	538		
Októober — Octobre	211	7 787	14 049	307	4 920	2 943	12 889	14 366	14 187	211		7	7	4	4	409		
November — Novembre	234	6 859	13 598	325	4 286	2 562	11 706	13 594	13 604	234		6	6	1	1	121		
Detsember — Décembre	405	6 707	11 457	364	4 995	2 888	11 142	13 901	13 565	405		1	1	4	4	68		
1933 Jaanuar — Janvier	275	5 874	10 934	346	3 889	4 615	7 830	12 388	12 486	275		1	1	4	4	36		
Veebruar — Février	104	4 030	9 281	312	2 660	2 162	7 671	10 983	11 023	104		1	1	4	4	36		
Märts — Mars	223	4 315	9 541	437	3 550	3 203	7 525	11 882	12 142	223		1	1	4	4	36		
April — Avril	198	4 315	7 840	372	8 076	1 953	6 693	15 320	15 227	198		1	1	4	4	36		

Données principales concernant la vie économique et sociale de l'Estonie 1922—1933 (suite).

Tööstus — Industrie¹⁾

Hulgakasutuse lälikmeli Mehed Mehed des coïtes — maladie	Töötajate arv suurtööstuses N. des travailleurs dans les grandes entreprises			Tööbörside tegevus Activité des bourses du travail			Töodang (aktiivsustatud ettevõtted) Production des entreprises soumises à l'accise		
	Üldarv Nombre total	Vilmasel kuiupäeval Au dernier du mois	Neist töölisi Dont ouvriers	Üldarv Nombre total	Vilmasel kuiupäeval Au dernier du mois	Registreeritud töö võid — Chômeurs energiasest	Töötaja arv vilma- sel kaupmeiev N. des chômeurs au dernier du mois	Vabatachade arv paates viciantes	Vabatachade arv vilmasel kaupmeiev N. des places vici- au dernier du mois
92	98	94	95	96	97	98	99	100	101
19 499	...	...	...	...	...	...	...	...	102
24 634	...	...	...	...	1 810	945	603	152	104
38 359	...	30 439 ²⁾	...	...	1 687	746	612	170	105
33 665	...	29 000	...	...	3 993	2 814	771	163	106
34 349	...	29 815	...	...	5 089	2 406	1 870	301	1531
37 004	...	30 887 ³⁾	...	...	4 041	2 145	1 819	314	1 002
37 047	324 67	30 064	28 613	26 339	5 105	2 057	1 272	138	1 110
38 489	339 83	31 602	30 071	27 788	4 249	2 629	1 125	143	943
41 459	847 17	32 327	30 761	28 462	5 640	3 181	1 495	255	1 248
41 078	33 909	30 990	29 120	27 208	5 216	3 089	1 454	216	1 199
38 125	30 042	28 420	26 754	24 843	6 333	3 642	1 898	157	1 740
37 169	27 648	26 129	24 231	22 700	11 556	7 121	2 907	303	2 425
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
37 196	27 562	25 295	24 014	21 851	12 791	9 055	2 951	43	2 870
34 951	26 287	25 309	22 785	21 887	14 008	9 318	3 349	241	2 733
35 688	26 558	25 714	23 066	22 278	13 692	9 096	2 723	14	2 694
36 352	26 653	25 508	23 191	22 125	14 168	8 395	3 847	24	3 766
37 107	27 491	24 477	24 030	23 116	13 802	6 029	4 601	213	4 227
38 168	30 042	28 648	26 554	25 202	10 136	4 896	2 359	112	2 202
39 306	30 552	28 784	27 019	25 859	6 800	3 187	967	36	931
39 321	39 941	26 636	26 459	23 291	4 502	2 022	756	35	721
37 475	27 753	25 782	24 408	22 491	4 870	3 258	512	7	506
36 576	27 087	25 479	23 750	22 225	7 746	5 057	1 000	985	752
36 485	26 692	25 370	23 888	22 125	11 351	8 901	2 159	798	1 220
36 728	26 016	25 287	23 318	22 054	17 860	10 715	6 086	398	4 484
37 920	26 007	24 553	22 789	21 326	19 841	13 727	5 766	796	4 915
37 889	25 760	24 495	22 433	21 210	22 254	16 511	6 540	796	4 399
39 425	26 031	25 015	22 657	21 695	24 077	15 437	6 505	1 202	5 573
—	29 390	25 478	22 989	22 121	23 805	14 512	6 043	487	5 262

Suurmuuhindliksaid (geom. keskm.) — N.-indices des prix de gros (moy. geom.)

1913 = 100

Toitained alinem.	Sisseveetavad alined Articles d'importation		Väljaveetavad alined Articles d'exportation		Sellest-Dont	Uldindeks N.-indice général	Toitained alinem.	Väljindeks N.-indice général	Tritius Alimentation		Korter Logement	Kitte ja väljus- — Chang. et edelläriige	Riilestus Habitation	Puhastus Hygi., du corps et nettoyage	Riilestus, liiku- mine, post Voyages, circu- lation, poste	Haridus Instructions	Lõbusust Divertissement	Maailm kaub- and ja tarbe Autres dépenses	Uldindeks N.-indice général	
	Sellest edalm.	Denrées fond... Kaubad — Dent.	Kotku — Total	Denrées alimed. Matid, premières et prod. indust.																
192	126	127	125	129	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
96	68	120	119	108	97	128	195	119	113	98	123	98	*23	90	141	93	58	68	108	91
92	70	133	105	104	115	128	184	127	114	102	117	115	*34	86	135	89	56	83	106	102
94	79	142	103	108	117	118	235	127	116	100	110	106	*28	83	129	86	54	69	102	94
112	84	180	103	115	126	129	220	135	124	118	114	118	*31	83	151	100	75	94	138	91
108	83	154	99	109	114	121	143	120	114	110	108	118	*31	76	149	99	77	94	142	90
110	84	156	94	108	103	127	184	122	114	109	107	112	*40	80	147	95	78	94	142	92
108	84	185	87	106	128	189	228	141	121	117	111	120	*52	83	150	100	78	94	143	97
102	81	162	92	104	129	133	174	135	117	113	110	126	*52	95	150	100	78	94	143	107
91	75	123	88	93	102	126	117	114	102	96	104	103	*52	97	149	100	82	94	148	98
96	73	116	77	89	84	110	71	94	91	90	91	90	**103	80	147	99	83	94	143	102
101	82	101	70	86	66	66	78	83	81	80	142	70	141	99	82	91	157	104	94	104
94	72	104	72	85	73	104	66	85	84	86	80	145	78	145	100	83	94	148	104	95
94	72	101	75	86	70	102	62	88	85	82	87	145	76	145	100	83	94	143	104	95
96	75	99	73	85	75	102	59	85	86	86	81	145	75	145	100	83	94	151	104	96
100	80	100	72	87	74	100	73	85	86	87	84	145	75	145	100	83	94	159	106	97
100	80	105	71	87	67	98	69	84	84	83	83	145	75	145	100	83	94	156	106	97
100	80	106	71	87	64	97	64	78	83	82	81	144	75	141	100	83	94	159	106	96
101	81	106	70	87	62	94	61	76	81	81	80	144	65	141	100	83	94	150	103	95
106	88	107	70	88	64	94	61	76	83	85	80	144	66	141	100	83	94	159	104	96
106	89	102	68	87	61	94	61	76	81	83	79	80	139	70	141	99	83	94	159	103
103	85	98	68	85	61	93	68	78	81	82	79	79	139	70	141	99	83	94	159	103
103	85	101	68	86	63	92	70	76	81	83	78	77	139	68	141	99	79	94	159	102
103	85	97	68	86	66	91	73	78	82	84	79	76	139	68	140	96	79	94	159	101
102	84	96	69	85	61	91	74	75	81	81	79	75	135	64	136	96	79	94	159	100
105	89	95	69	86	63	90	70	76	82	83	78	75	130	68	134	89	79	94	158	98
102	89	94	68	85	66	90	82	78	82	84	78	74	125	61	134	89	79	94	158	97
100	90	95	68	84	63	89	81	76	80	81	77	75	125	58	131	89	79	94	158	97
100	90	104	68	85	57	88	82	78	79	78	77	78	125	50	131	89	79	94	158	96

Elurnaksumusindeksid (geom. keskm.)

Nombres-indices du coût de la vie (moy. geom.)

1913 = 100	Lõhesuurustus Veine (tl.) Vesi (kl.)	Puhastus (ton.) Tüdruk (ton.)	Tabakat (ton.) Tüdruk (ton.)	Parloose (mill. tkt.) Cigarettes (million)	Tuletike (ton.) Tüdruk (ton.)	Hiliss (mill. tkt.) Tahvel (ton.)	Hiliss (mill. tkt.) Tüdruk (ton.)	Rahatoleht Lõike (tl.) Loigute	Veine (tl.) Vesi (kl.)	Autore (tl.)	Uldindeks N.-indice général
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
101	102	102	102	102	102	102	102	102	102	102	102
102	103	103	103	103	103	103	103	103	103	103	103
103	104	104	104	104	104	104	104	104	104	104	104
104	105	105	105	105	105	105	105	105	105	105	105
105	106	106	106	106	106	106	106	106	106	106	106
106	107	107	107	107	107	107	107	107	107	107	107
107	108	108	108	108	108	108	108	108	108	108	108
108	109	109	109	109	109	109	109	109	109	109	109
109	110	110	110</								

Tab. 31. Tööõnnetused tööstusettevõtteis märtsis 1933 a.
Accidents du travail dans les entreprises industrielles en mars 1933.

Pour la nomenclature franç. s'adresser à la page 291.	Suur tööstus (20 ja üle tööt. ettevõtted)	Sellest		Kesk tööstus (5—19 töötajaga ettevõtted)	Kokku	Veebruaris Février 1933
	50 ja üle töötajaga ettevõtted	20—49 töötajaga ettevõtted	5—19 töötajaga ettevõtted			
I. Murrud ja kaevandused	51	51	—	—	51	47
II. Mineraalide ümbertöötamine	2	2	—	—	2	8
III. Metallitööstus	44	42	—	—	44	47
IV. Keemiatööstus	18	18	—	—	18	22
V. Nahatööstus	2	2	—	—	2	1
VI. Tekstiilitööstus	40	40	—	1	41	50
VII. Puittööstus	41	23	18	—	41	27
VIII. Paboritööstus	10	9	1	—	10	15
IX. Poligraafiatööstus	2	2	—	—	2	—
X. Toidu-, maitselain-, ja jookide tööst.	5	5	—	—	5	11
XI. Kehakatte- ja pudukaupade tööst.	2	2	—	—	2	2
XII. Ehitusetööstus	18	9	9	—	18	19
XIII. Elektrojaamad ning gaasi- ja veevar.	1	1	—	—	1	6
XIV. Puuhastsetööstus	1	1	—	—	1	—
Kokku — Total	232	202	30	—	238	255
Kokku 1/I — 31/III 1933 a. — Total	723	645	78	8	731	—

Tab. 32. Tööstuseteöliste arvu liikumise indeksid (1-ks kuup.); ehitusetööstus arvestamata.
N.-indices du mouvement du nombre de main-d'œuvre dans l'industrie (au 1-er du mois); bâtiment non compris.

Töötajad ¹⁾ — Travailleurs en général ¹⁾	A. Liikuvat bussil (eelmise kuu = 100 järgmise kuu jäoks)							B. Indeksid baasil; 1. I. 1927 = 100						
	A. Base mourante (chaque mois précédent = 100 par rapport au mois suivant).							B. Base; 1. I. 1927 = 100						
	Suur- ja kesk tööstus	Suur tööstus	Sellest ettev.	50 ja üle tööt.	20—49 tööt.	Kesk töös- tus (5—19 tööt.)	Entreprises grandes et moyennes	Grandes entreprises	Dont entr. ayant 50 et plus de travail.	Entreprises moyennes (5—19 ouvr.)	Töölised — Ouvriers	Töötajad ¹⁾	Töölised	Suur- ja kesk- tööstus
1932 Märt	109,9	101,6	101,4	103,3	98,1	101,4	101,8	101,6	103,4	98,7	94,1	94,1	93,2	93,9
April	93,1	99,2	98,0	106,3	99,1	99,0	98,0	107,5	107,5	97,0	93,2	93,2	97,4	97,4
Mai	107,0	103,7	103,2	106,3	104,1	104,4	104,3	103,8	107,5	104,8	96,6	96,6	102,7	104,2
Juuni	100,3	106,9	107,0	106,3	102,8	107,0	107,7	107,8	107,1	102,9	102,5	102,5	101,8	101,8
Juuli	99,8	99,9	100,3	98,0	98,8	99,0	100,0	100,5	97,3	98,9	98,0	98,0	98,2	98,8
August	93,9	92,2	92,8	88,0	104,0	93,0	91,5	91,9	88,6	102,8	96,2	96,2	91,5	91,5
September	97,4	96,0	96,5	97,5	101,8	97,2	96,4	96,2	97,5	102,1	98,7	98,7	94,1	94,1
Okttoober	90,0	98,8	99,0	92,2	100,5	99,1	98,8	100,0	91,3	100,9	92,8	92,8	92,3	92,3
November	98,8	100,0	99,7	101,8	98,0	99,8	100,1	99,8	102,1	98,0	92,0	92,0	93,1	93,1
Detsember	98,8	99,2	98,0	100,7	96,6	98,0	99,1	98,8	100,9	96,3	91,5	91,5	91,8	91,8
1933 Jaanuar	97,5	97,5	98,5	91,3	95,7	97,1	97,2	98,3	90,0	96,8	89,2	89,2	89,1	89,1
Veebruar	100,9	100,0	99,9	100,3	105,8	100,6	99,7	99,7	99,7	105,4	90,0	90,0	89,7	89,7
Märts	102,9	102,6	100,9	113,6	104,5	103,3	102,0	101,0	115,4	105,3	92,7	92,7	92,6	92,6
April	102,4	102,3	101,2	108,0	108,0	102,9	102,6	101,2	110,2	104,0	95,0	95,0	95,3	95,3

Tab. 33. Nakkusehaigused märtsis 1933 a. — Maladies contagieuses en mars 1933.

Linnad — Villes	Typhus abdo- minalis	Paratyphus	Typhus exan- thanat	Febris recurrens	Malaria	Varicella	Morbilli	Scarla- tina	Diph- theria	Dysen- teria	Lepra	Faec- Epid. phalitis hepati- tis	Menin- gitis cerebr. epid.	Tracho- ma	Tuber- culosis	Kokku Total	
	26	2	—	—	—	—	—	56	18	—	1	—	—	—	12	62	166
Tallinn	6	1	—	—	—	—	—	10	6	—	1	—	—	—	8	33	66
Häapsalu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kuressaare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Narva	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nõmme	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paide	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paldiski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Petseni	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pärnu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Põltsamaa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rakvere	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tapa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tartu	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Türi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Valga	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Võru	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Potseni	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokku — Total	26	3	—	—	—	—	—	11	133	26	—	2	—	—	26	148	376

* Ehitusetööstuse andmete puudulikkuse tõttu ehitusetööstus on jäetud välja ja indeksid 1930 a. detsembrist peale arvutatud ümber.

¹⁾ Töölised, tehniline personal, ametnikud ja teenijad — Ouvriers, personnel technique, employés et service.

TÄHTSAMAD ARTIKLID JA ÜLEVAATED „ESTI STATISTIKAS“

METODOLOGIA.

Tähtsamad jooni Eesti majandusest 1930 a.	Nr. 112(3), lk. 133—147
Põllumajanduslik illeskirjutus 1929 a.	88(3), , 133—141
Rahvusvaheline majandusstatistika meetodite ühtlustamise konventsioon	87(2), , 69—75
Rahvusvahelised mõjud statistika korraldamisel	76(3), , 161—170
Statistika iseseisvuse ajal	75(2), , 65—72
Rahva suhtumine statistikale Eestis	75(2), , 73—81
IV Eesti-Läti statistika konverents	94(9), , 481—485

RAHVUSVAHELISED ANDMED.

Rakki- ja nisuksasvatus ja -kaubandus maailmas	Nr. 100(3), lk. 169—175
Balti riikide väliskaubandus 1924—29 a.	99(2), , 57—69
Välja- ja sisseränd ilmas 1920—24 a.	57(2), , 5—10
Võrdlusandmed Balti riikidest 1920—28 a.	72(11), , 629—633
Paigaolud välisriikides 1914—25 a.	55(10), , 1—4

RAHVASTIK.	
Sündinud, surevus, abielluvus ja rahvastikuarv 1932 a.	Nr. 186(3), lk. 184
Rükkondusse vahetamine 1920—29 a.	110(1), , 1—4
Talundute rahvastike 1929 a.	104(7)—105(8), 421—428
Eestlaste arv Venes (N. S. V. L.)	101(4), lk. 193—197
Vastseindutuse piikkus, kaal ja peamõõdud	
Tallinnas 1926—27 a.	82(9), , 525—531
Sündinud, surevus, abielluvus ja rahvastikuarv 1931 a.	133(12), , 689—713
Abieluhulutused 1923—28 a.	90(5), , 279—285
Rahvastiku kasv Eestis 1921—25 a.	55(10), , 5—8
Linnade ja selleste rahvustest 1932 a.	185(2), , 110—113
Rahvalülidemine üle piiri 1932 a.	186(3), , 160—163
Vääraründ 1931 a.	130(9), , 490—492
Noorsüdurete mõõdud 1929 a.	127(6), , 325—334

HARIDUS.

Ühingud vaimse kultuurri alal 1930 a.	Nr. 137(4), lk. 189—193
Oppesuunalised Eestis 1930/31 õ/a.	134(1), , 15—26
Alg- ja keskkoolide majad ja maad 1930/31 õ/a.	127(6), , 355—368
Alg- ja keskkooli opperuumid ja terviishoilikkud tingimused 1930/31 õ/a.	126(5), , 286—303
Taienduskoolid 1928—31 a.	125(4), , 223—231
Üldhariduslik rahvankool 1927/28 õ/a.	92(7)—93(8), 407—419
Õpetajate seminarid 1923—27 a.	78(5), , 298—302
Alg- ja keskkoolid 1931/32 õ/a.	135(2), , 86—109
Lasteaiald 1930/31 a.	124(3), , 148—155
Tartu Ülikool 1932 a.	137(4), , 198—209
Tallinna Tehnikum 1926—28 a.	89(4), , 240—242
Kirjastus ja ajakirjandus 1929—31 a.	132(11), , 658—666
Avalikku raamatukogud 1929/30 a.	122(1), , 39—44
Ühingud ja seitsid 1929—30 a.	113(4), , 211—215

TOO JA PALGAD.

Teosõnetused 1928—31 a.	Nr. 135(2), lk. 72—85
Toölispalkade rahvusvaheline võrdlus	103(6), , 359
Toodeühe ja töötajude suurtööstuses	100(8), , 129—148
Tooborude tegevus 1931 a.	126(5), , 303—305
Töökaitse 1931 a.	130(9), , 495—505
Tootsaolu maail 1931/32 a. talvel	128(7)—129(8), 385—396
Tööolud tööstuses 1930 a.	118(9), , 538—547
Tööolud tööstuses 1 poolaastaal 1932 a.	131(10), , 602—607
Palgaliste arv ja töötoitu	114(5), , 257—263
Töötaolud linnades 1931/32 a.	128(7)—129(8), 396—412
Palgalud tööstuses 1931 a.	125(4), , 231—245
Noored töötud	128(7)—129(8), 412—414
Tööpäeva piikkus tööstuses 1931 a.	126(5), , 277—286
Põlbitööliste palgad	114(5), , 312—316
Meremeeste töö- ja palgatäringimused 1932 a.	130(9), , 481—486
Streigiliflikumine 1921—30 a.	114(5), , 320—321
Naisete, alaeluist ja rauakade töö suur-tööstuses	114(5), , 822—827
Omavalitsuse teenijate palgalud 1930/31	120(11), , 677—687

TERVISHOI.

Haiemajades ravitavad haiused	Nr. 104(7)—105(8), 415—421
Kaitsevätervihoidlik seisukord 1931 a.	131(10), , 587—602
Surmapõhjused 1931 a.	134(1), , 42—50
Rinnalaste survesus 1931 a.	136(3), , 156—159
Nakkushaigused 1932 a.	137(4), , 209—211
Leedru 1919—28 a.	84(11), , 630—632
Vahikött 1919—25 a.	78(12), , 684—690
Tuberikulos 1930 ja 1931 a.	127(6), , 335—342
Arstikond Eesti 1932 a.	131(10), , 585—586
Jaoekonnaraatide tegevus 1930 a.	119(9), , 524—528
Kohtumeditaas 1930 a.	119(10), , 620—621
Annemaandamise tegevus 1930 a.	119(10), , 622—623

OLEKANNE.

Hoolekanne ja lastekaitse 1929/30 a. Nr. 123(2), lk. 104—112

KURITEGEVUS JA ÕNNETUSED.

Salakaubandus 1922—30 a.	Nr. 122(1), lk. 44—49
Õnnetused inimestega 1923—29 a.	104(7)—105(8), 427—432
Kohtute tegevus	120(5), , 261—265
Tulekahjud 1932 a.	137(4), , 220—225
Enesetapped 1930—31 a.	128(5), , 274—277
Õnnetused mootorsõidukitega ja sõidu-märistuse rikkumised 1931 a.	130(9), , 493—495
Süfitegevus 1931 a.	128(7)—129(8), 415—419
Vangid 1930—32 a.	130(9), , 582—584

TOÖSTUS.

Kesk tööstustevõt 5—19 töötajaga 1928 a.	Nr. 101(4), lk. 218—220
Ürgootova tööt. toodangu väärus 1927 a.	91(6), , 336—338
Toodang ja töötajad suurtööstuses 1931 a.	134(1), , 26—41
Kütteainete tarvitus tööstuses 1928 a.	104(7)—105(8), 411—414
Jõunasinad ja mehaanilise jõu tarvitus suurtööstuses 1928 a.	108(11), , 605—608
Suur- ja kesktööstusestavat linnaed, alevelis ja maa 1930 a.	130(9), , 524—531

VÄLISKAUBANDUS.

Kaubanduselepingute mõju sisveole	Nr. 115(6), lk. 393—404
Metsasandused meie väliskaubanduses 1920—23 a.	88(8), , 165—175
Tollimaks ja väliskaubandus tolltarifide kohaselt 1931 a.	130(9), , 510—528
Eesti tööstusaaduste väljavedu 1927 ja 1928 a.	95(10), , 554—557
Põllumajandus ja tööstusained väliskaubanduses 1924—23 a.	94(9), , 495—497

HINNAD.

Elumaksunis Eesti linnades 1922—29 a.	Nr. 90(6), lk. 285—289
Elusloomade hinnad laataadel 1928 a.	89(4), , 220—231
Suurmuügi ja elumaksunuse indeksid 1913—23 a.	77(4), , 261—269
Toidudnevad vördev maksum. 1922—27 a.	69(7), , 389—392
Põllumajandussaaduste hindade indeksid	65(4), , 219—220

TRANSPORT JA SIDE.

Kaubavedu raudtee 1929/30 a.	Nr. 110(1), lk. 31—48
Raudteede tegevus 1931/32 a.	131(10), , 549—584
Välja- ja rannasõit ning kauba- ja reisi-jatevedu 1931 a.	
Kaubalaevastik 1. I. 1932 a.	128(7)—129(8), 425—440
Siseveeteade tegevus 1931 a.	127(6), , 349—354
Era lennusajandus 1930 a.	125(4), , 219—223
Post, telegraaf, telefon ja raadio 1931/32 a.	132(11), , 625—651
Autobuselinn 1930 a.	116(7)—117(8), 447—448
Mootorsõidukid 1. I. 1933	137(4), , 212—214
Maanteede piikkus	69(8), , 467

KINDLUSTUS.

Pensionid 1. I. 1933	Nr. 137(4), lk. 214—219
Kindlusesteltsid 1931 a.	136(3), , 141—155
Hajusekindlusest 1931 a.	133(12), , 713—724

KREDITI JA KAPITAL.

Asunlikkude antud riiklikele laenud ja töötused 1921—1932 a.	Nr. 94(9), lk. 524—525
Pikaajaline pank 1928 a.	89(4), , 243
Aktiaseltside ja osaliste hoiatuside artiklised	
1927 ja 1928 a.	88(3), , 176—185
Erapankade tulud ja kulud 1931 a.	132(11), , 652—658
Pankade tulud ja kulud 1927 a.	86(1), , 28—35
Maapanga tegevus 1926—27 a.	71(10), , 586—587

RAHANDUS.

Raharingvoil 1919—20 a.	Nr. 95(10), lk. 558—566
Maksa koormatus 1929/30 a.	128(7)—129(8), 420—424
Põhikirjama 1929—30 a.	130(9), , 506—510
Vallavälitsuse tulud ja kulud 1930/31 m./a.	134(1), , 1—14
Maa vällitsuse tulud ja kulud 1930/31 a.	133(12), , 724—733
Linnade ja alevite tulud ja kulud 1930/31 m./a.	128(7)—129(8), 441—450
Maksubilans 1928 a.	92(7)—93(8), 420—426
Puhuskesumaks 1929 a.	119(10), , 577—582
Tulu maksi 1930 a.	113(4), , 215—224
Aruandvate ettevõtete maksud 1927—29	113(4), , 226—235

UHISTEGEVUS.

Taryitejate ja majandustüngud 1926 a.	Nr. 73(12), lk. 725—727
---------------------------------------	-------------------------

PÖLLUMAJANDUS.

Talundilise hooned	Nr. 106(9), lk. 469—478	Maakorraldus 1927 ja 1928 a.	Nr. 94(9), lk. 522—524
Välkemajapidamised (kuni 10 ha)	116(7)—117(8), 421—433	Maareformi teostamine 1919—26 a.	76(3), 171—177
Maastruktuuramine Eesti pöllumajanduses	116(7)—117(8), 434—439		
Riigimaja stuurus ja kruunt arv I.I. 29 a.	89(4), 220—224	Kultuurkapitali tegevus	Nr. 124(3), lk. 161—168
Kanspidamise tervitus 1932 a.	136(3), 165—171	Rahvalised loteriid 1924—30 a.	115(6), 368—392
Kunstväljetiste tarvitamine 1928/29 a.	99(2), 100—103	Kirikuelu 1922—29 a.	109(12), 721—729
Pöllumajanduse erakorraline krediteerimine 1928 ja 1929 a.	97(12), 727—731	Pandimejad 1931 a.	130(9), 450—489
Maaparanduse seisukord	96(11), 665—666	Kinnisvara eksjoniid 1927—29 a.	102(6), 286—288
Eesti metsemajandus 1931/32 m.-a.	135(2), 65—71	Suvitajad suvitemeekohadeid 1931 a.	127(9), 335—337
Pöllumajanduse tasuvus 1931/32 p.-a.	133(12), 734—742	Sportstatistika 1920—30 n.	101(4), 221—226
Pöllumajandustoodangu väärtus 1922—26 a.	67(6), 319—321	Korterite ührühinnad Tallinnas 1912 kuni 1931 a.	121(12), 709—716
Pöllumajandus- ja tööstussuinetevälskaubandus 1928—29	67(6), 322—330	Ührühinnad ja elumaksumus	121(12), 717—720
Pöllumajandusseisuduste hindade indeksid	65(4), 219—220	Ehitustegudevus linnaeh. ja alev. 1930—31 a.	132(11), 666—669
Kalandus 1932 a.	136(3), 138—141	Leitutised 1922—28 a.	94(9), 492—494
		Riigiteenijate palgaelund 1927/28 a.	84(11), 633—649
		Turism Eestis 1927—30 a.	112(3), 174—176

VARIAS.

Kultuurkapitali tegevus	Nr. 124(3), lk. 161—168
Rahvalised loteriid 1924—30 a.	115(6), 368—392
Kirikuelu 1922—29 a.	109(12), 721—729
Pandimejad 1931 a.	130(9), 450—489
Kinnisvara eksjoniid 1927—29 a.	102(6), 286—288
Suvitajad suvitemeekohadeid 1931 a.	127(9), 335—337
Sportstatistika 1920—30 n.	101(4), 221—226
Korterite ührühinnad Tallinnas 1912 kuni 1931 a.	121(12), 709—716
Ührühinnad ja elumaksumus	121(12), 717—720
Ehitustegudevus linnaeh. ja alev. 1930—31 a.	132(11), 666—669
Leitutised 1922—28 a.	94(9), 492—494
Riigiteenijate palgaelund 1927/28 a.	84(11), 633—649
Turism Eestis 1927—30 a.	112(3), 174—176

RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO ERIVÄLJAANDED.

LIIK A. EESTI DEMOGRAAFIA

Vlk. I. Haridus Eestis I.	Ihk. 288+186, 1924	Kr. 6.—
II. Sündivus, surrevus, abielluv. ja rahvalikum. 1921—1923 a.	52+54, 1925.	8.—
III. Tervishoi Eestis	132+80, 1925.	5.—
IV. Rahvastik ja tervishoi	306, 1930.	8.—
Surmapõhjuste registreerimiskord ja rahvusvahelise surmapõhjuste nomenklaatuur	4+128, 1931.	1.30

ESTI MAJANDUS

Vlk. I. Välikaubandus 1923 a.	Ihk. 20+72, 1924.	Kr. 2.—
II. Eesti sadamat, veeteed, kaubalaevastik ja laevasõti	102, 1925.	2.50
III. Raudtee, post, telegraaf ja telefon Eestis	64, 1925.	2.—
IV. Välikaubandus 1924 a.	22+92, 1925.	3.—
V. Töötus Eestis	80, 1926.	2.50
VI. Riigiraated 1924 a.	38, 1926.	2.—
VII. Välikaubandus 1925 a.	109, 1926.	8.25
VIII. Välikaubandus 1926 a.	IV+106, 1927.	3.25
IX. Aktiiaseltside osatähtaaste ja ühisteg. asut. arselsud I.I. 1926	32+34, 1927.	2.—
X. Välikaubandus 1927 a.	108, 1928.	3.25
XI. Eesti välikaubandus 1928 a.	120, 1929.	3.50
XII. Välikaubandus 1929 a.	152, 1930.	5.—
XIII. Välikaubandus 1930 a.	144, 1931.	5.—
XIV. Välikaubandus 1931 a.	140, 1932.	4.—
XV. Välikaubandus 1932 a.	Triküs.	

ESTI PÖLLUMAJANDUS

Vlk. II. Eesti pöllumajandus II.	132, 1924.	2.25
III. Loomapidamise Eestis 1924	17+106, 1925.	1.50
IV. Eesti pöllumajandus 1925 a.	3+201, 1926.	3.—
V. Eesti pöllumajandus 1926 a.	VIII+254, 1927.	3.—
VI. Eesti pöllumajandus 1927 a.	VIII+207, 1928.	2.75
VII. Eesti pöllumajandus 1928 a.	VIII+218, 1929.	2.75
VIII. Eesti pöllumajandus 1929 a.	VIII+264, 1930.	3.50
IX. Eesti pöllumajandus 1930 a.	VIII+239, 1931.	3.50
X. Eesti pöllumajandus 1931 a.	VIII+222, 1932.	3.50
XI. Eesti Pöllumajandus 1932 a.	Triküs.	

LIIK B. 1. Üldrahvalolemise eelkõikkirvõtted	78, 1923.	Kr. 2.—
2. Sügmed vigastate laste kohta Eestis	164, 1923.	3.75
3. II. Riigikogu valimised	78, 1923.	3.—
4. Eesti välikaubandus 1921—1922	60+38, 1923.	2.50

5. 1922 a. Üldrahvalolemise andmed

Vlk. I. Rahva demograafiline koesisis ja korteriolud Eestis	Ihk. 88, 1925.	Kr. 2.—
II. Üleriikiline koekuvote (tab.)	8+188, 1924.	4.—
III. Rahva tööala ja ühisikondline kihitus	88+84, 1925.	3.—
IV. Virumaakond	24+52, 1924.	2.—
V. Järvamaakond	52+60, 1923.	3.—
VI. Harjumaakond ja Tallinn	40+56, 1924.	3.—
VII. a) Läänemaakond	20+56, 1924.	2.—
b) Saaremaakond	20+56, 1924.	2.—
VIII. Pärnumaa	40+84, 1924.	3.50
IX. Viljandimaa	36+84, 1924.	3.50
X. Tartu ja Valgamaakond	40+92, 1924.	3.—
XI. Võru ja Peipsimaa	30+46, 1927.	3.—
6. 1922 a. Üldrahvalugul andmete läbitöötan, piisan ja tabelite sisu	48, 1923.	1.—
7. Asumat majapidamise Eestis 1919—23 a.	46+60, 1924.	3.50
8. 1920 a. Pöllumajandusliku üleskirjutuse andmed	4+219, 1926.	3.75
9. Statistiline album, v. I. Maa ja rahv. (88 dia- ja kart. värv.)	1926.	6.—
Statistiline album, v. II. Majandus (24 dia- ja kart. värv.)	1926.	6.—
Statistiline album, v. III. Pöllumajandus, 112 lk. (joonised, fotod ja tekst)	1928.	7.50
10. III. Riigikogu valimised	43, 1927.	1.75
11. Karjamajandus ja karjasaduste turg välismail ja Eestis	72, 1928.	1.75
12. IV. Riigikogu valimised	52, 1929.	1.75
13. 1929 a. pöllumajandusliku üleskirjutuse andmed, vlk. I	XI+236, 1930.	7.50
14. 1929 a. pöllumajandusliku üleskirjutuse andmed, vlk. II	IV+95+44, 1932.	3.—
15. Eesti 1920—1930. Arvuline ülevaade (lkukites)	XV+405, 1931.	7.—
16. V. Riigikogu valimised	52, 1933.	1.50

LIIK F. EESTI STATISTIKA KUUKIRI:

1922 a. Nr. 1—11 hind kokku Kr. 10.—	1926 a. Nr. 46—61 hind kokku Kr. 15.—	1930 a. Nr. 98—109 hind Kokku Kr. 15.—
1923 " 12—21 "	1927 " 62—73 "	1931 " 110—121 "
1924 " 22—33 "	1928 " 74—85 "	1932 " 122—133 "
1925 " 34—45 "	1929 " 86—97 "	1933 " 134—136 "